

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

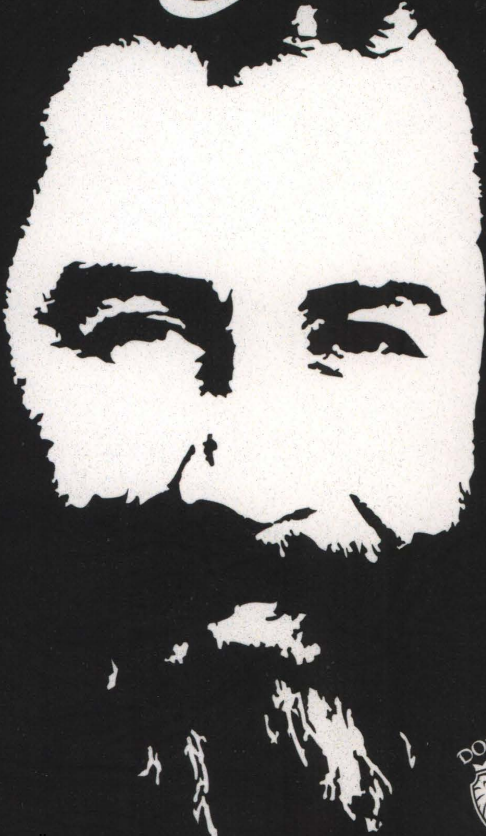
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

“Ben klasik bir kadere teslim olmak istemiyorum
ve öldükten sonra değil, şimdi anlaşılmak istiyorum.”

Ahmet Kaya

Ahmet Kaya

Ahmet Kaya'nın hayatının değiştiği o ödöl gecesinde bir de kendisinden dinleyelim. Hepimizin medyanın gözölle tanıdığı Ahmet Kaya'nın mahkemeye sunduğu savunmasını, röportajlarını içeren bu eserde, kendi ağzıyla Ahmet Kaya'yı okuyoruz. Etkilendiği, bestelerini yaptığı şairlerin de hayatını anlatan bu eser sayesinde, Ahmet Kaya'nın düşünce hayatına nasıl yön verdiğini görme şansı buluyoruz..

Siz de
Yazar Olmak
İster misiniz?

İnternet satış: www.insancilkitap.com

 facebook.com/dorlionyayinlari

 instagram.com/dorlionyayinlari

 twitter.com/dorlionyayin

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://fante.org>

Ahmet Kaya

Ferda Özcanlı

Ferda Özcanlı
Ahmet Kaya

Genel Yayın Yönetmeni: Aydın Şimşek
Editör: Dorlion Editör Atölyesi
Kapak Tasarım & Sayfa Düzeni: Dorlion Tasarım Atölyesi
1. Baskı: Şubat 2022

Sertifika No: 33967
ISBN: 978-625-419-114-5

© Dorlion Yayınları | Şubat 2022
© Ferda Özcanlı | Şubat 2022

Merkez Adres: İstiklal Mah. Yeşiltepe Sok. 24/ A Eskişehir

Şube Adres: Kültür Mahallesi, Liderler İş Merkezi,
Kızılırmak Cd. D: No: 63/9 06420 Çankaya/Ankara
Tel: (0312) 433 03 78 • **Gsm:** (0555) 037 73 19 • (0530) 307 10 93

İç Baskı & Cilt: Bil Ofset Basım Yayın Matbaa Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Tesviyeci Caddesi No: 7/5 İskitler- Ankara

Tel: 0312 433 03 78
Sertifika No: 46767

© Bu kitabın yayın hakkı Dorlion Yayınları'na aittir.
Dorlion Yayınları™ bir İnsancıl Sahaf tescilli markasıdır.

web: www.dorlionyayinlari.com
e-posta: dorlionyayinlari@gmail.com

KİTAP İSTEME ADRESİ:

INSANCIL

Sipariş Hattı: 0 530 307 10 93 - 0 532 674 09 30

web: www.insancilkitap.com • **e-mail:** depo@insancilsahaf.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

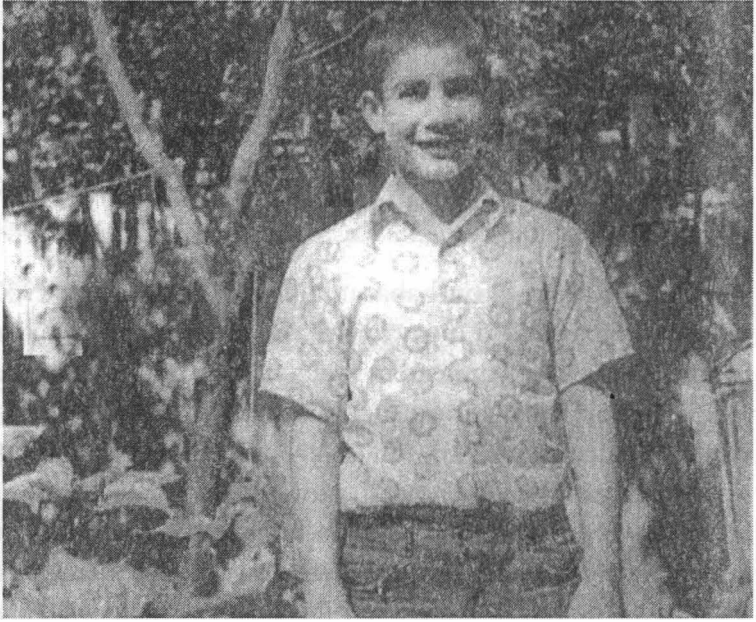
İÇİNDEKİLER

AHMET KAYA'NIN SAVUNMASI	23
AHMET KAYA'NIN 1989 YILINDA CEMAL SÜREYA'YA VERDİĞİ RÖPORTAJ	39
EYÜP CAN'DAN AHMET KAYA RÖPORTAJI (9 Şubat 2000)	71
DURMADAN YEMEK YİYOR ÂDETA İNTİHAR EDİYORDU	81
GÜLTEN KAYA EŞİNİ ANLATTI: HERKESİN BİR AHMET KAYA'SI VAR	91
SÜRGÜNDEKİ ARKADAŞININ GÖZÜNDEN AHMET KAYA	99
AHMET KAYA'YI KIZI MELİS ANLATIYOR	107
AŞIK SEFAİ'DEN YILLAR SONRA GELEN AHMET KAYA İTİRAFI	115
AHMET KAYA'NIN ŞAİRLERİ	117
AHMED ARİF	117
ALİ ÇINAR	125
ARİF DAMAR	129
ARKADAŞ ZEKAİ ÖZGER	133
ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF	137
ATAOL BEHRAMOĞLU	141
ATTİLA İLHAN	145
CAN YÜCEL	155
ENVER GÖKÇE	159

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA.....	171
GÜLTEN KAYA	177
HASAN HÜSEYİN KORKMAZGİL	183
MEHMET AKİF ERSOY	191
NAZİM HİKMET	197
NEVZAT ÇELİK	207
NİHAT BEHRAM.....	213
ORHAN VELİ	219
RIZA TEVFİK BÖLÜKBAŞI	223
SABAHATTİN ALİ.....	227
ÜLKÜ TAMER.....	233
YILMAZ ODABAŞI	239
YUSUF HAYALOĞLU	247
KAYNAKÇA.....	261

Ahmet Kaya, işçi bir babanın oğlu olarak 28 Ekim 1957 yılında Malatya'da dünyaya geldi. Beşinci ve son çocuktu Ahmet. Babası Adıyaman'dan Malatya'ya iş bulmak uğruna göç etmiş bir Kürt, annesi çocuklarını namuslu ve iyi yetiştirmeye çalışan bir Türk'tü. Türkiye'nin o yıllardaki özeti gibiydiler yani biraz. Ahmet'in otoriteyle uyuşmazlığı daha dört beş yaşlarında iken sokakla tanışmasıyla başladı. Sakin ve kendi hâlinde yaşayan ailenin dünyayla çatışan, dışa dönük ve disipline edilemez bireyiydi o. Sinemaya gidebilmek için dedesinin ayvalarını manava satıyordu bazen, bazen mahallenin başıboş eşeğine binip zamanın en ünlü gazetesinde günlük bant olarak yayımlanan çizgi roman kahramanı Kara Murat olup kötülerini kılıçtan geçiriyordu (Ahmet Kaya Efsanesi, ahmetkaya.com).

Henüz 6 yaşındayken bağlama çalmayı öğrendi. Babasının emekliliğinden sonra aile İstanbul'a göç etti. Ahmet Kaya, çok sevdiği İstanbul Boğazı'nı ilk defa gördüğünde "Yahu bu ne kadar büyük dere!" diyerek şaşırdı. İlk defa ortaokulda âşık oldu, köy zılgıtına bakmaksızın sevdasını açık etti. Aldığı cevap "Rica ederim." oldu. Ahmet Kaya bu sözün anlamını bilmiyordu ve çok ağına gitmişti, cevaben "Ben sana rica ederim." Diyerek bu sevdaya nokta koydu. Ahmet Kaya, fakir bir ailenin çocuğuydu, çalışması gerekiyordu (Mehmed Mazlum Çelik, *Ahmet Kaya: Ben Vatansızlıktan Üşüyorum*).

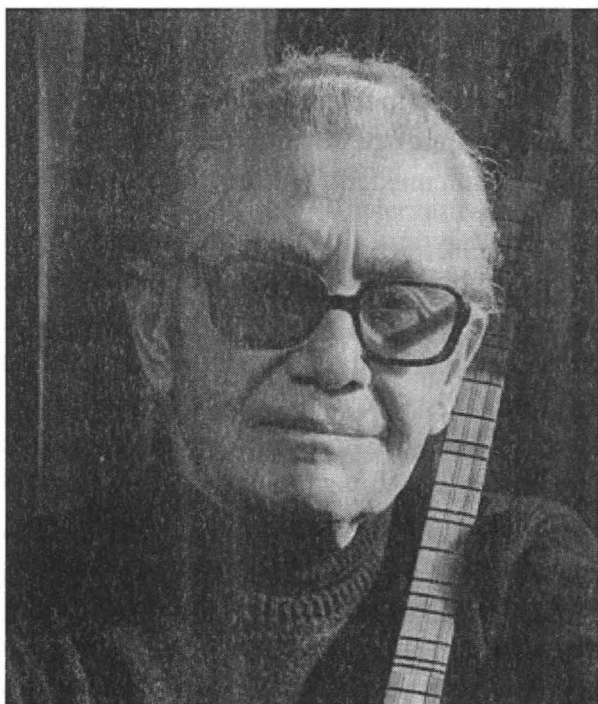
Çalışmaya başlayıp okulu bırakması, Ahmet'e sokağı daha fazla tanıma şansı vermiş; ama içinde bir yara daha açılmasına neden olmuştur. Konservatuvar okumak istemektedir; ama artık bu çok olası görünmez. Umudunu diri tutabilmek için liseyi dışarıdan bitirmeye karar verir. Ahmet'in iç depreminin en sarsıcı yıllarıdır bunlar. 70'li yılların ikinci yarısına doğru gelişen toplumsal muhalefet, kanallı olacak hiçbir alan bulamamakta, bu belirsiz iklim içinde en çok üşüyenlerden biri de tüm bunların farkında olarak hayata o yaştan heyecanı ile bakan Ahmet olmaktadır. Ne olacağını bilememenin ötesinde, yıllar sonra kendisinin de anlatacağı gibi besteler yapmakta; var olma, biraz para kazanabilme çabasıyla umutsuzca sokaklarda gezmektedir. O günlerde, tamamen mutsuzlaştığı ve umutsuzlaştığı bir gün yanından geçtiği ve hiç tanımadığı insanların bulunduğu bir düğün salonuna girip kendini düğünde dans

edenlerin arasına atarak delirmişçesine ağlayarak dans ettiğini yıllarca hiç unutmayacak ve birçok sohbette anlatacaktır (Ahmet Kaya Efsanesi, ahmetkaya.com).

Türkiye'nin batısı nüfus olarak kabardıkça toplum katmanları arasındaki uçurum büyümekte, siyasi kutuplaşmalar uçlara gitmekte, ülke her yeni gün en batısından en doğusuna daha fazla gerilmektedir. Üniversitelerden her gün yeni ölüm haberleri gelmekte, günbegün kötüye giden ekonomi ve işsizlik, sokaklara taşan kalabalıklar yaratmaktadır. Kızlı erkekli gezen İstanbul gençliğine çok özenir; ama onlar gibi giyinmenin kendisine yakışmadığını hissedip çok üzülürdü. Ne doğduğu ve bildiği kültürü tamamen bırakabilir ne de İstanbul'u Malatya yapabilir. Birçok vasıfsız işe girer çıkar o yıllarda. Kısa süreli de olsa işportacılık, çeşitli iş yerlerinde çıraklık yapar; ama asla bağlamasını bırakmaz. Müzikle yatıp müzikle kalkmaktadır. Ve tabii ki ülkenin içinde bulunduğu durum, ruh hâlini nasıl etkiliyorsa müziğini de etkilemektedir (Ahmet Kaya-Ahmet Kayacı).

O dönem, hayranı olduğu Ruhi Su'nun Boğaziçi Üniversitesi'ndeki bir dinletisine gider ve dinletiden sonra bir yolunu bulup "Usta"nın yanına ulaşmayı başarır. Ruhi Su bestelerini kendisinin nasıl yorumladığını göstermek istemektedir, Ruhi Usta'ya. Ruhi Usta'nın en bilinen eserlerinden "Mahsus Mahal" isimli şarkıyı çalar. Usta, şarkıyı yarıda kesip bağlamayı Ahmet'in elinden alır ve kızarak, "Öyle at teper gibi bağlama çalınmaz, kavga edilmez bağlamayla, bağlama ile meşk edilir." der. Ahmet, şaşkınlıkla oradan uzaklaşır; ama tabii ki bildiğini yapmaya devam edecektir. Ustanın sözleri Ahmet'i daha da biler, o güne kadar pek denenmemiş şeylerin peşindedir hep. Besteleri de bilinen hiçbir tarzın içine girmediğinden garipsenmektedir. Halk

Bilimleri Derneği'ndeki arkadaşlarıyla müzik ve halk oyunları gösterileri sunmak amacıyla Türkiye'nin çeşitli yerlerine giderler. Bir yandan çeşitli dernek ve sendikaların ya da öğrenci kuruluşlarının düzenlediği bu devrimci gecelerde, dönemin âşıkları ve sanatçıları ile birlikte sahneye çıkan Ahmet, bağlamasını öfkeyle çalıp devrimci marşlar ve türküler söylemekte, diğer yandan tüm toplumsal duyarlılığı ile halkın içinde, onların somut ve yaşamsal taleplerine yanıt olabilmek amacıyla onlarla dayanışmaktadır. Van Depremi sonrası kamyonlarla eşyalar toplayıp depremzedelerin yanına giden devrimci gençlerin içinde de bir gecekondumahallesi oluşumundaki dayanışmada da Ahmet vardı (Ahmet Kaya-Ahmet Kayacı).

1 Mayıs 1977’de Taksim Meydanı’ndaki işçi bayramı kutlamalarında, çevre binalardan bugün bile hâlâ kimler tarafından açıldığı bilinmeyen otomatik silah ateşi altında yanı başındaki arkadaşlarını yitirir Ahmet. Ayakkabısının kalan tekiyle oradan sağ salım kurtulsa da arkadaş ölümlerine tanıklık etmenin ilk acısını, masum içerikli bir afişi asarken gözaltına alınarak ‘içeride’ olmanın nasıl bir duygu olduğunu yaşamıştır artık. Muhalif ve öfkeli kalabalıklar, kendilerine bir ‘yarın’ kurabilme telaşı ve hazırlığı içindeyken liseyi dışarıdan bitirip Eğitim Enstitüsü’nün Keman bölümüne girdiği sıralarda, Halk Bilimleri Derneği’nde Emine isimli bir kızla tanışır; çok geçmeden yakınlaşan ve kendilerini aynı saflarda hisseden iki genç, evlenmeye karar verirler. Nişanlanırlar; ancak bu ülkede her erkeğin hayata atılmadan önce yapması gereken bir görev vardır: askerlik. 1978 yılında, Ahmet yirmi bir yaşındayken keman eğitimini yarıda, nişanlısını ardında bırakarak on sekiz ay sonra dönmek üzere askere gider. Askerliği Gelibolu’ya çıkar. Kısa sürede müziğe ilgisini ve kabiliyetini keşfeden komutanları onu orduevinin orkestrasında görmek isterler. Askerliğinin tamamını orkestranın joker elemanı olarak geçirir. Birçok müzik aletiyle kurduğu bağını burada geliştirir. Bağlamayla yaptığı müziğe kafasında kemanla kattığı batı motifleri, askerdeyken çello gibi daha klasik aletleri mecburiyetten çalmasıyla daha da gelişir (Ahmet Kaya Efsanesi-ahmetkaya.com).

Askerden döndüğünde 12 Eylül 1980 Darbesi gerçekleşir. Ahmet Kaya, darbeyi anladığında “Sokaklarda tankları gördüğümde eyvah, işte şimdi bittik!” diyerek yaklaşan tehdidin vahametini hemen kavrar. Darbeden hemen sonra Ahmet Kaya da tutuklanır ve 1980’nin mahpusluğunu iliklerine kadar yaşar. Hapisten çıktığında ülkede her şey

değişmiştir. Herkesin sustuğu bir dönemde o şarkılarıyla haykırmaya başlar (Mehmed Mazlum Çelik, *Ahmet Kaya: Ben Vatansızlıktan Üşüyorum*).

1984'e gelindiğinde Ahmet, ısrarla şarkıları cebinde, müzik şirketlerinin kapısını aşındırmaktadır. Şarkılar da Ahmet de yorulmuştur artık. Bilinen hiçbir türe benzememesi ve toplumsal içeriği yüzünden korkulması nedeniyle hiçbir firma yanaşmaz Ahmet'in albümünü yapmaya; ancak dip-ten, derinden Ahmet'in adı ve şarkıları dillerde dolanmaya başlamıştır. Birkaç arkadaşının yardımıyla Hodri Meydan Kültür Merkezi ve Bilsak'ta dinleti düzenler ve afişlerinde de Ruhi Usta'nın kendine söylediği cümleye gönderme yapar: "Bağlama Böyle de Çalınır!" Bu dinletinin umulanın çok üzerinde ilgi görmesi üzerine elde kalan küçük bir para, arkadaşlarının ve annesinin de küçük katkılarıyla Ahmet yine Beyoğlu'nda, Sezer Bağcan'ın Değişim Stüdyosu'nda alır soluğu. Albümünü kendi yapacaktır. Sezer Bağcan, değişik şarkıları olan bu istekli genci çok sever ve başlarlar albüme. Albüm kısa sürede ve zor şartlarda biter. Bitmiş bir albüm satmasa da fazla ticari bir risk getirmeyeceğinden bir firma bulması zor olmaz Ahmet'in. "Ağlama Bebeğim" adıyla yayımlanır albüm, 1985 yılının Nisan ayında. Hemen ardından İstanbul'un o günlerdeki en prestijli salonlarından biri olan Şan Tiyatrosu'nda da tek başına bir konser verir ve salon hiç beklenmedik şekilde tıka basa dolar. "Ağlama Bebeğim" albümü yayımlanır yayımlanmaz toplatılır ve Ahmet gözaltına alınır. İlk mahkemede hâkim, Ahmet'in "Ağlama Bebeğim" şarkısındaki "Çok uzakta öyle bir yer var, o yerlerde mutluluklar." sözlerine takılmıştır. O güzel yerlerin nereler olduğunu sorarlar Ahmet'e. Yargılama kısa sürer, belki de o kahramanlık şarkısının kafa karıştırmasıyla ve Danıştay kararıyla albüm serbest bırakılır. Firma

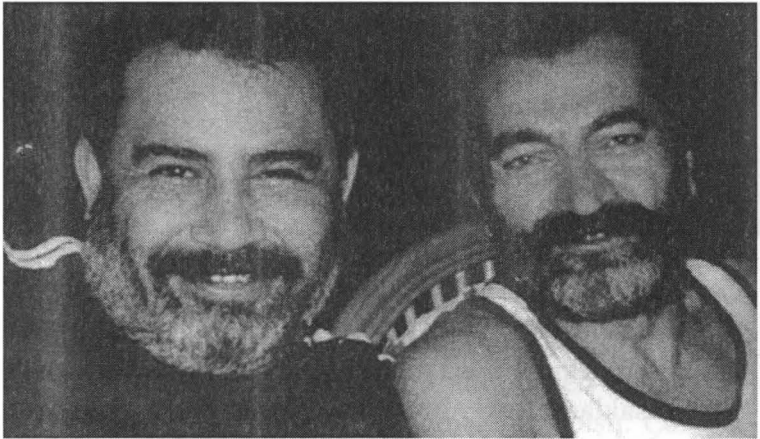
ve Ahmet, albümün satışının serbest bırakıldığını gazeteye ilan vererek duyurur. “Ahmet Kaya’nın yasaklanan ‘Ağlama Bebeğim’ isimli albümü mahkeme kararıyla serbest bırakılmıştır.” içeriğiyle çıkan ilan, albüme olan ilgiyi artırır. Hiç beklenmedik bir şekilde albüm önce hapishanelerde, sonra sokakta inanılmaz bir ilgi görmeye başlar. Ahmet, albümüyle yüz binlerce siyasi tutsağın ve onların ailelerinin sesi olmuştur (Ahmet Kaya, Ahmet Kayacı).

Ahmet Kaya, o günleri şu sözlerle anlatmıştır: “Şarkı yapmaktan başka seçeneğim ve çarem yoktu. Fakat insanlar tutuklanmıştı, durmadan alıp bırakılıyorlardı ve kimse sesini çıkartmıyordu. İnsanlar dövülüyordu, sövülüyordu işkencehanelerden geçiriliyordu, insanlar katlediliyordu; devrimci, demokrat bütün insanları hayatın bir tarafında bir şekilde yok ediyorlardı. Ben kendime böyle bir misyon yükledim, dedim ki: Ahmet yani bak, herkes susuyor. Âşık, mağduri, hırpani, devrimi, aşırı, pervani, zulmi, zalimi işte tırıki, vırıki gitti; çık diyordum, oğlum çık artık, yani, çık yahu, çık insanlara bir merhaba de yahu...” (Keşke Olmasaydı Belgeseli.)

İkinci albüm için yeniden Değişim Stüdyosu’na girilir. Değişim Stüdyosu’nun sahibi Sezer Bağcan, ünlü sanatçı Selda Bağcan’ın ağabeyidir ve Selda da darbeden sonra çok kısa bir süre Metris Askeri Cezaevi’nde yatmıştır. Selda hapisteyken oradaki kızlardan biri ile çok yakın bir arkadaşlık kurar. İşte o kız Gülten Hayaloğlu, dört yıl yatıp hapisten çıkınca, dostu Selda Bağcan’ın ısrarı üzerine Değişim Stüdyosu’nda çalışmaya başlar. Ahmet’in ikinci albümünün kayıtları sırasında Gülten ve Ahmet stüdyoda uzun süre sohbet etme imkânı bulurlar, dünyaya karşı aynı duygularla dolu iki gencin uzun sohbetleri kısa sürede sızmaz bir arkadaşlığa dönüşür. Gülten, Ahmet’in ilk albümünü onunla tanışmadan dinlemiş ve çok beğenmiştir zaten; ama birçok kişi gibi o da Ahmet Kaya’nın yüzünü bilmiyordur tanışana kadar. Çok geçmeden ikinci albüm “Acılara Tutunmak” yayımlanır ve o sıralarda da Gülten’le aralarındaki dostluk aşka dönüşür. İkinci albüm de hiç reklam yapılmadan dilden dile dolaşarak inanılmaz satış rakamlarına ulaşır. Bu mutluluğu, sevdiği kadınla yaşayacaktır Ahmet. Birçok konserde gözaltına alınır, tutuklanır.

Bu sırada Gülten'le evlenmişlerdir. O günlerde Gülten, hapishanede tanıdığı bir idam mahkûmunun, Nevzat Çelik'in annesine yazdığı şiiri Ahmet'in önüne koyar: "Şafak Türküsü." Üçüncü albüm, Ahmet'in bestelediği "Şafak Türküsü" adıyla çıkar. 1986 Şafak Türküsü'nün yılı olurken, 1987'de Gülten-Ahmet çiftinin kızları Melis dünyaya gelir (Ahmet Kaya Efsanesi, ahmetkaya.com).

Gülten Hayaloğlu ile evlendikten sonra kardeşi Yusuf Hayaloğlu ve şiirleriyle tanışan Kaya, bu sayede Kürt sorununu ile daha yakından ilgilenmeye başlamış ve Kürt kimliğini bizzat sahiplenmiştir. Nitekim sözlerinin çoğunluğunun Yusuf Hayaloğlu'na ait olduğu "Yorgun Demokrat" adlı albümünü 1987 yılında yayımlamış ve büyük bir çıkış yakalamıştır. 1988 yılındaysa, sadece iki şarkının söz yazarlığını Hayaloğlu'nun yaptığı ve diğer eserlerin sözleri tanınmış şairlerin şiirlerinden oluşan "Başkaldırıyorum" adlı olaylı albümü çıkmıştır. Giderek ün kazanan, ama aynı zamanda Kürt kimliğine ve davasına sahip çıkan sol

görüşleri nedeniyle sağ çevrelerde ve devlet katında tepki çekmeye başlayan Kaya, artık Türkiye’de herkes tarafından tanınan bir isim hâline gelmiştir. 1989 yılında sadece bağlama ve vokal ile oluşturduğu konserlerinden bir derleme olan “Resitaller-1” adlı albümü yayımlanmıştır. Yine aynı yıl, Osman İşmen’in düzenlemesiyle sözlerinin büyük çoğunluğunu Yusuf Hayaloğlu’nun yazdığı “İyimser Bir Gül” albümü de çıkmıştır. 1990 yılında ise “Resitaller-1” albümünün devamı niteliğinde olan “Resitaller-2” albümü yayımlanmıştır. Aynı yılın ekim ayında, yine çeşitli şairlerin şiirlerinden oluşan “Sevgi Duvarı” isimli albümünü piyasa sürmüştür. Bu albümün ardından yayımladığı “Şarkılarım Dağlara” albümü ise basılan 2.800.000 bandrolle rekor kırmış ve Ahmet Kaya’yı Türkiye’nin en çok satan müzisyeni hâline getirmiştir. Ancak bu albümde yer alan “Özgür Çağrı” isimli şarkısında geçen “Ağabeyin bir gün dağdan döner, sarılırsın yavrucağım.” sözü nedeniyle albüm toplatılmış ve Ahmet Kaya’nın Türkiye’de konser vermesi bir süre yasaklanmıştır. Ahmet Kaya, 1990 yılında “Tatar Ramazan” ve 1992 yılında “Tatar Ramazan Sürgünde” adlı popüler Kadir İnanır filmlerinin müziklerini yapmış ve yine büyük beğeni toplamıştır. 1994 yılında prodüksiyonunu Gülten Kaya ve Yusuf Hayaloğlu’nun yaptığı, Kanal D’de yayımlanan “Ahmet Abi’nin Vapuru” programını yapmış ve televizyonculuğu da denemiştir. Bu program sadece 13 hafta sürmüş ve birçok tartışma yaratmıştır. Örneğin, programa suç örgütü lideri olduğu iddia edilen ülkücü iş adamı Nihat Akgün’ün katılması ve Jet-Pa’nın programın sponsorluğunu yapması sol çevrelerden büyük eleştiriler almıştır (Doç. Dr. Ozan Örmeci, *Türkiye’de Protest Müziğin Öncü İsmi Ahmet Kaya*).

Ahmet Abi'nin Vapuru

1995 yılında Türkiye, her cumartesi günü Beyoğlu'nda Galatasaray Lisesi'nin önünde bir araya gelen ve kayıp çocuklarını aradıklarını söyleyen annelerle tanışır. Çok geçmeden "Cumartesi Anneleri" adını alacak bu sivil inisiyatif, annelerin engellenmesi ve gözaltına alınmalarıyla gündeme oturacaktır. Cumartesi Anneleri, çeşitli siyasi gerekçelerle polis tarafından sorguya alınmış ve kendisinden bir daha haber alınamamış çocuklarını arayan annelerden oluşmaktadır. Birçok şarkısında zaten anne kavramını kutsamış olan Ahmet Kaya, Cumartesi Anneleri'nin safında yer alır ve o yıl, yani 1995'te çıkardığı albüme ismini veren parçayı da Cumartesi Anneleri için yazar: Beni Bul (Anne). Bu başkaldıran sert adam ifadesinin altında hiçbir zaman asık bir surat taşımamıştır Ahmet Kaya. Onu tüm tanıyanların çok eğlenceli, esprili, ilginç, hazır cevap ve çok zeki olduğunu söylediklerini rahatlıkla ifade edebiliriz. ©, aslında hep

mahallenin başıboş eşeğinin üzerinde düşmanları kovalayan çocuk olarak kalmıştır bir tarafıyla. Konserlerden ve müzik çalışmalarından fırsat buldukça ailesi ve dostlarıyla geniş sofralarda yemekler yemek, onlara yemek yapmak, sabaha kadar sohbet etmek, çeşitli şakalar hazırlayıp onları tuzığa düşürmek en büyük keyiflerindendir. Kızı Melis’le vakit geçirmeye, elektronik aletler alıp onların içini açarak incelemeye, kamerasıyla kurguladığı sahneleri çekmeye bayılır (Ahmet Kaya, Ahmet Kayacı).

1997 yılında İstanbul Belediye Başkanı Tayyip Erdoğan’dır ve bir mitingde okuduğu şiir yüzünden yargılanarak 9 ay hapse mahkûm edilir. Bu mahkûmiyet üzerine İslamcılarının yoğun protestosu sürerken sol kesimden kimse sesini çıkartmaz. Ahmet Kaya’ya mikrofon uzatılır ve Ahmet Kaya, “Demokrasi hepimiz içindir. Düşünce özgürlüğünün benim için ne kadar var olması gerekiyorsa, Tayyip Bey için de o kadar olması gerekir. Kimse okuduğu bir şiir yüzünden özgürlüğünden alıkonulmamalıdır.” Deyince Ahmet Kaya bu kez sol kesimin yoğun tepkisiyle karşı karşıya kalır. Aynı

zamanlarda üniversitelere başörtüleriyle girmek isteyen ve alınmayan İslamcı öğrencilerin eylemlerine de aynı demokrasi tanımıyla “Ben takım elbise giyebiliyorsam o da başörtüsü takabilmelidir.” Diyerek destek olunca gazetele-
rin köşe yazılarında demokrasi ve özgürlük kavramlarıyla ilgili derin bir tartışma başlar. Bunun üzerine Ahmet Kaya, “Beni sağcılar sevmez, beni solcular sevmez, beni İslamcılar sevmez, peki kardeşim kim bu benim albümlerimi alan milyonlarca insan, kim bu konserlerime gelen on binler?” diyerek halktan kopuk siyaset üreten köşe yazarlarını ve sanatçıları eleştirir (Ahmet Kaya Efsanesi, ahmetkaya.com).

Gazeteci Fehmi Kuru, Ahmet Kaya'nın sisteme karşı duran muhalif kimliğine vurgu yapar: “Ahmet Kaya konserlerine katılmış olanlar hatırlayacaktır: İçinde CHP'lilerin de yer aldığı geniş bir cephenin yarattığı boğucu atmosferde, 28 Şubat'ın en karanlık günlerinde, hemen herkes başörtülü genç kızlardan ‘vebalı’ imişler gibi uzakta dururken, Ahmet Kaya, kendisini dinlemeye gelenleri ‘Yasaklara hayır!’ diye bağırıyordu. Vicdanlı bir insandı Ahmet Kaya; onu sürgüne gönderenler

bunu, ona vicdanlı olduğu için reva gördüler...” (Fehmi Kuru, *Ahmet Kaya’yı Bırak, Sen Neredeydin, Onu Söyle*)

Gülten ve Ahmet çifti, Ahmet’in çalışmalarını daha özgür ve rahat yapabilmesi ve yeni yetişen genç, kabiliyetli müzisyenlere albümler yapabilmek için bir stüdyo ve bir yapım şirketi açmaya karar verirler. GAK (Gülten Ahmet Kaya) ismini verdikleri bir müzik yapım şirketi ve aynı isimle bir de stüdyo kurarlar. Bu stüdyoda yıllardır Ahmet Kaya’nın asistanlığını yapmakta olan Çetin Oraner ve beş konser-vatuvar öğrencisinden kurulu Kent Ozanları adlı gruba albümler yapılır, onların klipleri Ahmet Kaya yönetmenliğinde çekilirken Ahmet Kaya da 1998 Mart’ında ilk kez kendi stüdyosunda kayıtlarını yaptığı “Dosta Düşmana Karşı” albümünü bitirir. “Dosta Düşmana Karşı” da en çok satan albümler sıralamalarında birinciliğı çok geçmeden alır. Albümden “Giderim” ve “Korkarım” isimli parçalara çekilen klipler o yıl uzunca bir süre en çok istenen ve yayımlanan klipler olur (Ahmet Kaya Efsanesi, ahmetkaya.com).

10 Şubat 1999’da Magazin Gazetecileri Derneği’nin Princess Otel’de düzenlenen ödül töreninde “yılın en iyi sanatçısı” ödülünü alan ve ödül konuşmasında “Ben bu ödül için

İnsan Hakları Derneği'ne, Cumartesi Anneleri'ne, tüm basın emekçileri ve tüm Türkiye halkına teşekkür ediyorum. Bir de bir açıklamam var: Şu anda hazırladığım ve önümüzdeki günlerde yayımlayacağım albümde bir Kürtçe şarkı söyleyeceğim ve bu şarkıya bir klip çekeceğim. Aramızda bu klipi yayımlayacak yürekli televizyoncular olduğunu biliyorum, yayımlamazlarsa Türkiye halkıyla nasıl hesaplaşacaklarını biliyorum.” diye konuşan Kaya, bu konuşmasının ardından masasında çatal bıçakların fırlatıldığı sert tepkilere maruz kalmıştır. Bu olayın hemen sonrasında, 1993 yılında Berlin'de Kürt İşadamları Derneği'nin düzenlediği bir gecede verdiği iddia edilen bir konsere ilişkin fotoğrafların Hürriyet Gazetesi'nde yayımlanması üzerine “Bölücü PKK terör örgütüne yardım ve yataklık yaptığı ve halkı, ırk farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik ettiği” iddiasıyla hakkında İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde toplam 10,5 yıl ağır hapis istemiyle iki ayrı dava açılan Ahmet Kaya, sıkıntılı adli süreçler ve aşırı milliyetçi tepkilerin can güvenliğine yönelik tehlikeler oluşturmalarının da etkisiyle, aynı yıl Fransa'ya kaçmak zorunda kalmıştır (Doç. Dr. Ozan Örmeci, *Türkiye'de Protest Müziğin Öncü İsmi Ahmet Kaya*).

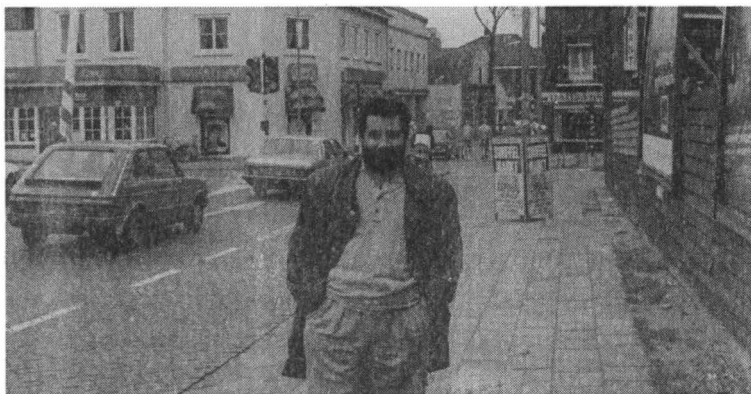
Törende bulunanlardan Arda Uskan, o gece yaşanan ve kimilerince anlaşılması zor görünen tepkileri, daha sonra “Ahmet Kaya ve O Gece...” başlıklı yazısında şöyle anlatmaktadır: “Bağırışlar, küfürler, çatal kaşık fırlatmalar... Aralarında tanıdık bir yüz ‘Atın bu adamı dışarı... Atın’ diye canhıraş bağırıyor. Kanım donuyor sanki. Yılların solcusu, yönetmen Tunca Yönder bu. Ve eski bir dostum Şenay Düdek, kendinden geçmişçesine haykırıyor. Savaş Ay ve Nurettin Soydan çatal bıçaklara göğüs gererek ortalığı yatıştırmaya çalışıyorlar ama nafile. Ahmet Kaya ise oturduğu masada şaşkın bir şekilde TV kameralarına derdini şu cümlelerle anlatmaya

çalıyor: 'Yıllarca Türkiye'nin bölünmez bütünlüğünü savundum. Ama Kürt realitesini kimse inkâr edemez. Sadece bunu söyledim. Yıllar önce Turgut Özal'ın söylediği iki sözcük bu aslında: Kürt realitesi...' Ama salondaki isterik çılgınlıklar bitmek bilmiyor. 'Cehenneme git! Kürt diye bir şey yok!' Herkes ayaklanmış... Polisler geliyor, Ahmet Kaya bir medya ordusu ile o lüks otelin arka kapısından apar topar kaçırılıyor. O anda Serdar Ortaç çıkıyor sahneye ve popülizmin en müthiş örneklerinden birini vererek: 'Bu dünyada kimse sultan değil, Atatürk'ün yanındayız ve bu vatan bizim.' diyor. Sonra 10. Yıl Marşı'nı söylemeye başlıyor. O anda salondaki tüm sanatçılar çılgına dönüyor. Reha Muhtar, birlik ve bütünlüğümüz adına herkesi 'Memleketim' şarkısını söylemek için çağırıyor." (Arda Uskan, *Ahmet Kaya ve O Gece*)

Ahmet Kaya'nın Paris'te küçük bir apartman dairesinde başlayan sürgün yaşamı, Türkiye'deki gelişmeleri izleyerek her an İstanbul'a dönebilme beklentisi içinde geçmiştir. Eşi ve kızı sık sık ziyaret için yanına gelmektedir ancak Kaya, ülkesinden uzak bırakılmanın, yalnızlık duygusu ve

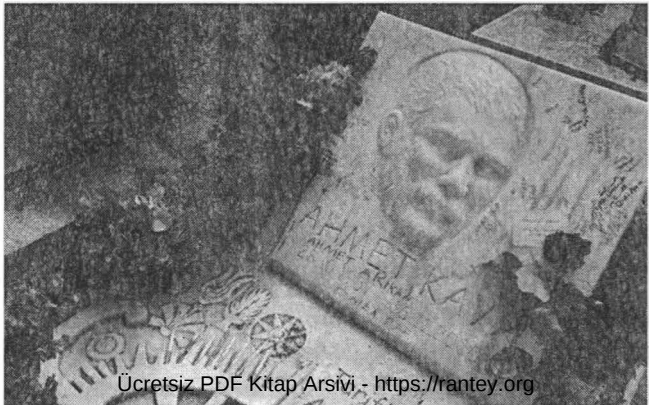
haksızlıklara karşı mücadelenin getirdiği derin bir umutsuzluk içinde olduğu bu süreçte 1999 depreminde İzmit'te ablasını ve yeğenini daha sonra ise eşinin büyük ağabeyini kaybetmiş, son yolculuklarında onların yanında olamamıştır (Hülya Başcı, *Medyada Manipülatif Habercilik: Hürriyet Gazetesi ve Ahmet Kaya Örneği*).

Ahmet Kaya hayatının hiçbir evresinde kendi toprakları dışında yaşamayı planlamamış olsa da ülkesinin en önemli ulusal gazetelerinden biri, büyük bir pervasızlıkla ve hiçbir belge ya da kanıta dayandırmadan, Ahmet Kaya'nın Fransa'dan oturma izni aldığını başlıktan vererek aylardır yürütülen bu bilinçli anti kampanyayı başka bir boyuta taşıyordu. Ahmet bir yandan tüm bu olup bitenleri algılamaya çalışıyor, diğer yandan da içindeki her şeyi, her zamanki içtenliği ve açık sözlülüğü ile dillendirip kendisiyle Paris'te röportaj yapan bir başka gazeteciye şunları söylüyordu: "Bak gözüm, ülkemin insanlarına selam götür ve söyle onlara: Bir kere de benim için baksınlar pencereden gökyüzüne; ama ne olur, unutma da söyle, bir kerecik de olsa benim gözlerimle baksınlar, tıpkı Mecnun'un Leyla'ya bakışı gibi..." Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantex.org> **Gülten bir yandan heredeysse her hafta**

Paris'teki sürgün evine, Ahmet'e moral olmaya gidiyor; bir yandan buradaki süreci tek başına taşıyor, çocuklarla ve işlerle ilgileniyor; diğer yandan her ay DGM'lerin yolunu tutup Ahmet'in duruşmalarına giriyor ve tüm bu yalnız günler onu paramparça ediyordu. Girdikleri her duruşmada avukatları gazete başlıklarına dikkat çekerek bunların kamuoyunu olumsuz etkilediğini ve müvekkilleri hakkında bir linç ortamı oluşturduğunu söyleyerek konuya dikkat çekse de bu linç kampanyası hızını artırarak sürüyordu. Aleyhinde açılan ilk dava Ahmet, Avrupa'dayken sonuçlanıyor, mahkeme Ahmet Kaya'ya 3 yıl 9 ay ceza veriyordu (Ahmet Kaya, Lokman Demir).

16 Kasım 2000'de "Hoşçakalın Gözüm" isimli albümünün kayıtlarını yaparken, Paris'in Porte de Versailles semtindeki evinde bir gece kalp krizi sonucu hayatını kaybeden Kaya, 17 Kasım 2000'de 30.000'in üzerinde kişinin katıldığı törenle Paris'in Pere Lachaise Mezarlığı'na defnedilmiştir. Daha sonraki süreçte onunla ilgili çıkan haberlerdeki suçlamaların ve belge olarak sunulan fotoğrafın gerçek olmadığı ortaya çıktı (Doç. Dr. Ozan Örmeci, *Türkiye'de Protest Müziğin Öncü İsmi Ahmet Kaya*).

AHMET KAYA'NIN SAVUNMASI

Sayın mahkeme,

İddianameyi okudum. Yazılı ve ayrıntılı olarak hazırladığım savunmamda, iddianamedeki suçlamalara tek tek cevap vereceğim. Yazılı savunmamda belirttiklerim dışında soracağınız başka sorularınız olursa onları da yanıtlayacağım. 1985 yılından beri profesyonel müzisyenim. Evliyim ve biri on yedi, diğeri on iki yaşında, ikisi de öğrenci olan kızlarım var. Yüzlerce şarkı bestelemiş, birçok şarkı sözü yazmış, her yıl milyonlara varan ve milyonları aşan satışıyla ve dinleyicisiyle “Yılın En Çok Satan Albümleri” listesinde yer alan on yedi albümü olan, her biri binlerce, on binlerce kişilik salonlarda (Türkiye ve Avrupa ülkelerinde) sayısız konserler yapmış, her biri kendi dalında “Yılın Erkek Şarkıcısı” unvanı taşıyan onlarca ödülün sahibiyim. Kırk iki yaşına kadar bu ülkede Türkçe düşünmüş, Türkçe şarkılar yapmış ve Türkçe söylemiş birisiyim. Kendisini hiçbir yere ait göremeyecek kadar dünyalı, duygularını hiçbir biçimde daraltmayacak kadar evrensel yaşayan bir müzik

adamıyım. Dünyanın bütün dillerini, dinlerini, uluslarını ve onların kültürlerini, inançlarını ve şarkılarını sevecek ve onlara hoşgörüyü bakacak kadar büyük bir yüreğin sahibi-yim. Bir ödül daha aldım ve bütün hayatım değişti. Bilinen ve bilinmeyen bazı güçler tarafından bir gecede “hain”, “bölücü”, “yavşak”, “cahil”, “fikirsiz fikir suçlusu”, “şaklaban” ilan edildim. Türkiye’de “medya”yı temsil eden herkesin bir arada olduğu bir mekânda bana verilen ödülü alırken şarkılarımı bestelemem sürecinde beni motive eden bütün dinamiklere, yani yaptığı olumlu çalışmalarla İnsan Hakları Derneği’ne, annelere olan hassasiyetimden ve bıkmadan usanmadan kayıp evlatlarını arama çalışmalarını sürdüren ve benim gözümü yaşartan Cumartesi Anneleri’ne, basına emek veren herkese ve bütün Türkiye halkına teşekkür ettim. Ve bütün basının bir arada olduğu, haber alma haklarını eşit bir biçimde kullanacakları bir platformda doğal hakkımı kullandım ve orada bulunan hiçbir mantıklı insanın tersinden anlamayacağını zannettiğim yeni albüm çalışmamdan ve yeni repertuvarımdan söz ettim. Benzeri bir durumu farklı bir ülkede ve farklı bir sanatçı için tahayyül etmeye çalışın. Bilmediği bir dilde ilk defa şarkı söylemek isteyen bir sanatçı, magazin basını açısından “haber” değeri taşımaz mı? Ben bu açıklamayı sizce başka hangi zeminde yapmalıydım? Magazin gazetecisi arkadaşlar bunu nasılsa benimle birebir konuşup haber yapacaklardı. Bu ülkede nelerin “haber” olduğunu hatırladığınızda bana mutlaka hak verecek ve bunda boşuna başka bir amaç aramayacaksınız; çünkü başka bir amaç yok. İddia makamına temel oluşturan ve dünyanın hiçbir uygar ülkesinde, hiçbir hukuk devletinde “suç” unsuru taşımayacağını düşündüğüm tavrım ve cümlelerim şöyleydi: “Önümüzdeki günlerde çıkaracağım yeni albümümde, Kürt asıllı olduğum için Kürtçe bir

şarkı yapacak ve ona klip çekeceğim. Aramızda bu klibi ekranlarında yayımlayacak yürekli arkadaşların olduğuna da inanıyorum; ama eğer yayımlamazlarsa Türkiye halkıyla nasıl hesaplaşacaklarını da bilemiyorum.”

Ben bu cümleleri magazin basınının ve sanatçıların olduğu, yani kendi dünyamız diye nitelendirdiğim bir topluluğun önünde ve bir kapalı salon toplantısında söylüyorum; çünkü bu sadece müzik ve magazin basını çevresini ilgilendiren bir durum. Bu durum dikkate alındığında ben nasıl bütün bir halkı “kin ve düşmanlığa tahrik” etmiş olabilirim? Eğer böyle ise, bana sırf bu açıklamamdan dolayı “bölücü”, “hain”, “düşman” diyen ve oradaki insanları tahrik eden birkaç kişi (Kürt asıllı olmam sebebiyle) beni kendilerinden ayırarak halkı “sınıf, ırk, din, mezhep ayrımı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik” etmiş olmuyorlar mı? Yoksa beni dinleyen milyonlarca insan “halk” değil mi?

Sayın mahkeme, bunun hiçbir mantıklı açıklaması yoktur. Üstelik son cümlelerim tamamen güler yüzlü ve içinde espri taşıyan bir içeriğe sahipti. Zira, kamuoyunun da bildiği gibi birçok televizyon kanalı, video klipleri para karşılığında yayımlamakta; ama halkın sevdiği ve talep ettiği bazı sanatçıların çalışmalarında bu mekanizma işlememektedir. Bu cümle tamamen oradaki televizyon yöneticilerine yönelik esprili bir mesaj niteliğindedir. Öte yandan “Kürt” kelimesini duyduğu anda kabalaşan bazı “ilkel” insanların “yuh”, “bölücü” gibi onur kırıcı ve yıkıcı lafları üzerine sınırlenerek bu realiteyi, yani bu ülkede Kürtlerin de yaşadığı gerçeğini kabul etmeleri gerektiğini ve kabul etmeyenlerin tepesinden inmeyeceğimi söyledim; çünkü bana göre “kardeşlik” değerini bu tahammülsüz insanlar çiğniyor ve kültürleri tam da bunlar boluyordu. Kaldı ki Tepelerinden

inmeyeceğim.” sözünün nasıl yorumlandığı değil, benim ne kastettiğim önemlidir. Zira bir sanatçının sahip olduğu en büyük silahı şarkılarıdır. Şarkılarımı söylemeye devam ederek tepenizde olacağım anlamına gelen bu sözler benim tamamen bireysel tepkimdir ve bundan başka bir sonuç çıkarılmasını da şahsıma yönelik büyük bir önyargı olarak görürüm. Haber değeri niteliğinde başka bir dilden (örneğin İtalyanca, Arapça ya da İngilizce) şarkı söyleyeceğimi açıklasaydım, sizce yine benzeri nitelemelere maruz kalacak mıydım? Hayır! Oysa, gündelik hayatımızda her an yanı başımızda duyduğumuz bu dili bilmediğim hâlde, bilen ve konuşan milyonlarca insanla aynı topraklar üzerinde yaşıyor olmam gibi nesnel bir gerekçeden yola çıkarak bu dilden bir tek şarkı söyleme isteğim, benim milyonlarca dinleyicim, bütün bir Türkiye halkı ve en önemlisi çocuklarımın gözünde “bölücü”, “vatan haini” gibi çok acımasız kavramlarla nitelenmeme neden olmalı mıydı sizce? Peki, bu nasıl bir kardeşlik anlayışı? Benim bir başka dilden bir tek şarkı söyleyeceğimi açıklamam, ülkenin ve neredeyse dünyanın gündemiymiş gibi, gazeteler tarafından sekiz sütuna manşet yapıldı. Bu nasıl bir tahammül ve hoşgörü anlayışıdır? Bu koparılan fırtına neticesinde bugün burada bulunuyor olmam ve Yüce Mahkeme’yi böyle bir dava ile meşgul ediyor olmam benim ayıbım mı?

Sayın mahkeme,

Ben bugüne kadar hep toplumcu şarkılar söyledim. Ülkemde iyiye gitmeyen her şeyin karşısında oldum ve bunu açık sözlülükle yaptım. Düzelmesini istediğim her konuda duygumu da düşüncemi de şarkılarımla dile getirdim ve anemin deyimiyle “dilimi tepeme çekip” süsmayı dürüstlük

gibi görmediğim için yeni şarkılarım da aynı içerikte olacaktır. Bugüne kadar yapılan yüzlerce konser sözleşmesinde, ben yapılan sözlü ya da yazılı anlaşmaların hiç doğrudan tarafı olmadım. Benimle birlikte çalışan menajer, danışman ve organizasyonlardan sorumlu ekibim benim adıma ve beni temsilen yapılan teklifleri değerlendirip karar verdiler. Bana düşen, bütün diğer profesyonel sanatçıların yaptığı gibi istenen gün ve saatte sahne almak ve şarkılarımı söylemektir; ama ben bu konserlere beni kimin davet ettiğini bilirim ve bu konudaki hassasiyetimi benimle çalışan ekip de bilir. Buna rağmen, özellikle Avrupa ülkelerinde yapılan konserlerde salonun dekoru, güvenliği ya da denetimi gibi benim çok dışımda seyreden bu gibi işlerden de ben mi sorumlu olmalıyım? Veya ne kadar titiz davranırsam davranayım, çıktığım sahnede asılı duran bir panoyu fark etmemem, fark etsem bile bu, benim o panonun içeriğini paylaştığım ya da bundan sorumlu olduğum biçiminde mi yorumlanmalı? Gündemi yakalayamayan medyanın yarattığı bu yapay gündem ve abartılan bu gereksiz tepkilerin içini açtığınızda, karşınızda bir yandan müziğini yapan ama diğer yandan da düşüncelerinde iki yüzlü davranmayan muhalif bir Ahmet Kaya mı görürsünüz, yoksa yaratılmaya çalışılan başka bir Ahmet Kaya mı?

Sayın mahkeme,

Sizin yürek gözünüz bunların hangisini görür? Yargılanmam sürecinde, suçlandığım konulara ilişkin gerçek kanıtlar istiyorum. Aylardır ülke ya da dünya medyasına hiçbir açıklama yapmadım; ama benim bir örgüte yardım ettiğimin ya da ülkemi bölmek istediğimin, hukukun gerektirdiği ciddiyette belgelenmesi gerekiyor; çünkü evrensel hukuk norm-

ları düzleminden baktığınızda, bu ülkenin imajının birkaç hırçın insan ve mevcut durumu abartan bazı yayın organları nedeniyle ve bu kadar basit bir biçimde bir kez daha zedelenmemesi gerekiyor. Bu dosya nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın, ülkemizin hukuk değerlerinin oluştuğu bütün bir hukuk tarihi içinde yerini alacağı için soruyorum: Şarkı söylemek ve duygularını açıklamaktan başka hiçbir eylemi olmayan profesyonel ve popüler bir sanatçının, “yardım ve yataklık” gibi, “bölücülük” gibi ağır ithamlarla karşı karşıya bırakılması kesinlikle çok ciddi bir suçlamadır ve mutlak surette aynı ciddiyette kanıtlar gerektirmektedir. Aylardır çok kolay bir biçimde kullanılan “bölücü” nitelemesinin benim, çocuklarımın, ailemin ve halkın gözünde on beş yıllık bir duruşun ayaklar altında ezilmesinin yol açtığı mağduriyetimi kim telafi edecek? Bu suçlamalardan sonra, bunca yıldır emek verdiğim kasetlerim-ki içlerindeki şarkılar benim çocuklarım gibidir- kırıldı, yerlere atılıp çiğnendi, yasaklandı, toplatıldı, yakıldı. Medyanın yarattığı bu toplu cinnet hâinden, Türkiye’nin fayda göreceği mi umuluyordu? Çocuklarımla birer öğrenci olduğu da dikkate alındığında, onların arkadaşları ve okullarında oluşan sosyal çevreleri içerisinde, bu acımasız basın oluşturduğu peşin infaz ve onların sırtına yüklediği bu kocaman yükün ya da onların beyinlerinde yol açtığı tahribatın hesabını bana kim verecek?

Sayın mahkeme,

İddianamenin ikinci sayfa, birinci paragrafında yer alan düşüncelere cevap vermek istiyorum: Benim doğum günüm cumhuriyetin ilan edildiği tarihle örtüştüğü için, cumhuriyetin benim hayatımda daima özel bir anlamı olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayan

tüm insanların birbirleriyle sorunsuz ve kardeşçe yaşaması gerektiği konusundaki düşüncelerim sayın savcının düşünceleri ile aynıdır. Mahkemenize sunduğum video kasetinde yer alan, 1998 yaz ayları boyunca ülkenin birçok kentinde on binlerce insana şarkı söylediğim, bu konserlerde de vurguladığım ve savunduğum bir cümlem vardır: «Ben Türkiye’li bir demokrat ve devrimci olarak söylüyorum: Biz bu ülkeyi böldürtmeyeceğiz!» Buna rağmen, sanki konserlerdeki sözleri söyleyen sanatçı ben değilmişim gibi, iddianamede bunun tam tersi bir düşünceye yer verilmiştir.

Sayın mahkeme,

İddianamenin temeli, bana göre bazı televizyon kanallarının bir ödül töreni gecesinde söz ettiğim yeni albüm çalışmamdan ibaret olan sözlerimi, altında başka amaçlar arayarak dizi film hâline getirmesidir. Benim, halktan on binlerce insanın olduğu bir konserimde, taraf bir insan gibi konuşmam ya da bana yapıldığı gibi bir ayrımcılık yapmam söz konusu olsaydı -ki bugüne kadar asla olmamıştır- Sayın Savcının iddialarını bir an ben de haklı bulabilirdim. O geceye ilişkin video kasetler bir kez daha ve sağduyu ile incelendiğinde, orada yapılan ayrımcılıktan benim canımın yandığı, inanılmaz derecede hakarete uğradığım ve mağdur edildiğim görülecektir. İddianamenin ikinci sayfasındaki ikinci, üçüncü ve dördüncü paragraflarda açıklanan düşüncelerle ben değil, sadece Kürt asıllı olmamdan yola çıkarak beni incitmeye çalışanlar muhatap olmalıdırlar; çünkü daha kelimeyi ilk duyuşlarında bağırarak gerilim yaratanlar ve oradaki sağduyu sahibi insanları tahrik etmeye çalışanlar, oradaki birkaç kişiden ibarettir. Yeni albümümden söz ederken seçtiğim kelimeler ve gösterdiğim dikkate rağmen,

oradaki birkaç insanın hırçınlığı ve bazı medya mensuplarının kendi televizyon kanallarında bunu fazlasıyla abartmaları, beni kocaman bir toplumun önünde “hain” ilan ederek rencide etmeye çalışmalarının arkasında, asıl ben başka şeyler görüyorum. İddianamenin beşinci paragrafında yer alan ve bazı yayın organlarınca değiştirilerek ve tahrif edilerek, hatta başka anlamlar yüklenerek yer verilen “Ben Kürt asıllı olduğum için bu albümümde Kürtçe bir şarkıya yer vermeyi ve ona bir klip çekmeyi düşünüyorum.” biçimindeki cümlemi -ki doğru biçimi budur- bu en yalın hâliyle yorumlarsanız, bunun çok doğal bir açıklamadan başka bir niyet taşımadığını göreceksiniz. Bu kadar net bir cümleyi hiç kimse canının istediği gibi yorumlamamalı ve ona başka anlamlar yüklememelidir. Öyle bir yaklaşımdan benim başka sonuçlar çıkarmam ve başka niyetler beklemem en doğal hakkım olacaktır sanıyorum. Dünyanın herhangi bir yerinde, diyelim ki Amerika’da bir şarkıcı “Ben blues veya caz söyleyeceğim.” dediğinde kendi halkını “açıkça ırk ayrımı yapmaya tahrik etmiş” mi olacaktır? Kaldı ki müzik, evrensel bir dildir. Hangi dilden söylenmiş olursa olsun, bir şarkı, bir halkı bölmez. Bana yönelik saldırıların sahipleri eğer biraz vicdan muhasebesi yaparlarsa “biz ve onlar” ruhundan kendilerini biraz daha arındırırlarsa bundan bütün bir toplum fayda sağlar. O ödül gecesini içeren kasetler biraz daha vicdani bir pencereden izlenirse Sayın Savcının dediği gibi orada bulunan “seçkin sanatçı ve davetlilerin” değil, sadece birkaç kişinin hakaretleri ve gerçekten ayrımcılık içeren cümleleri daha iyi fark edilecektir.

İşte o zaman da bu davanın ülkenin ve sayın mahkemenizin gündemini boşuna meşgul ettiği açıkça görülecektir. İddianamenin ikinci sayfa, yedi, sekiz ve dokuzuncu paragraflarında sözü edilen konser 1993 yılında değil,

hatırladığım kadarıyla 1994 yılında Berlin'de Demokratik Esnaflar Birliği'nin düzenlediği bir konser olabilir. 1993 yılında sanatçı arkadaşım Zuhall Olcay'ın da olduğı bir turne kapsamında Berlin'de bir konser daha yaptım ve o da bir örgüt değil, profesyonel bir organizasyon tarafından düzenlenmişti. Daha önce de belirttiğim gibi ben dünyanın her yerinde şarkılarımı söylerim. Benim organizasyonlarımı belirleyen ekibim, anlaşmalarını profesyonel bir zeminde sözlü ya da yazılı olarak yapar ve ücretini alır. Kırk iki yaşında iki çocuk babası bir insan olarak hayatımı müzik yaparak kazanıyorum. Profesyonelim, bu ülkede vergi mükellefiyim ve yılda ortalama bir albüm ve birkaç halk konserinden elde ettiğim kazancım dışında hiçbir gelirim yoktur.

Benim hayata ve çocuklarıma karşı kırk iki yıldır biriktirdiğim sorumluluklarım var ve emeğimi asla çiğnetmem. Bir tek örgüte tek kuruluş maddi desteğim olmamıştır ve

böyle bir iddiayı da asla kabul etmem. Konserlerime toplumun her kesiminden ve her yaştan binlerce on binlerce insan gelir. Bunların hiçbirinin siyasi ya da etnik kimliğinden ya da münferit davranışlarından ve taşkınlıklarından sorumlu olmam beklenemez sanırım. Binlerce insanın karşısında şarkı söyleyecek olmanın yarattığı heyecanla konser salonuna sahne sıram yaklaştığında gider ve kuliste sahneye çağrılmayı beklerim. Ancak bir sanatçı olarak, on binlerin önünde konser verirken birtakım insanların ya da grupların benim konserimi ve benim sahnemi başka amaçlarla kullanmasına izin vermem ve vermedim. Bu anlamda bir kez daha altını çizerek belirtiyorum:

İddianamenin suçlamaya esas aldığı, Hürriyet Gazetesi'nin 14 Şubat 1999 tarihli sayısında yer alan «Ayıp Ettin Gözüm» başlıklı haber gerçekleri yansıtmamaktadır. Yıkarıda da belirttiğim gibi, 1993 yılı sonbaharında sanatçı arkadaşım Zuhal Olcay'ın da olduğunu hatırladığım bir Avrupa turnesine orkestramla birlikte katıldım. Berlin dâhil Avrupa'nın birçok kentinde bu arkadaşlarımla birlikte konserler verdim. Bu konserler arasında Almanya'da sadece PKK'nın katıldığı ve "Kürt İş Adamları Derneği" adlı bir kuruluşun düzenlediği ileri sürülen bir konsere katılmadım. Böyle bir derneğin gerçekte var olup olmadığını dahi bilmiyorum. Söz konusu gazete haberi üzerine yaptığım araştırmada 1994 yılı başlarında Berlin'de "Demokratik Esnaflar Birliği" adlı bir kuruluş tarafından düzenlenen bir geceye katıldığımı tespit ettim. Geceyi düzenleyen "Demokratik Esnaflar Birliği" tarafından gönderilen yazıda da belirtildiği üzere, bu gecenin hiçbir örgüt ya da başka bir kuruluşla ilgisi bulunmamaktadır. Bu kuruluş, hatırladığım kadarıyla Berlin'deki tüm yabancı esnafların bir araya gelip oluşturduğu bir meslekî kuruluştur. Savcılık ifademde

de belirttiğim gibi, sahne sıram gelinceye kadar sahneyi daha önceden görme şansım yoktu. Sahneye çıktıktan sonra fotoğrafta yer alan pankartı görsem dahi hiçbir şey yapamazdım. Konseri iptal etmem hâlinde salonu dolduran ve benim şarkılarımı dinlemek için gelmiş binlerce dinleyicinin haklı tepkisini alacak ve gecenin o atmosferinde, o salondan rahatlıkla ayrılabilmem bile mümkün olmayacaktı; ama sahneden fark ettiğim kadarıyla salonun çeşitli yerlerinde asılı başka pankartlar da vardı; fakat sahne ışıkları ve yüksek spotlardan dolayı benim onların içeriğini de görebilme şansım yoktu. Her zaman olduğu gibi kendi şarkılarımı söyledim ve sahneden ayrıldım. Bütün titizliğime rağmen bu konser sırasında çekilmiş olması mümkün olan fotoğrafın yıllar sonra ve tamamen gerçek dışı bir haberle birlikte kullanılması beni üzdü. Böyle bir fotoğrafın varlığı ve bunun bugüne kadar yayımlanmaması hiçbir ciddi habercilik anlayışıyla bağdaşmaz ve haberin gerçek dışı oluşunu ve başka amaçlara yönelik bir yayıncılık anlayışı olduğunu açıkça ortaya koyar. Bununla ilgili takdiri sayın mahkemenize bırakıyorum. Dünyanın her yerinde bütün sanatçıların sahnede kendilerini ifade edebilmek için kullandıkları bir beden dili ve sahne şovları vardır. Türkiye’de ve başka ülkelerde verdiğim bütün konserlerimde salonun dolu olması ve dinleyicinin coşkusunu kendi kişisel başarımla yorumladığım için, halkı simgesel olarak zafer ve barış işareti yaparak selamlarım. Bu, bana mal olmuş ve bilinen en tipik sahne selamımdır. Buna bazı televizyon görüntülerinde mutlaka sizler de rastlamış olmalısınız. Kaldı ki bu işaret dünyanın her yerinde politikacılar, sanatçılar, sporcular gibi, toplumun her kesiminden insanlarca kullanılan bir simgedir. Son günlerde Kosova’dan Sırplar tarafından göç ettirilen Arnavutlar ve onların çocukları

tarafından da sıkça kullanılan bu işaret, “victoria” kelimesinin ilk harfini ve çoğu yerde de barışı simgeler. Hayatını iyiliğin ışığıyla korumaya çalışan benim gibi biri yaptığı için bu işarete başka hiçbir anlam yüklenmemeli ve bu, başka türlü yorumlanmamalıdır. İddianamenin ikinci sayfa, dokuzuncu paragrafında yer alan şarkı sözlerini, Türkiye’deki birçok konserimde de bu şekilde değiştirerek söyledim. Bu küçük değişiklikten başka anlamlar çıkarılmasına sadece çok şaşıyorum. Bütün samimiyetimle şunun bilinmesini isterim ki bunu yaparken başka bazı şeyler hedefliyor olsam, benim kadar sözünü sakınmadan söyleyen bir insan takdir edersiniz ki bu kadar dolaylı bir yola başvurmaz, “Şimdilik hoşça kal yaban çiçeğim yasal mermisiyle bir komiser yaklaşmakta.” biçimindeki orijinal sözleri, “Şimdilik hoşça kal yaban çiçeğim yasal mermisiyle bir T.C. yaklaşmakta.” şeklinde söylemem, kanımca iddianamedeki gibi yorumlanamaz. En yalın hâliyle; mermiyi polis kullanır, polis Türkiye Cumhuriyeti’nin polisidir ve devletin polisini şarkının sözel kalıbı içerisinde bu şekilde ifade etmemden nasıl farklı bir sonuç çıkarılabilir? Çünkü şarkıdaki sözün özü şudur: “Yasal mermisi ile Türkiye Cumhuriyetimin bir komiseri yaklaşmakta.”

“Başım Belada” adlı bu şarkımın bir başka yerinde “Üstelik göğsümde, yani tam şuramda, kirli sakalıyla bir eşkıya gezinmekte.” yerine, “Üstelik göğsümde, yani tam şuramda, kirli sakalıyla bir gerilla gezinmekte.” dersem, bunun sakıncası ne olabilir? Her ikisi de dağlarda yaşar ve sakalları kirlidir. Kaldı ki şarkının bütünü dikkate alındığında, şarkıdaki mizah ve ironi zaten görülecektir. Sevgili Can Yücel’in “Sevgi 8 Duvarı” adlı şiirinde, “sidikli kontes” diye bir nitelmesi vardır. Yıllar önce ben bu şiiri bestelediğimde denetimden geçirilmemiş ve onu “pasaklı kontes” biçiminde

değiştirdiğimizde bu çok önemli (!) sakıncayı ortadan kaldırmıştık. Bu örneği, hukuk tarihi kendi komedisini yazdığı anda malzeme olması açısından verdim. Dünyanın uğraştığı ve çözüm bulmaya çalıştığı hayati konularla bizim mahkemelerimizin gündemini işgal eden konular karşı karşıya getirildiğinde, ülke olarak dünyanın gidişatını neden çok geriden takip ettiğimiz daha iyi anlaşılsın ve sıradan bir şarkı sözüyle bir ülkenin bölünebileceği kompleksinden artık herkes kurtulabilsin diye verdim. Bu durumdan benim çıkardığım sonuç şu: Demek ki bundan böyle sahne şovlarımda bunun bir parçası olarak, kendime ait şarkıları biraz değiştirip söylerken ciddi bir çekince yaşayacağım.

Örneğin bir şarkımda: «Örselendi aşklarım, üstelik çok uzak bir diyardayım.” sözlerini, konser verdiğim yere göre “Hamburg’dayım” ya da “Bayburt’tayım” şeklinde yorumlamaktaydım. Bir başka şarkımda: “O mahur beste çalar, müjganla ben ağlaşırız.” (ki müjgan burada kirpik anlamında kullanılmıştır) biçimindeki sözleri «Ayten’le ben ağlaşırız.” biçiminde değiştirerek söyleyebiliyorken bundan böyle söyleyemeyeceğim anlaşılıyor. Peki, size göre kendimi böyle daha mı özgür hissedeceğim?

Sayın mahkeme,

Bir sanatçıya soluk alabileceği alanlar bırakılabilmesi ve her durumdan vazife çıkarılmamalıdır. Eşiğinde olduğumuz yüzyıl umarım sanatın ve sanatçının önünü bu anlayışa yer vermeyecek kadar açacaktır. Yıllardır konserlerinde ısrarla “Biz bu ülkeyi böldürtmeyeceğiz.” diyen bir müzik adamını, yüzlerce yurtiçi ve yurtdışı konserlerinden sadece birinde sahneye bizzat bir harita asmış ve onun önünde “Biz bu ülkeyi böleceğiz.” demiş gibi bir mantıkla suçlamak

ve bu mantıkla hazırlanmış bir iddianame ve 10,5 yıl gibi bir ceza talebi ile yargılamak, vicdani temele dayalı hiçbir hukuk mantığına sığmaz. Başkalarının üstü örtülü bir biçimde kabul ettiği ya da söylediğini, ben her zamanki açık sözlülüğümle bir kez daha söylüyorum: Bizler bu ülkede yaşıyoruz. Bu ülkenin gerçeklerini içimize sindirebildiğimiz oranda bu ülkeye ve çağdaş insana yaraşan bir tavır içerisinde olacağımıza ve bunun barış ve kardeşlik gibi güzel ve insani erdemleri oluşturacağına inanıyorum.

Sayın mahkeme,

Bir davayı daha arşivlerinize kaldırmadan, ekte size sunduğum ve bu ülkede böyle düşünen aydınların varlığından sevinç duyduğum;

9-21 Şubat 1999 tarihli Radikal Gazetesi'nde, Yıldırım Türker'in "Ne Yapmalı" başlıklı yazısını, 18-24 Şubat 1999 tarihli Aktüel Dergisi'nde Defne Asal imzası ile yayımlanan "Sen Demirel misin be Ahmet" başlıklı yazıyı,

Şubat 1999 tarihli Radikal Gazetesi'nde, Arda Uskan imzalı «Ayıptır Ayıp» başlıklı yazıları, bu ülkede hoşgörü ve nesnel bir bakış açısından payımıza ne kadar düştüğünü anlamak açısından hassasiyetle okumanızı talep ediyorum.

Bütün eylemi şarkı söylemek olan bir insan olarak bu "ülkeyi bölme" safsatasından bir an önce arındırılmak ve yine bu ülkenin Ahmet Kaya'sı olarak dinleyicilerime, şarkılarına, çocuklarıma, olağan hayatıma dönmek istiyorum.

Son olarak;

Çağımızda, dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir sağduyuya, hiçbir yargı vicdanına ya da evrensel hukuk çerçevesine

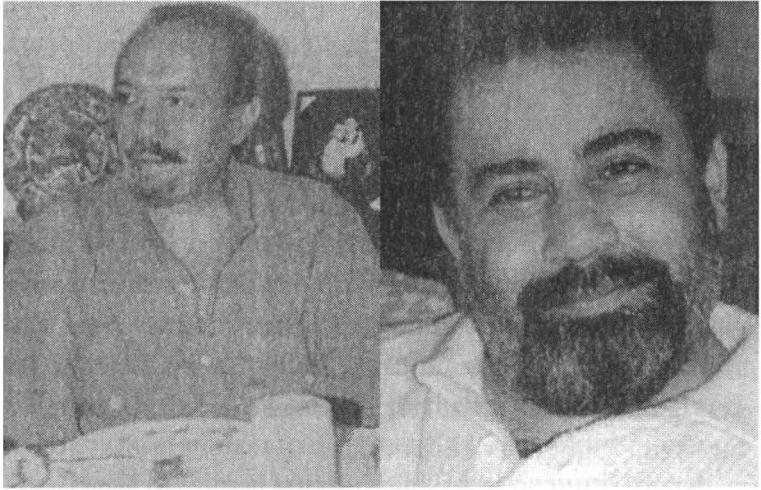
oturtulamayacak olan bu yargılamadan beraatimi talep ediyor; bir repertuvar açıklaması ve bugün gündeme getirilen, ama yıllar önce yapılmış ve tam olarak anlaşılamayan bir konser görüntüsünden yola çıkarak beni “bölücü”, “hain”, “yavşak” diye nitelendirenleri, bir gün aynı kısır ve çağa yakışmayan yaklaşımlarından kendilerinin ya da (hiç dilemem) çocuklarının zarar görmemesi ümidiyle şimdilik kendi vicdanlarıyla baş başa bırakıyorum.

Takdir mahkemenizindir.

Saygılarımla,

Ahmet Kaya

AHMET KAYA'NIN 1989 YILINDA CEMAL SÜREYA'YA VERDİĞİ RÖPORTAJ

Ahmet Kaya'nın yükselişini neye bağlayabiliriz? Gerçi bir günlük, bir yıllık olay değil bu. Çocukluğundan beri ezgiyle uğraşüyor. Ama yükselme grafiğinde son zamanlarda bir sıçrama olduğu da bir gerçek. Kasetleri 1 milyonun üzerinde satıyor. Depolitizasyon politikasının bir yerde kırılmasının onun kişiliğinde, ona hayran oluş biçiminde de yansıdığını söyleyebiliriz. Kendisine gönderilen son mektupların birkaç yüzünü elden geçirdik. Hepsinde de aynı nitelikte bir coşku bulduk; demokrasi isteği, dünyanın değişmesi özlemi... Depolitizasyona ilk tepki, müzik alanında doğdu, diyebiliriz. Mahkûmdan da mektup alıyor Ahmet Kaya, infaz memurundan da esnaftan da işçiden de terzi kızıdan da. Mektuplarda, bir müzisyene gönderilenin çok çok ötesinde mesailer var.

Kendisiyle görüşmek için önce Kadıköy'deki Olimpiyat Lokantası'nı seçmiştik. Ancak oradaki müzik yayını ve uğultu elimizdeki ses alma aygıtını sağır duruma getirince, sil baştan yapıp röportajı başka bir yerde gerçekleştirdik.

Ahmet Kaya kendine sonsuz güven duyan biri. Kendisiyle gönenen biri. Sözünü de sakınmıyor. Ayrıca kendi dalındaki başka sanatçılardan daha derin, daha mürekkep yalamış olduğunu her hâliyle, her sözüyle ortaya koyuyor.

Sosyal mücadeleyi her şeyin önünde görüyor, aşkın da ünün de dostluğun da. Çelişkilerden korkmuyor. İçinden geldiği gibi konuşursa zaten çelişkiye düşmeyeceği kanısında sanki. "Devrimci müziği" hayatının ve kişiselliğinin kendisi hâline getirmiş. Hüznünde alarm yok. Denebilirse, bir sevinç çığlığı saklı hüznünde.

Sevgili Ahmet Kaya, sana gönderilmiş son mektupların bir bölümünü okudum. Bu senin gerçekten büyük ün yaptığının kanıtıdır. Ne mektuplar ama! Ne kadar güzel! Düşüncelerinizden ötürü kasetlerinizi dinlediklerini söylerlerken sorular yöneltiyorlar. Söz gelimi şöyle diyorlar: "Kendinizi bugünkü müzik içinde nereye oturtuyorsunuz?"

Bugüne kadar yaptığım müziğin bir altyapıdan hareketle oluştuğunu düşünüyorum. Benim, sınıfsal ilişkilerimin, sınıfsal yapımın, ideolojik anlamda geçmiş dönemde yaşadıklarım ile beslenmesiyle öğrendiklerim ve yaşadıklarım, müziğim için anahtar oldu. Her şeyden önce bir devrimciyim ben; Türkiye'de özgürlük ve demokrasi mücadelesi anlamında sanat alanında mücadele veren insanlardan biriyim.

Size mektup yazanlardan biri de şöyle demiş: “Müzikle demokrasinin ne olduğunu anladım.” Bu ne demek sizce?

Biraz önce dediğim gibi, özgürlük ve demokrasi mücadelesinin bir neferiyim ben. Kendimle yansıttığım şeyler insan haklarını, yitirdiğimiz demokratik haklarımızı ezgilerle sunmak, insanlara sorular sormak... Cevaplarımı zaten halktan alıyorum. Ben sadece soru soruyorum. Yaptığım müzik şu anda bir çözüm müziği değil. Somut durum müziği değil. “Ne yapmalı?” sorusunun yanıtını vermiyorum. Soruyorum; yaşadıklarımız gördüklerimiz bu, neler yapmak lazım. Sanıyorum arkadaşlar da bana yazdıkları mektuplarda veriyorlar cevaplarını. “Demokratın, demokrat olmanın ne olduğunu senin müziğinde gördük.” Elbet, bu benim için bir ölçü değil. Herhangi bir insanın gerçekten demokrat olması için Ahmet Kaya’nın şarkıları yetmez. Ama böyle bir sinyal gönderebildiysem ne mutlu bana!

Türkiye’nin bugünkü ortamında gerçek demokrat olmak size göre daha neleri içermelidir?

Yaşadığının bilincinde olmak. Türkiye’yi ve dünyayı iyi tanımak. Ayaklarını Türkiye toprağına basarak Türkiye’yi tahlil etmek.

Müzik sence bir yöneltme midir, yoksa bir yansıma mı? Araç mı, yoksa sonuçta elde edilen bir ürün mü? Daha açayım; bugün Türkiye’nin yansıması, Türkiye’nin izdüşümü müzikle de ifade edilir, resimle de başka sanatlarla da. Müzik bunların en güçlüsü ve en yaygını. Türkiye’nin sesi, yansıması bugün hangi müzik türünde sizce?

Çağdaşlık ve ilerericilik adına gerçekten evrensellik boyutlarına ulaşacak bir tür, bence uluslararası alanda bir anlam

kazanacaktır, Türkiye'yi tanıtmak anlamında. 15 kişilik bir yurttan sesler korusu düşünün, diğer yandan 70 kişilik 7 sesli müzik yapan bir arabesk orkestrasını düşünün (Orhan Gencebay'ın yaptığı gibi). 15 tane otantik halk çalgısının bir araya gelip çıkarttığı tek sesli müzik mi, yoksa 70 kişilik orkestranın yaptığı arabesk müzik mi daha ileri? Geçmişte bize öğretilen burjuvazinin sunduğu tüm ileri olanaklardan yararlanmaktı. Şimdi, bunların hangisi Türkiye'yi daha iyi anlatır? Yalnız arabesk olarak bakmıyorum. Bir de politik yanı var olayın. Türkiye'nin gerçeğini, yaşanan olayları, Türkiye'nin doğrularını kaderci anlayışla anlatmak mümkün değil. Ve halk müziği dediğiniz zaman, uluslararası anlamda, "İşte bizim müziğimiz budur, Türkiye budur." diyebiliyor muyuz? "Türkiye Köroğlu'dur, Pir Sultan'dır, Aşık Veysel'dir. Bizim gerçeğimiz budur." diyerek geçiştiriyorlar. Sinemadaki gibi, eski kilim göstermek gerekiyor ödül almak için. Türkiye'deki işçi sınıfının mücadelesini, emekçi yığınlarının gerçek anlamda verdikleri mücadeleyi sinemaya aktarmanızı Avrupalı istemiyor. Türkiye'yi gerçek anlamda anlatan müzik türlerine gelince, bu da işte bizim yaptığımız. İşkenceyi, insan haklarının hiçlenmesini, baskıları, demokratik haklarımızın alınmasını Türkiye dışındakilere doğru olarak anlatacak olan bizleriz. Halk müziği değil yani.

Bu müziğe ad düşünülürken "sol arabesk" dendi, "devrimci arabesk" dendi. Siz bir ad verebiliyor musunuz? Verilmiş adlardan birini kabul ediyor musunuz?

Verilmiş adlardan hiçbirini kabul etmiyorum. Protest müzik değil. Başkaldırı da denilen protest müzik türü yalnız sosyalist camiada değil, radikallerde de var, yeşillerde de var. Feministlerde bile var. Onlar kendi kavrayışları dışındaki anlayışlara tabii ki müzikle karşı çıkacaklardır. Öte yandan,

benim yaptığım müziğe “özgün müzik” de diyemiyorum. Her sanatçının yaptığı özgün müzik. Orhan Gencebay’ın da yaptığı özgün müzik. Var olan müziklerin karışımıyla özgün müzik olur. Ancak Doğu-Batı sentezi denilen yanlış ve sakat anlayışın bir ürünü değil. Böyle bir sentez yok Türkiye’de. Doğu ritimlerini alıp üstteki melodik yapıyı Batı temasıyla işleyin, işte size, saçma sapan bir arabesk. Altı kaval üstü şişhane bir şey. Bizim yaptığımız müziğin özünde gerçekten Doğu kültürü yok. Yalnız diksiyonumuzda var bu. Ben Malatyalıyım. Konuşmamda var. Kullandığımız bütün enstrümanlar Batı’nın. Hatta Türk halk çalgılarından bağlamayı bile şarkılarımda renk sazı olarak kullanıyorum. Aslında buna da karşıyım. Kısır ve çaresiz bir alet bağlama. Dar oktavlı bağlamayı temele koymak yetersizliğin bir göstergesi. Bir anlamda, “Türk olduğumuz için bizim sazımızdır.” gibi fanatik anlayışa katılmıyorum ben.

Renk saz ne demek?

Diyelim bir kasette 80 enstrüman var, senfonik çalışmalarla. Bunları sınıflara ayırdığımızda, yaylılar, vurmali, nefesliler diye, aralarında dört, bilemediniz sekiz bağlama çalınır, biter gider.

Daha çok aydın kesimde size yönelik eleştiriler var...

Aydınlar, Ahmet Kaya olayına karşı yanlış taktik izlediler. Beni içlerinde eritmeyi düşünselerdi, Ahmet Kaya’yı yok edebilirlerdi. Zaten Türk halkı proleter aydınları bağrına basıyor. Burjuva aydınını sevmiyor. Burjuva aydınları çözümlene yeteneğinden yoksun. Bu yetenekleri olsaydı beni yaralamaya çalışmazlardı. Onların bende açtığı yaraları halk sarıyor. Bana çok saldıran o burjuva aydınları,

geceleeri karıları “ı-ıhh” dediğinde Mozart değil, Ahmet Kaya dinlerler. Feminist Mübeccel, kedileri çok seviyor. Sokaklarda gezen aç insanlardan değil de köşe başlarında yalnız kalmış kedilerden etkileniyor. Entel Hulki, son zamanlarda tüketimi hızla artan, Vakko ve Mudo patentli entel elbiselerden giyer. Ortaköy kahvelerinde küçük burjuva, entel polemiklerine bayılırdı. Sonra nasıl ve neden olmuş bilmiyorum, bir proleter entel, Hulki’yi Ortaköy sahilinden denize atmış. O gün bu gündür Ortaköy sahilinde artık dalgalar vurup şarkı söylemiyor. Denizi bile küstürmüş bu Allahsız. Çıkarma hazırlığında olduğum kasette yer alan bir parçanın teması bu. Yani entel Hulki ve feminist Mübeccel.

“Türkiye’nin sesi, yansısı bizim müziğimizdir.” dediniz. Alaturka ne zaman kaybetmiş işlevini?

Alaturka hiçbir zaman Türkiye’nin sesi olmamış ki! Alaturka, salt duyguya hitap eder. Saray kültürü ürünü. Oysa Türkiye’nin ve dünyanın sorunu bu değil; aşkı, meşki, sevdayı anlatmak değil. Alaturka müzik, Dede Efendilerin ve diğerlerinin sevdaları, aşk ilişkilerinin kısır döngüsü içinde kalmış, bunların ötesine taşamamıştır.

Onlar da kendi özgün koşulları içindeydiler ama. Ben bugün için soruyorum. Hafif müzik için ne dersiniz?

Türkiye’de hafif müzik yok. Alt yapısında Batı müziği var.

Olması için ne gerekirdi?

Sınıf bilinci gerekiyor sanatçılar arasında. İlle de Türk hafif müziği denecekse, bizim yaptığımıza denebilir. Genel boyutlarıyla düşünersek, böyle denebilir.

Peki, arabeskle ilişkiniz?

Arabesk müzikte vurmali sazlar var. Yani tef, darbuka esas alınır. Özünde çok seslilik yoktur. Çok seslilik şu: Bir sürü enstrümanın bir araya gelip tek bir melodiyi tek bir seste değil de farklı seslerde gerçekleştirmesidir.

Bir konuşmanızda “çeyrek sestem” söz etmişsiniz. Bunu açar mısınız?

Batı enstrümanlarında genellikle natürel sesler olduğu için komalı (yarım) sesler yok. Örneğin mi bemol 2 ye rastlayamazsınız. Çeyrek sesler bunlar. Çeyrek ses derken Türk müziğinde var olan bazı makamların (hüseyni, uşşak, rast, hicaz vb.) oluşumunda icra edilen melodinin başlangıç ve bitiş noktaları arasındaki örneğin, la sesiyle başlayıp bir oktav yukarı la sesi arasında var olan si bemol, mi bemol, fa diye iki, do diye iki gibi perdelere çeyrek ses diyoruz.

Caz müziği hakkında ne düşünüyorsunuz? Bir ilişkiniz oldu mu?

Caz ciddi anlamda sözsüz bir başkaldırı müziğidir. Caz daha önceden bestelenmiş ve bestenin icrası anında zaman zaman değişik enstrümanların tek başına, doğaçlama dediğimiz tavırla kendi kalıpları içerisinde gezinmesini de içeren Amerikan kültürünün ürünü bir müzik türüdür.

Tangolar? Arjantin’de genelev müziği imiş tango. Borges’ten öğrendim. Tango sendeki duyarlılığı etkiledi mi?

Tango bana göre çok militan bir tavidir. Lakaytlığa yer yoktur. Cinselliği ve romantizmi özünde taşır.

Fransa'nın cumhurbaşkanlarından biri tango için "Niçin ayakta?" demiş. Yani dans olarak...

Adam doğru söylemiş. Bence de...

Türkiye'nin çeşitli coğrafi bölgelerinde türküler yansıyan insani özleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Yani Karadeniz'de başka, Doğu Anadolu'da başka, İç Anadolu'da başka şeyler ön plana çıkıyor türkülerde.

Bu konuda uzman değilim. Anlattıklarımın hepsi benim subjektif yargılarımdır. Genel ve doğru kalıplardan uzak. Ben böyle düşünüyorum. Aykırı bir tip olmam da buradan geliyor.

Siz aykırı bir tip değilsiniz ki...

Bir tangoya bakış açım özünde çok farklı olabilir. Bunu felsefi anlamda temellendirebiliriz. Bir vals ile bir tangoyu karşı karşıya getirelim. Bir yanda tango çalsın, öte yanda romantizmi içinde barındıran ve insanların dans ederken saçma sapan şeyleri düşündüğü valsi alalım. Düşünebiliyor musunuz, insanların tango yaparken birbirlerine saçma mesajlar iletebildiklerini? Bu bir içgüdüdür. Herkes tango yapamaz.

Ben de yalnız tango yaparım.

O zaman sizde de biraz militanlık var.

Hızlı danslarda cinsellik var mıdır sence? Artık birbirimize sen diyelim istersen, yeterince içtenlik kurduk.

Biçimde değil de özde vardır. Tangoda erkekle kadın arasındaki farklılık açık biçimde ortadadır. Aktif olan erkektir,

pasif olan kadındır. Valsta ise mümkün değil bu. Kadın da erkek de iki adım ileri bir adım geri yapar.

Daha hızlı dansları düşünelim. Örneğin rock'n roll?

Onlarda da erkek aktiftir. Hiçbir zaman kadın, erkeği fırlatmaz. Erkek, kadını fırlatır.

Feodaliteyi seven bir adam izlenimi edindim seninle yapılan röportajları okuduğumda. Ama şu ana kadarki sözlerinle feodaliteye o kadar sarılmıyorsun. Öbür yayın organları abartmışlar. Yine de var bir feodal yan sende. Feodal olabilirsin. Sence bir erdem mi feodal olmak? Özlemin mi? Şaka mı?

Feodaliteye sarılıp sarılmadığımı karıma sorarak öğrenebilirsiniz. Şu anda her şeye rağmen kendimi en frenlediğim noktadayım. Bildiğin gibi insanların muhabbet anlarında, nabza göre şerbet vermek durumu vardır. Ben, şu an, başka insanlarla birlikte olsaydım tavrım ve davranışlarım tabii ki farklı olacaktı. Feodal yanlarımı gerçekten onur anlamında savunuyorum. İnsanlar istiyorlar diye, salt biçim ve gösteriş adına insanın feodal yanları bir anda yok olmaz. Bu bir süreç meselesi. Ben yarı feodal, yarı sömürge bir ülkede yaşayan insanım; tabii ki bu yanlarımı bir anda çöpe atmama imkân yok.

Michelet, Orta Çağ ya da feodalite için şöyle diyordu: “Ortaçağ bir kerede bitmedi, bin kerede bitti.” Onun için söylediğin doğru bir bakıma. Ama feministler hakkında biraz alaylı konuşuyorsun gibi geldi bana.

Tabii, doğru. Sen yine beni kapıştıracaksın onlarla. Pacamı zor kurtardım zaten. Böyle yavaş süreçlerden sonra

Jules Michelet

bizim gibi ülkelerde yan anlayışlar, yan akımlar devrimci mücadeleyi; ilerlemeye kendini aşmaya yüz tutmuş mücadeleyi, geriletmek adına sivriliyorlar. 12 Eylül öncesinde radikaller, yeşiller, feministler yoktu. Hatta entelektüeller bile yoktu. 12 Eylül sonrası gerçekten yenik bir süreç yaşadık. Bu sürecin fırsatçıları ve faydacıları daha doğrusu, devrimci mücadele kaçkınları kendi aralarında

hiçbir şey yapmamak adına yan akımların başını çekmeye başladılar. Bunların geçmişte yaptıklarıyla şimdi yaptıkları arasında hiçbir fark yok. Geçmişte de bunlar teslimiyete düşmüştü, bugün de feminizm adına teslimiyeti sürdürüyorlarsa hesabını ben değil, tarih soracaktır. Doğru ya da yanlış olduğunu da zaman belirleyecektir. Ben kadın haklarına, feminizme bakışımı bazı dergilerde ve gazetelerde gündelik konuşmalarım ile anlatmaya çalışmıştım. Fakat bazı ifadelerim gene bazı hatunlar tarafından yanlış anlaşılmış olacak ki, beni yanlış bir çerçevede ele alıp bazı basın organlarında veryansın ettiler.

Sana göre feminizm nedir?

Bana göresi, sana göresi mi var kardeşim. Ne yani, bu her kelleye bir takke mi ki, sen başka tarif et ben başka. Efendim, söyle soylesem. Feminist kuramla uzaktan yakından

uğraşmadığı hâlde kendini feminist olarak gören bir sürü kadın var. Birçok kadın feminizmi kısaca “kadın sorunları çerçevesinde savaşı bağlanma” olarak anlıyor. Kimileri içinse kadınların kurtuluşu için her teorik ve pratik uğraşı feminizmdir. Belirli üretim araçları özel mülkiyette oldukça ve egemen sınıf, işçi sınıfının ve kadın kitlesinin baskı altında olmasından çıkar sağlama gücünü elinde tuttukça kadın üstündeki baskının etkililiğinde ve sürekli olarak yeniden üretilmesinde köklü hiçbir değişiklik olmayacaktır. O yüzden de kadının kurtuluşunun maddi temeli, bu ekonomik ve pratik gücün alt edilmesidir. Feministler için çağdaş kapitalist dünyanın çizdiği çerçeve içinde erkeklerle eşit haklara kavuşmak son hedeftir. Proleter kadınlar ise, bu eşit haklar için, sınıfının ekonomik köleliğine son vermek için sürüp gidecek savaşta yeni bir silahtır sadece. Feministler için bütün hakları alan baş düşman erkek cinsidir. Akıllı kadınlar, yani proleter kadınlar ise tümüyle farklı bir yaklaşım içindedirler. Onların gözünde erkekler, bir düşman, bir baskı unsuru değil, tersine bu mutsuz dizgeyi kendileriyle paylaşan bir ortak ve daha aydınlık gelecek için savaşta yoldaşlardır. Kadın işçi en az erkek kardeşi kadar acı çekerken, erkek-kadın tüm işçi sınıfı aynı oburlukla yiyip tüketen ve milyonlarca insanın yaşamı pahasına semiren canavardan nefret etmektedir.

Feminizme neden bu kadar karşısın?

Bir kere feministlerin birlik çağrısı bundan 70 yıl önce, Lenin’in “İşçi kitlelerinden kopuk, küçük güçsüz grupların birlik yaygarası halis bir ikiye bölünlülüktür. Çünkü birliği bozan, bölücü taktikleriyle çoğunluğun isteğine karşı gelen onlardır.” diye nitelediği işçi sınıfının uzağında üretilen bir takım “aydın” akımlardan biridir sadece.

Kadın-erkek arasında da erkekle erkek arasında da sömürü var; bunlar insanların gerçek devrimi yaptığı zaman bitecektir. Asıl o tabii. Erkeğin kadını sömürmesini özel olarak öne almayalım mı demek istiyorsun? Bu mu?

Hayır. Öyle de denebilir ama, ben tümüyle toplumsal kurtuluştan yana bir insanım. Kadınların erkeklere karşı ya da dayığa karşı kendi aralarında örgütlenmelerine hiçbir anlam veremiyorum. Türkiye’de bütün çiçekçiler kadınlar için kurulmuştur. Şarkılar, şiirler kadınlar için yazılmıştır. Bunlar daha ne istiyorlar?

İleri gitmiş olmadın mı? Bütün çiçekler kadınlar için mi? Ya hastalar için ya kadınlar için.

Çok şakacısın. Başka ne diyebilirim ki... 18 yaşındaki Ahmet Kaya ile bugünkü Ahmet Kaya arasında ne gibi farklar var? Değişmeler olmuş mu?

18 yaş ile 32 yaş Ahmet Kaya’sı arasındaki fark, geçen süre içinde Türkiye’de yaşanan, kazanılan ve kaybedilen şeylerle eşdeğerdedir. Biz neler kazandıysak, ne kadar doğru şey yaptıysak Ahmet Kaya gerçekten doğru bir olgunluğa erişmiştir. Yanlış şeyler yaptıysak, Ahmet Kaya’nın yaptığı şeyler de yanlıştır. Ama ben bu süre içinde doğru şeyler yaptığımıza, bugün bitse bile, insanlara onurlu bir geçmiş bıraktığımıza inanıyorum. Ama şairin dediği gibi elbette “sığ yanlarım vardır” benim de, işlemeye vakit bulamadığım zamanın yetmediği ya da başka şeyler.

Peki yanlış bulduğun yanların neler?

Tabii yanlışlarım çok. Fakat doğrularımın daha çok olduğuna inanıyorum.

Aşk hakkında ne düşünüyorsun?

Evrensel bir duygu.

Evrenseli değil, sendekini soruyorum. Sendeki aşk nasıl? Cezalandırır mı, kıskanç mıdır?

Ben bir kere en başta kendime âşığım. Kendimi çok seviyorum. Narsizmin somut bir örneği. Kendimden başka kimseyi fazla sevmiyorum. Eğer ben gerçekten cezalandırma duygusunu taşıyorsam en fazla cezayı da kendime veririm. O konuda hiç kimse rahatsız olmasın.

Kıskanç mısın?

Evet, ikinci plana düştüğüm anda bütün damarlarım havaya kalkar. Kıskançlığın özünde ikinci planda kalmak vardır. Başka bir altyapısı yok. Bana başka bir örnek verebilirseniz helal olsun size.

Aşâğılık duygusuyla ilişkisi var mı?

Tabii, bütün insanlarda aşâğılık duygusu vardır. “En büyük benim” diyenler bile böyle bir zaafa düşebilir.

Bu kadar ad yaptın. “Ben bunu yapıyorum, şu da dünyanın neresindeyse bunu duysun.” gibi bir eğilimin var mı?

Tabii, eski arkadaşlarımla beni dinlemesini, benimle gurur duymasını çok istemişimdir. Yani Ahmet Kaya hiçbir şey olmayabilirdi de. Sıradan, bugün bir yerde, bir lastik imalathanesinde çalışan bir devrimci de olabilirdi. Hapishanede yatan bir insan da olabilirdi.

Samimi değilsen söyleme; ün yapınca ilk duyguların nelerdi? Ortaokuldaki sevgilim de duysun gibi bir şey mi?

Bende öyle değildi. Birlikte oluşturduğumuz hareket vardı. Bu, zamanla insanların önüne bir görev koymuştu. Ben geçmişte de sanatçıydım. Bana, hep “müzik yap” diyorlardı. “Üç kişiyle başlayıp 100 kişi olacağız.” diyorduk. Onlarla birlikte olamadım ama 100 kişilik orkestrayı tek başıma oluşturabildim. Bu bende olağanüstü bir coşku yaratıyor. Konserlerimde yüzlerce insan ayakta kalıyor. Geçmişte bana öğretilenlerin doğru şeyler olduğuna inanıyorum. Geçmişim vardı ve geleceğimin de olacağına inanıyorum.

Bir kişi aynı anda birden çok kişiye âşık olabilir mi? Sende olmuş mudur?

Bu biraz siyahla beyaz, doğru ile yanlış gibi bir şey. Yani esas ve tali meselesi. Yuvarlak bir şeyi ortadan ikiye böldüğünüz de onun yarısıdır. Ama yarının yarısı olmaz. İnsan bir anda iki kişiyi sevemez. Sadece annesine ya da kız kardeşine duyduğu sevgi olabilir o iki sevginin birisi. Bende hiç olmadı. İki kişiyi birden sevmek olmaz. Annemi de severim, kız kardeşimi de. Bu nasıl sevgi? Karşı cinsten birisine sevgi diyorsanız, bunun özünde cinsellik, arzu etmek vardır. Ama aynı anda iki kişiyi birden arzu edemez insan. Mümkün değil.

Rüyaya inanıyor musun? Çıkan rüyan oldu mu?

İnanmıyorum. Çıkan rüyam olmadı. Hep uyanık olduğum için rüya da görmem zaten. Ne şeytan gör ne de Kulhuvallah'ı oku.

İlk sevdiğin kız, herhâlde bu coğrafyanın bir yerinde. Onunla hiç karşılaştın mı? Mektuplaştınız mı?

Hayır, karşılaşmadım. Herkesin bir çocukluk aşkı vardır. Benimki ilkokul beşteydi. O da biliyordu. Bisikletle peşine düşüyordum. Bir daha da göremedim.

Evlilik hakkında neler düşünüyorsun?

Evliliği karşı cinsten iki insanın birlikte bir hayatı çözümlmek, olumlulukları, olumsuzlukları birlikte göğüslemek, üretmek ve düşünsel anlamda daha da çoğalmak, gerilimleri, sıkıntıları dinamik ve yaratıcı bir hayata dönüştürmek olarak düşünüyorum. Yoksa iki insanın dolmalık biber gibi bir tencerenin içine yerleşip yangınlar üzerinde pişip dağılıp pilav durumuna gelmesi olarak değil.

Toplumda çok şey değişti. Değişmeyen tek şey evliliğin kuralları. Ortalama bir insan, vapurda karşılaştığı birini evde karısına ya da kocasına anlatamayabiliyor. Öyleyse neden? Evlilik yalan mı demek sence?

Feodalite efendim, feodalite. Kronik video kültürünün etkisi.

Resmi olmayan birliktelikleri de evlilik sayıyor musun?

İkili ilişkilerin sonsuza kadar süreceğine inanmıyorum. İnsanlar birbirlerini üretmeli, çoğaltmalı. Şu anda birlikte olduğum insana alternatif birini görürsem gözümü kapamadan onunla birlikte olurum. Engellemek mümkün değil. Eşim için de geçerli bunlar.

Bugünkü yaşadığımız hayat nasıl bir hayat?

Bu soru tam bir alaturka şarkı gibi oldu? Cevap vermek mümkün değil. Zaten görünüyor. İşte böyle bir hayat.

Peki, eskisine göre, mesela on yıl öncesine göre nasıl bir hayat bugün yaşadığımız?

Bence iyi deneyimlerden ve süzgeçlerden geçtik. Bir sürü şey gördük. 70'li yılların başında kafamızı duvara vurduk. Ben onu görmedim. 80'li yıllarda bir sürü şeylerin ciddi anlamda sentezine vardık. Yapılması gereken şeylerin ne olduğunu, geçmişteki hataları tekrarlamamayı, doğru şeyler yapmayı ilke edindik. Çok daha olumlu bir seyir içindeyiz.

İnsanın uzayı fethedebileceğine inanıyor musun?

Bilimin de bir sonu olduğuna inanıyorum. Ben buradan dümdüz yürüdüğüm zaman belki, üç metre giderim sapmadan. Bunu yıllara da vurabiliriz. Mars olayını gündeme getiriyorlar. Onun şu anki durumu belli. İnsanlar gitmek adına gidebilirler, ama yaşamazlar. Güneşe gitmek zaten mümkün değil. Dünya'nın damı delindi. Bu kadar akıllı insan, zamanında bunun önüne geçebilirlerdi. Ozon tabakasının delinmesine çare bulabilirlerdi.

Senin hayatında görmeyeceğin bir şeyin gerçekleşmesi için çalışır mısın?

Kesinlikle çalışırım.

Peki torununun, torununun torunlarının görebileceği bir şey için çalışır mısın?

Çalışmak değil, ayağımı bile kıpırdatmam.

Glasnost ve perestroyka için ne düşünüyorsun?

Sonunda buraya geleceğimizi, bunu soracağınızı biliyordum. Bu konudaki görüşlerimi şimdi söylemek istemiyorum.

Dünyadaki perestroykadan söz edelim. Dünyada bir deli düğmeye basacak, hepimizi yok edecek. Buna inanıyor musun?

İnanmıyorum. Bu delilerin olayı olmaktan çıktı artık.

Zülfü Livaneli

Ahmet Kaya diye bir gerçek var. Öncesi ve sonrasıyla şöyle demişsin: “Ruhi Su, benim çıkış noktam olmadı. Livaneli’den çıkış yaptım.” Oysa, Livaneli, Ruhi Su’dan çıkış yapmıştır. Bunu biraz açar mısın?

Zülfü Livaneli’nin Ruhi Su’dan etkilendiğini bilmiyorum. Beni de ilgilendirmiyor. Bu birikim bende var. Ben

Livaneli'yi tanımadan da bağlama çalıyordum. Ancak Livaneli'yle bir şekillenme oldu, bir kalıba oturabildim anlayışımı. Oysa ben Livaneli'yi tanıdığımda olağanüstü bir şey yapmıyordu. Aynı zincirin birer halkası olarak kendimizi düşünebiliriz.

Zincirin ilk halkası kim?

Bilmiyorum.

Arabeskle ilişkin? Yeniden oraya geldik.

İnsanlar artık sakız çiğner gibi arabeski eleştirmekten vazgeçsin. Arabeski eleştirecek insan, ilk önce aynaya bakmalı, "Arabesk nere, ben nere?" diye. Geçmişte bir yazarın verdiği bir örnek vardı: Kapalı odalarında, kalorifer sıcağında, ellerinde viski bardakları ve pipolarıyla oturup kendilerini bir kır gerillasıyla özdeşleştiren insanlar yaşıyordu. Arabesk müziği çözümlemek için, o insanların arasına girmek ve o kültürü iyi yaşamak gerekir. Kendini o kültürden arındırmış gibi görünenler, ne yazık ki, gittikleri yerde İbrahim Tatlıses'i alkışlamaktan geri kalmıyorlar. Bu ayıptır. İnsanlar arabeske karşı bir tavır alıyorsa, alternatif bir müzik geliştirmek zorundalar. Bunu bilmiyorlarsa, efendi gibi yerlerinde oturacaklar. Arabeski tartışacak çapta bir insan yok Türkiye'de. Arabesk tartışılmaz, vardır zaten. Müzik tartışılmaz, sen bunu neden besteliyorsun diye soramazlar. Gerçekten Türkiye'deki devrimci harekete, özgürlük ve demokrasi mücadelesine engel olduğunu söyleyebilirler mi? Böyle söyleyen bir insan varsa, kendinden haberi yoktur bu insanın. Çünkü hâkim olan kültür bu zaten Türkiye'de. Biz bunu yeni yeni irdelemeye başladık. Orhan Gencebay, 1960 lı yıllarda "Bir Teselli Ver"i söylemeye başladığı zaman

o plak, en çok satan plaktı. Orhan Gencebay furyası o zaman özgürlük ve demokrasi mücadelesine engel değildi de 1980 sonrası İbrahim Tatlıses ve diğerlerinin söylediği şeyler mi engel oldu? Oysa İbrahim Tatlıses bugün hâlâ Orhan Gencebay'ın rekoruna erişebilmiş değil. Niye o zaman değil de bugün gündeme geldi bunlar? İnsanların yapacak başka işi yok mu? Oturdıkları yerde ahkâm kesmeyi bıraksınlar. Alternatif anlayışlar üretsinsinler. Slogan mı atmak gerekiyor müzikte. Bence Marx'ı çizgi roman yöntemiyle yayımlasak, daha yaygınlaştırabilir, hatta daha iyi anlatabiliriz.

Eşcinsellik konusunun da öne geldiği görülüyor. Eşcinsellerde bir yükselme dönemi başlamış.

Ben buna inanmıyorum. Onlar kimliklerini açığa vurdular. Geçmişte sayıları daha çoktu, şimdi azaldı. Çoğu AIDS'ten öldü. O zaman gizliydi, savunamıyorlardı. Bugün onlar için barlar açıldı, partiler kuruldu.

Yeşiller için ne diyorsun?

Sadece doğayı kirleten etkenlerle değil de insanları kirleten etkenlerle de uğraşsalar daha iyi olacak. İnsanlarımızın etrafını saran pisliğin temizlenmesi gerek. Mesele otların toplanması, kaplumbağaların kurtarılması değil.

Diyelim sen Ahmed Arif'ten, Enver Gökçe'den beste yaptın. Daha sonra yine aynı metinleri mi kullanmak istersin?

Dünya her gün değişiyor. Ben geçmişte Ahmed Arif'ten yapıyordum, şimdi yapmıyorum. Nazım'dan yapmıyorum. Açıkça söyleyeyim, Nazım'ı bestelemek zor. Şiirlerini

müzikleştirmekte zorluk çekiyorum. Nazım bestelemek biraz da ustalık işi. Ben kendimi hâlâ çırak olarak görüyorum.

Ahmed Arif

Sen kendi kendine yetiyor musun?

Tabii yetiyorum. Söz olarak değil, beste olarak. Ben besteciyim, güfteci değilim.

Bir insan hem en büyük besteci, en büyük söz yazarı ve hem de en büyük şarkıcı olabilir mi?

Mümkün değil. İnsan bir alanda uzmanlaşabilir. Diğerleri talidir. Ben söz yazabilecek kültürel birikime sahip olduğumu zannetmiyorum. Ama besteciliğime inanıyorum ve “ben varım” diyorum.

Yaptığın besteyi kullanan başka şarkıcılar oldu mu?

Oldu.

Nilüfer için ne düşünüyorsun?

İyi bir sanatçı, güçlü ve akıllı. İyi bir şarkıcı. Alaturka müziği sevmememe rağmen, onun çok sağlam bir dille ve sağlam bir diksiyonla müzik icra ettiği kanısındayım.

Peki Muazzez Abacı'yı neden daha öne çıkarıyorsun?

Her şeyden önce delikanlı bir tavırvar, Muazzez Abacı'da.

Delikanlı ne demek?

Muazzez Abacı'da oturmuş bir yorum var. Doyuruyor insanı. Şarkının içeriğini mimikleriyle, tavırlarıyla ve yaşam biçimiyle çok iyi veren bir sanatçı. Sanatçıyı sahnedeki

şovuyla dinlemem. Altyapısıyla beni etkilemesi lazım, yaşamıyla. Muazzez Abacı, fiziğinin ötesinde ses duyarlılığı yüksek bir sanatçı.

Gönül Yazar için ne diyeceksin?

Şarkılarını da kendisini de hiçbir şeyini sevmiyorum Gönül Yazar'ın. Bana hitap etmiyor.

Hitap etmeyen iki ad daha söyle.

Söylemeyeyim daha iyi.

Sezen Aksu da başka bir söylem mi içinde size göre?

Beğeniyorum, kendi alanında değişik bir üslup kullanıyor. Tabii burada Onno Tunç'un da etkisi var. Sezen'in meselesi değil bu. O icra ediyor, yaratanlar başka.

Yıldırım Gürses?

Allah onun layığını versin. Alanımdan kaybolsun.

Şu an okuduğun kitap, dergi ya da gazeteden sende kalan izlenimler?

En son Cönk'ü okudum. Doğu Perinçek'in yazdıkları hoşuma gitti. "İthal anlayışların ötesinde, kendi ayaklarımızı, kendi topraklarımıza basalım." diyor.

Kitaplığın nasıl bir kitaplık?

7000 kadar kitabım var.

Aradığın şeyi hemen bulabiliyor musun?

Tabii, hemen bulabiliyorum.

Kuşluk vakti nedir?

Sabah kuşların zikre çıktığı vakte derler ya.

Kuşluk vakti sanırım saat 10 sularıdır; sabahla öğle arası.

Benim bildiğim, sabah insanlar işe giderken, o saatlerde kuşlar çok fazla öterler. Babama sormuştum; demişti ki "Kuşlar zikir etmeye çıktı." İşte kuşluk vakti o. Malatya sessiz bir şehirdi, her tarafından kuş sesleri duyulurdu. İşte o zamanda doğmuşum. 6-7 yaşına kadarki zamanı hatırlamıyorum. Babam, Sümerbank Mensucat Fabrikası'nda işçiydi. Babama fabrikadan helva verirlerdi. Ekmeklerin arasına koyar getirirlerdi helvaları. Babam eline bir İstanbul resmi alır, bize İstanbul'u anlatırdı.

Nasıl anlatırdı İstanbul'u?

Saatlerce dinlerdik. "İstanbul'da deniz bildiğiniz gibi değil." derdi. İstanbul denince aklıma deniz ve Kız Kulesi gelirdi.

Denizi nasıl algıladın?

Sinemada görmüştüm denizi. Ama algılama yeteneğim yok henüz. Aklımda Kız Kulesi ve kızın hikayesi. Babam bunu belki 150 sefer anlatmıştır. Gece 11 de işe gider, sabah 7 de gelirdi. 7 de ben karşılardım. Ekmeğin içinde helvalarla gelir, uykusuz uykusuz bize iki saat İstanbul'u anlatırdı. "Biz İstanbul'a gideceğiz, hepiniz orada okuyacaksınız, hepiniz orada çalışacaksınız." derdi ve bir şarkı vardı hep onu söylerdi. Çok severdim. "Dilo azbımrım, dilo hayran levi bahare mırın pır xoşe dilo hayran lı mülke bove." (Biz babamızın topraklarında büyüydük. Bir gün babamızın topraklarında öleceğiz.) "İstanbul'a gidiyoruz. Fakat mutlaka ve mutlaka bir gün buralara geleceğiz; evimiz, arsamız, yerimiz hep burada olacak." diyordu babam. Sonra her sabah geldiğinde babam bütün bir gece boyu vardiyada çalıştığı için, ben onunla birlikte yatağa girip yatıyordum. O zamanlar altı yaşlarındayım; ailenin en küçüğü olduğum için olağanüstü düşkünlük gösterilirdi. Sokağa çıkarır, herkese küfrettirirdi, onur duyardı yani. O dönemde fabrikada pazartesileri salıları işçi gecesı yapılırdı. O zamanlar memur evlerinin yanına biz gidemezdik, mümkün değildi, memur çocukları vardı. Onların evleri, mahalleleri ayırırdı. Biz, işçi çocukları, onların eğlence gecelerine de gidemezdik. Salı günleri gırla giderdi. Çoluk çocuk, anneler, babalar, işçiler, yaşlılar... Buradaki gruplar vardı, bağlama çalınırdı. Benim bağlamaya sempatim o zamanlardan başlıyor. Bir gün eve geldiğim zaman, "Sana bir sürprizimiz var." dediler. "Baban sana bir şey aldı." Baktım duvarda bir cura, üstüne de benim vesikalık resmim yapıştırılmış. Küçük bir cura. O an bir ağlama tuttu bende. Kümeste, nasıl oldu da bir sazım oldu diye 2-3 saat ağladım. Bağlama çalmaya o zaman başladım. Ve çok enteresandır,

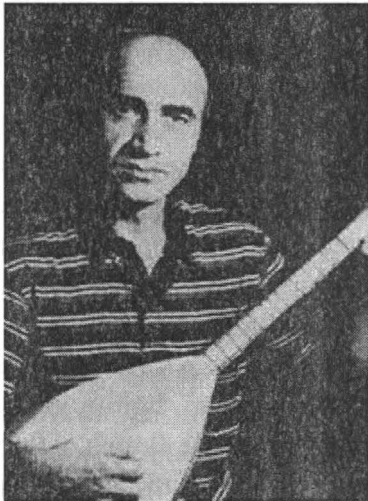
söylemek biraz güç ama, samimi olarak söylüyorum, 15 günde öğrendim bağlama çalmayı.

15 günde nasıl?

Dayımın daha önce bağlaması vardı. Gizli gizli, o olmadıgı zamanlar fabrikadan aşırırdım. 12 saat uyumadan çalardım, ilkokula gittiğim yıllarda. Canım sıkılıyordu. Sınıftan kaçıp gidiyor, tarlanın ortasına oturup bağlama çalıyordum. Yani okula çok az gidiyordum. Öğretmen ise çok gurur duyuyordu öğrencisinin bağlama çalmasından. Diğer öğretmenlere karşı, “Benim öğrencim çok yaramaz, ama işte bağlama çalıyor.” diyordu. Müziğe karşı sıradan bir sevgi değil, büyük bir tutkuydu bu. İlle de müzik yapacağım diyordum. Daha sonra, 24 Temmuz İşçi Bayramlarında başladım, işçi gecelerinde ortaya çıkmaya. 8-9 yaşlarında. Sonra Devlet Demiryolları geldi, beni aldı. Sümerbank’tan gelip aldılar. Ciplerle Elazığ’a, Gaziantep’e gidiyorduk. Çeşitli gecelerde bağlama çalıp, türkü söylüyordum. Babam hep “Benim oğlum çok zengin bir sanatçı olacak.” diyordu. Onun için iyi bir sanatçı olmak yerine zengin bir sanatçı olmak önemliydi. Yıllar geçti, ilkokulu bitirdiğimde bayağı bağlama çalıyordum. Sonra sazlar değişti, boyutlar büyüdü. İlkın curaydı, sonra tambura, ardından normal bağlama. İstanbul’a geldiğimde divan çalmaya başladım. Ortaokula Malatya’da başladım, ama İstanbul’a gelince yarım kaldı. Sonra Almanya’ya gittim, sanat okulu okumak için. Dokuz ay okuyamadım. Okula girdim, ama gittiğim her yerde bütün bir gün, bütün bir gece boyunca torna temizlettiriyorlardı, başka hiçbir şey yapmıyordum. Eğitim yoktu, okuma yoktu. Bir Yunanlı arkadaşım vardı. İkimiz, adamlar tarafından resmen aşağılanan iki yaratıktık. Gün boyu bize torna temizlettiriyorlardı. Çapaklar batıyordu. Eve

gelir gelmez de uyuyordum. Dayanamadım, dokuz ay sonra İstanbul'a döndüm, ortaokulu bitirdim. Mısır Çarşısı'nın arka tarafından da Sabuncuhan Caddesi'nde korse işine başladım. O zamanlar Yugoslavlar gelir, korse alırlardı. Derken bir arkadaşla tanıştım. O arkadaşta Livaneli'nin ve Rahmi Saltuk'un kasetleri vardı. Bir de longplay gelmişti, ortası kırmızı, adını bilmediğim bir longplay. Onları dinlemek hoşuma gitti, evde de dinlemeye başladım, derken derneğe gitmeye başladım. Süreç böyle başladı. Bir afişleme olayı nedeniyle tutuklandım. 16 yaşında cezaevine girdim. Giderek bazı şeyler değişiyordu. O zamanlar Site Öğrenci Yurdu vardı. Bazı konularda uzmanlaşıyordum artık. Ailemle ilişkilerim koptu. Babam bağlama çalma biçimimi beğenmemeye başladı. "Sen," diyordu, "çok zengin bir insan olacaktın niye böyle oldun? Bunları değil, eski parçalarını çalmalısın."

Baban yaşıyor mu?

Abuzer Karakoç

1980 yılında öldü. O zamanlar Abuzer Karakoç'la rekabet hâlindeydim. En uçta, zirvede olan oydu. Türkiye koşullarında Zülfü vardı, ama star değildi. Zülfü yurtdışında yaşayan bir adamdı. Türkiye'de Abuzer vardı, Cem vardı. Ben kendi ilişkilerim içinde Abuzer'le rekabet ediyorum. Ondan daha iyi çalmalıyım, daha iyi şeyler yapmalıyım diye.

Derken 1977 yılında askere gittim. Askere gitmekle birlikte bende ideolojik anlamda köklü değişiklikler başladı. 2 Eylül 1977, gecekondu mahallesinde çalışmalar, daha önce Van depremi, o yoğun gidiş gelişler... Kasım 1977 de askerdeydim. Sonra kararımı verdim. 12 ye yakın bestem vardı. Bağlama çalmayı da bırakmadım. Tabii ilk eşimden ayrılmam falan var arada. Sonra bir akşam konser vermeye karar verdik. Yahu nasıl olur, şudur budur, olur mu diye. Hodri Meydan Kültür Merkezi'nde bir konser yaptık, 450 kişilik salonda. Baktık herkes geldi. Bütün eski arkadaşlar da geldi. Baktım reaksiyon farklı, biz bu işi yaparız dedim. Bizim öbür insanlardan eksik yanımız yok, fazlamız var. Mart 1985 te ilk Hodri Meydan konserinin ardından 8 Nisan'da Bilsak'ta "Bağlama Böyle de Çalınır" dinletisi geldi. Mayıs'ın 12 sinde Şan Sineması'nda Şan konseri yaptık. Ve o arada benim kaset çıktı. Annem 100 bin lira verdi, Hasan Hüseyin fotoğraf makinesini sattı. Kaseti çıkardığımızda Unkapanı'nda herkese verdik. Dinleyip dinleyip atıyorlardı, "Yok kardeşim, bu ne arabesk ne halk müziği ne Türk müziği. Bu acayip bir şey. Ben bunu nereye çıkarayım?" diyorlardı. Kimse almıyor kaseti. Dedim, tamam usta bizden buraya kadar, her şey bitti. Bir gün bir söz yazarı geldi. "Bunu bir Taç Plak'a götürelim." dedi. "Orada Siirtli arkadaşlar var. Bunlar macerayı da rizikoyu da seviyorlar. Gel götürelim." Gittik Taç Plak'a. "Biz bu kaseti çıkarırız, fakat masraflarınızın dışında hiçbir şey vermeyiz." Derken 600 bin liraya anlaştık. Zaten masraf 350 bin liraydı. Gene ortada kaldım. "Acılara Tutunmak" kaseti için çalgıcılara para ödeyecek prodüktör ortada yok. Ben para bulamayınca mecburen Taç Plak'tan para alıp çalgıcıların parasını ödedim. Hâlâ para yok bende. Bir lira para almadım o kasetten.

Derken Nevzat'ın kitabı gündeme geldi. Kimse tanımıyor Nevzat'ı. 1985 in sonları. Onu besteledim. Ailesine haber gönderdim, geldik dinlediler. Ağladılar, duygulandılar, sevindiler. Çok güzel, dediler. O zamanlar Taç Plak'tan para almıyorum ki! Telif ücreti o zamanlar 50 bin lira falan. Nevzat Çelik için 35 bin lira verdi adam. Bunlar sevindiler, Nevzat tanınacak diye.

Gerçekten de “Şafak Türküsü” bomba gibi patladı. On binlerce mektup gelmeye başladı. Gazeteler yazdı. Türkiye çapında konserlerde Nevzat'ı tanıttım. Ondan sonra Türkiye çapında bir Nevzat Çelik tantanası başladı. Emirhan Oğuz gelip gidiyor bize. Benimle ilişkileri yok, Gülten'in arkadaşları. Bir atmosfer oluşmadı aramızda. Gülten'e “Bize soğuk davranıyor.” diye şikâyet etmişler. “Gelmeyeceğiz.” demişler. Ben o zaman ancak 400 bin lira almışım kasetten. Nevzat'a ne vereyim kardeşim, kazandığım bir şey yok ki. Annemin evinde oturuyorum. Gülten'in aldığı parayla geçiniyoruz. Derken Gülten de baktı, iş asalaklığa gidiyor, o da tavır koydu. Bunlar tamamen bizden koptular.

“An Gelir”i yaptım. 1,5 milyon lira aldım. Rakamları kafanız net olsun diye söylüyorum. Bu parayı alınca Bakırköy'den Galatasaray'a taşındık. 80 bin lira kira ile. Oradan taşınana kadar perdemiz yoktu. Gardırobu divan yapmıştık. “Yorgun Demokrat”la birlikte Ahmet Kaya'nın fiyatı 25 milyon lira çıktı. “Başkaldırıyorum”la 100 milyona, sonra 150 milyona. Olay bu. Eğer ben şimdi aldığım parayı o zaman alsaydım, elbette ki Nevzat'a vereceğim para bu kadar az olmayacaktı. Bir gün Nevzat'ın avukatı aradı, “Şu telif ücretini yeniden konuşalım.” dedi. Adama bak ya... “Sanatçı ödemez ki telifi, şirketle görüş.” dedim. Taç Plak'la da ilgim kalmamış o zaman. Derken geldik bugüne. Olay

bu. Yaşadığımı başka bir şey yok. Ama bir gün herkes ne yaptığını ortaya koymak zorunda kalır nasıl olsa. Meydanlarda özgürlük ve demokrasi mücadelesi uğruna ahkâm kesenlerin, bir lira için parmaklarını kıpırdatmadıklarını biliyorum. DGM'de Ahmet Kaya'dan başka kimse yoktu. Kim neyin mücadelesini veriyor? Hangi sisteme başkaldırıyor?

Peki, bir soru: Bulgurla ırmık arasında ne fark vardır? Hani, bir tarım ülkesinde yaşıyoruz. Ne fark var aralarında?

Bulgurdan helva, ırmikten pilav yapılmaz.

Bu da bir fark elbet... Ama asıl fark ne? Bir yapım farkı yok mu? Bulguru bilmeyen Türkiyeli olur mu?

Buğdayı alırsın, öğütürsün, hedik yaparsın kaynatırsın...

Hayatın kısa olması, seni hayatı daha çok sevmeye mi yöneltiyor, sevmemeye mi?

Belki de insanların birbirinden nefret etmesinin altyapısında bu kısa yaşam yatıyor. İnsanların sevgisi ve nefreti iç içedir. 100 yıl yaşansa da hayatın kısa olduğuna inanıyorum. Madem öleceksek, niye sana karşı çıkmıyorum yahu.

Tersini düşün. Neden karşı çıkarsın?

Her şeye rağmen öleceksek niye beni üzüyorsun, ben de seni üzüyorum?

Öteki hayata inandığın oldu mu?

Hiçbir zaman.

Sen artık Ahmet olmayacaksın ki zaten. Kaktüs olacaksın, kaplumbağa olacaksın, solucan...

Bu anlamda soğan olmayı bile düşünmüyorum. Konuyu kavradığımı sanıyordayım. Yaşadığımız tek hayat bu olacak. Ama ölümün insana acı ve üzüntü vermeyeceğine inanıyorum.

Yani kadının doğum yapması gibi mi?

Yoo. Ölmek bitmek, tükenmektir benim için.

Ölmek bu kadar yakın ve güncelse insanlar ne yapmalı?

Güzel yaşamalı. Güzel yaşamıyorsa, gelecekte insanlara güzel yaşamaları için zemin hazırlamalı.

Güzel yaşamalı ne demek?

Her şeyden önce onurlu yaşamak, gelecekteki insanlara bir şey bırakmak. Ben kendi adıma yaşamıyorum. Demirel'in dediği gibi "Kendim için yapıyorsam namerdim." anlamında değil ama.

Senin için güzel nedir?

Paylaşmak, kavgasız bölüşmek.

O anlamda değil. Sözgelimi güzel kadın?

Beni düşündüren, etkileyen, titreten kadın güzeldir.

Fizik?

150 kilo da olabilir. Fiziki güzellik benim için önemli değil. 300 kilo, çok zayıf, çok çirkin olabilir.

Şişmana çirkin demedin de zayıfa dedin.

Hayır, şişman çirkin de olabilir, gözlerimi kapattığımda bana yeni bir dünya sunabiliyorsa.

Niye gözlerini kapatıyorsun güzel karşısında?

Benim için güzel olan insanın beyni, iletişimim. Görmem önemli değil.

Yüz yıl sonra dünyada güzel, nasıl olacak sana göre?

Şimdiki gibi. Güzel ve çirkin vardır. Güzel her zaman, güzel olarak kalacaktır.

Kadın-erkek ilişkisinde sevmenin içinde cinsellik çok mu önemli?

Tabii ki çok önemli. Her ne kadar 1980 e kadar bunu kabul etmiyorsam da açık yüreklilikle savunuyorum şimdi. Kadın beni zangır zangır titretmeli. İsteddiği kadar akıllı olsun, bana bir şey yaşatmıyorsa benim için hiç önemi yoktur o kadının. Ben de onu titretmeliyim yani. Müziği de her şeyiyle bildiğimi iddia etmiyorum. Ama varım ben. Bir Ahmet Kaya müziği var. Gelişerek geldim. İnsanları, sanatçıyı düşünsel anlamdaki boyutları üretir. Ne ekersen onu biçersin.

Peki Ahmet Kaya, müziğinin devrimci mücadelede bir araç olduğunu söylüyorsun, bu mücadelenin başarıya ulaşması üzerine görüşlerini de öğrenebilir miyim?

Öncelikle ayaklar Türkiye toprağına basılmalı, geniş ufuklu ülke çapında politikalar üretilmeli. Bu, sosyalistlerin kendi kafasıyla düşünmesi demektir. Artık haklı bir

gerekçe bulunamayacak olan gruplaşmaların, küçük topluluk tavırlarının aşılması zorunlu. Birlik perspektifinin karartılmasına izin vermemek gerekiyor. Sosyalistlerin yaşadıkları dönemin değerlendirmesini yapmaları, gelecekte işlenebilecek hatalara karşı panzehir olacak. İşçileri ve köylüleri, en geniş güçleri, olabildiğince daraltılmış bir hedefe karşı, bir çatı altında örgütlemek çok önemli bugün.

Son soru: Sol arabesk olabilir mi?

Sol ve arabeskin bir araya gelmesi mümkün değil.

EYÜP CAN'DAN AHMET KAYA RÖPORTAJI (9 Şubat 2000)

Eyüp Can Ahmet Kaya'nın vefatının ardından *Gurbette Ölüm* yazısını yazmıştır.

Bir ödül töreninde, Kürtçe şarkısına klip çekmek istediğini ve klipi yayımlayacak televizyonlar aradığını söyledi ve bütün hayatı değişti! Suçlamalar, davalar, kelepçeler, mahkemeler ve yurt dışına uzanan adı konmamış bir sürgün! Peki ama, Kürtçe şarkı söylemenin yasak olmadığı bir ülkede, yıllardır Türkçe şarkılar söyleyen Kürt asıllı Ahmet Kaya'nın, Kürtçe bilmediği hâlde, bir Kürtçe şarkıyı kasetine koymak istediğini dile getirmesi neden bu denli tepki aldı?

Sorunun kendisi kadar cevabı da çetrefil! Çünkü o, "Başım Belada" gibi bir şarkıyı, yaşamları boyunca başları

belaya girmemiş ve girmeyecek olan insanların bile zihnine kazınmış bir şarkıcı. Çünkü o, şarkılarını kaderi gibi takip eden, “misyoner” şarkıcılığından dolayı bağlaması eşliğinde “başım belada” diye haykıran, kabına sığmaz, hırçın mizacından dolayı ise mahkemeler eşliğinde “başına belalar açan” bir şarkıcı. Belalı şarkılar yaptığı için mi başı beladadır, yoksa başı belalı olduğu için mi “başım belada” nakaratlı şarkılar yapmaktadır bilinmez; fakat o biraz alkolün, biraz tutamadığı dilinin, biraz haksızlıklar karşısında kolayca isyan edişinin, çokça da son dönemde yaşadığımız demokratik daralmanın ve bütün bunların üzerine “yangına körükle giden” biz gazetecilerin kurbanıdır!

Öcalan posterinin önünde resim çektirmekten, PKK’yı övücü sözlerle, “Arabamı o şerefsizlerin ülkesine bıraktım.” aforizmasından “bölücülüğe” bir yığın “provokatif suçlama”nın muhatabıdır. Medyada yer alan bu iddialardan dolayı hakkında açılmış davalar DGM’de sürerken o, yaklaşık bir yıldır sürgün yaşadığı Fransa’da, dilini bilmediği, kültürünü anlamadığı, sorunlarını paylaşmadığı, yemeklerini sevmeyen insanların arasında, yapayalnız kendini aramaktadır. Külli iradeyi içselleştirmiş bir insan olarak yüzünden hiç eksik etmediği tebessümle derin bir teslimiyet sergilese de içinde yaşadığı gerilimden dolayı titreyen bacaklarından yükselen isyana engel olamamaktadır. Gülümseyen başı ile belalı ayakları arasında sıkışıp kalmaktadır. Tutkulu gençlik yıllarında bile, bugünkü gibi şiddete karşı olduğunu vurgulasa da tepkisellikle rasyonellik arasında duruşunu keskinleştirememektedir. PKK dâhil bütün terör örgütlerini kınayıp, hiçbir şekilde PKK ile irtibatı olmadığını söylese de konserlerine gelen PKK sempatizanlarının varlığını inkâr etmemektedir. Ve en çok da “Arabamı o şerefsizlerin ülkesinde bıraktım.” iddiasına üzülmemektedir.

“Birkaç şerefsiz yüzünden arabama bile binemedim. Ülkemi terk ettim.” cümlesinin nasıl ters yüz edilip kendisinin de bir parçası olduğu ülkesine ve insanlarına hakarete dönüştürüldüğünü görüp hayret etmektedir.

Şarkılarının dile getirilmemiş haksızlıklara ve isyanlara tercüman olurken kalabalıkların dilinde marşlara dönüşerek sloganlaşmasından memnun olurken, hayatında yüksek sesle konuşmaya bile cesaret edememiş insanların isyan yüklü şarkılarını dillerine pelesenk etmelerine bozulmaktadır. Öyle ki geçmişte “Saza Niye Gelmedin?” şarkısını okumuş olmaktan bile pişmanlık duymaktadır! “Türkçe küfreden polislerini bile özlediği” ülkesine döneceği günlerin hayaliyle Paris’in göbeğinde İngilizce öğrenmektedir. Dilin tükendiği yerde sessizliğe gömülüp, kaderi gibi takip edeceği yeni şarkılar mırıldanmaktadır.

Bir ödül töreninde, Kürtçe şarkınıza klip çekeceğinizi ve klibi yayınlayacak televizyonlar aradığınızı söylemeniz bütün bir hayatınızın değişmesine sebep oldu. Bu belalar başınıza nasıl açıldı?

Benim başım hep beladaydı zaten. Son zamanlarda bunun nedenleri üzerine çok düşündüm; ben Türkiye’nin alışageldiği bir sanatçı tipi çizmiyorum. Hayatın farkındayım, akıllıyım, beni içine almaya çalıştıkları normlara uymuyorum. Medya benden başka türlü malzeme çıkaramıyor; çünkü “kim- nereden-kiminle” programlarının aktörü oluyorum. Düşünebiliyorum, ailemle ve inandığım geleneksel değerler üzerine inşa edilmiş bir yaşam sürdürüyorum, vergimi ödüyorum, namussuzluk yapmıyorum.

Bunlar bir insanın başının hep belada olması için yeterli olmasa gerek?

Bütün bunların ötesinde bir de bütün haksızlıkların farkında olan ve buna karşı çıkan bir yanım var. Eh, bir de sistemi eleştiren ve her daim muhalif bir adamım. Benim başım nasıl belada olmasın?

Bana mı soruyorsunuz?

Yaşadığım bu son belaların başlangıç noktasını herkes biliyor artık. Cebinde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı kimliği taşıyan bir Ahmet Kaya, kırk üç yıldır Türkçe düşünen ve Türkçe şarkılar söyleyen, bütün motivasyonunu kendi ülkesinden alarak şarkılar besteleyen ve milyonlarca insana ulaşan bir Ahmet Kaya, bir ödül töreninde büyük bir suç işledi (!) ve aslında İngiliz asıllı (!) olduğunu ve İngilizce (!) bilmediği hâlde, o dilden bir tek şarkı söylemek istediğini açıkladı. Hikâye birazcık kurguyla böyle başlıyor. Hazır ironi yaparak kurmuşken hikâyenin finalini de anlatsanız.

Adı konmamış bir sürgün! Fakat bu adı konmamış sürgüne sebep olan bir yığın suçlama var. Apo posteri önünde resim çektirdiniz mi?

Bakın siz gazetecisiniz. Sizin ürettiğiniz o gazeteyi kimlerin okuyacağına siz mi karar verirsiniz, yoksa okur mu gazetesini seçer? Ben konser yapıyorum, insanların bir kısmı gelip şarkı dinleyerek, bir kısmı dans edip halay çekerek, bir kısmı sloganlar atarak deşarj oluyor. Benim bu insanları seçme hakkım olabilir mi? On binlerce insanın bulunduğu konser salonunda biri Apo posteri açmışsa bunun benimle ne ilgisi olabilir?

Peki ya PKK'yı övücü sözler...

Bakın ben terörün her türlüsüne ömrüm boyunca karşı oldum, lanet ediyorum teröre, neden öveyim PKK'yı?

Nedir sizin PKK ile ilişkiniz o hâlde?

Bu soruyu ben soruyorum. Lütfen beni PKK ile ilişkilendirmeye çalışanlar ispat etsinler, ben nereye üye olmuşum? Hani üyelik belgelerim? Kime yardım etmişim, hani makbuzlarım? Ben nereyi bölmüşüm, nerede sınırları? İki tane konser fotoğrafı çekip aslı çarpıtılan iki tane cümleden yola çıkarak bir insanın hayatına bu kadar kıyılabilir mi? Soruyorum. Bunların cevabını istiyorum. Ve bunu bana değil, babası bir gecede "hain ve bölücü" ilan edilen 12 yaşında, Türkiye'de okula giden kızıma izah etsinler. Başka bir şey istemiyorum (Bu arada çantasında PKK konseri verdiği iddiasıyla açılan davaya ilişkin herhangi bir bilgi ve belge bulunamadığı için düşme noktasına gelen davasının mahkeme tutanaklarını gösteriyor Kaya). Bakın "PKK'cılara konser verdi." diye haber yaptılar sonra mahkeme belge istediğinde, "Bizde bir belge yok." diye cevap vermişler. Şimdi ne diyeyim ben?

Türkiye'de sizin hakkınızda en çok tepki çeken şey "Arabamı şerefsizlerin ülkesinde bıraktım." cümlesi oldu. Nasıl söylersiniz böyle bir şeyi?

Ya gözüm ben manyak mıyım ki böyle bir şey söyleyeyim? Akli başında olan bir insan nasıl olur da kendisinin de bir parçası olduğu ülke hakkında böyle çirkin bir şey söyler! Ayıp bir şey, benim annem, kardeşlerim, arkadaşlarım, dostlarım, abim, çocuklarım, karım, ailem herkes orada, o ülkede yaşıyor. Ve ben Mecnun'un Leyla'yı sevmesi gibi seviyorum ülkemi.

Nereden çıktı o hâlde bu söz?

Ben “3 tane şerefsizin yüzünden ülkemde arabama bile binemedim.” dedim. Ertesi gün bir gazetede manşette şu vardı: “Arabamı şerefsizlerin ülkesinde bıraktım.” Böyle bir şey olabilir mi? O gazetenin muhabiri bile geldi bana “Abi vallahi ben böyle bir şey yazmadım, oradan ayarlamışlar.” dedi. Yorumu size bırakıyorum.

Fakat ben hâlâ anlamış değilim. Kürtçe şarkı söylemenin yasak olmadığı bir ülkede yıllardır Türkçe şarkılar söyleyen Kürt asıllı Ahmet Kaya’nın Kürtçe bilmediği hâlde bir Kürtçe şarkıyı kasetine koymak istemesi neden yoğun tepki aldı?

Evet doğrudur, yıllardır Türkçe şarkılar söyleyen bir insanım; Kürt asıllıyım ve ne yazık ki Kürtçe bilmem. Bu kadar masum bir talebimin karşılığında ben, uygar, çağdaş, demokratik, insan haklarına saygılı olduğumu iddia eden, bir kültür mozaïği oluşturduğumu iddia eden ülkemden ne beklerdim biliyor musunuz? Bu Kürtçe şarkıyı okuduktan sonra, en azından bu dili kullanan milyonlarca vatandaşıma saygı adına, bu şarkıya çekeceğim klibi alıp televizyonlarda yayınlayıp, bu ülkede bütün kültürlerin yaşama imkânı olduğunu, bütün dillerin var olma imkânı olduğunu, şarkılardan korkulmaması gerektiğini göstermesini. Kaldı ki okuduğum şarkı çok güzel bir sevda ve ayrılık şarkısıydı.

Bir aşk, ayrılık şarkısının bunlara sebep olabileceğini düşünmüş müydünüz?

Aklımın ucundan bile geçmedi. Benim biri 18, diğeri 12 yaşında iki güzel, akıllı kızım var. Beni asıl üzen, kızlarımın okula gidiyor olmaları ve artık bir sosyal çevre içerisinde

yaşıyor olmaları. Ben onlara hiçbir açıklama yapamadım, bunun koşulları olmadı; ama onların benim adıma epeyce açıklama yapmak zorunda bırakılmaları beni gerçekten çok üzüyor.

“Başım Belada” gibi bir şarkıyı yaşamları boyunca başları belaya girmemiş ve girmeyecek olan insanların bile zihnine kazımış şarkıcı Ahmet Kaya’nın kendi başının beladan kurtulamaması yalnızca yüklendiği misyondan mı kaynaklanıyor, yoksa bunda bir parça da kendi, kabına sığmaz, dilini tutamayan sert mizacının mı etkisi var?

Benim bütün şarkılarıma bakın, kaderimi âdeta ellerimle yazdığımı göreceksiniz. Bunu açıklayamam belki. Başta “Başım Belada” olmak üzere, ben, yazılmış şarkıların yolunu yürüyorum. Hiçbir şarkı, şiir, hiçbir kültür, yurtsuz olamaz. İnsanlık ve onun ürettiği değerler bu kadar pervasızca ve hovardaca yağmalanamaz. Hiçbir ülkede saatler bu kadar kedere ve hüzne ayarlanamaz. Dağların acısı olur; ama acının bu kadar büyük dağları olamaz. Bunlar bana ve şarkılarıma hayat veren ve inadına bağlı olduğum şeyler.

Peki ya kabına sığmaz sert mizacınız?

Ben bir suç işlemedim; ama her insan gibi hatalarım var. Üslupta bir yanlışlık yapmış olabilirim. Ne yapayım yani mizacım sert, yanlış anlaşıyorum; ama art niyetsiz bir yüreğim var, kimseye benden bir kötülük gelmez. Eğer zaman zaman isyan ediyorsam bu haksızlıklara karşı dayanamıyor oluşumdan kaynaklanıyor, yoksa hiç kimseyi üzmem istemem. Ülkemin insanların daha mutlu, özgür, barış içinde yaşamasından başka hiçbir derdim yok. Fakat ülkemdeki haksızlıklar beni üzüyor ve sert mizaçlı yapıyor. Sonra da ne desem ters anlaşıyor. Barış diyorum savaş anlıyorlar, demokrasi diyorum faşizm gibi algılıyorlar, ülkemi sevdiğimi söylüyorum vatan haini diyorlar. Bildiğim bir şey var ki; yüreğim ve beynim büyüdükçe sicilim bozuluyor ama ıssız bir insanlık anlıyor beni.

Fakat şarkılarınız bir tarafta dile getirilmemiş haksızlıklara ve isyanlara tercüman olup sloganlaşırken diğer tarafta hayatında yüksek sesle konuşmaya bile cesaret edememiş insanların dillerine pelesenk ediliyor.

Birilerinin, kendi hayatlarını ortaya koyarak hayatın gidişatına, kendi yöntemlerini ve yeteneklerini kullanarak dur deme cüreti göstermesi gerekiyor. İnsanların, bunun yarattığı örselenmeyi önemli oranda hissettiklerine inanıyorum. Eğer onlar kendi sessiz çılgınlıklarını benim şarkılarımla sese dönüştürebilirlerse daha da mutlu olurum. Çünkü insanlık olarak buna ihtiyacımız var. Özgürlük kavramı, kendisi kadar mağrur bir çaba ve bir yağmur öncesi kadar muhteşem bir hazırlığı gerektirir.

Bu hazırlık süreci Ahmet Kaya'yı nasıl etkiledi?

Bir kere şahsen benim için çok öğretici oldu. Ayrıca 1 ay önce alkolü bıraktım. Artık bedenimin daha fazla çürümesine göz yumamazdım.

Doktorunuz mu tavsiye etti?

Evet, çünkü bu linç psikolojisinin oluşturulduğu sürede çok ciddi sağlık problemleri çıktı ortaya. 20 kilodan fazla aldım, o 3 ayda. Şimdi verdim bu kiloları. Alkolü bırakmam zihin ve beden sağlığım için gerekiyordu. Bu mereti bırakmadan kendimi kontrol etmemin zor olduğunu anladım.

Yani sert çıkışlarınızda içinizdeki şiddeti besleyen biraz da alkol müydü?

Kesinlikle. Yüzde doksan oydu. İçki biliyorsunuz, uyardığı kadar tahrik edicidir de. Daha saldırgan yapar. Fakat ne söylediğim üzerinde değil, ayarlamada etkisi oldu. Anlık gafletlerin bile bana çok zararı oldu. Şiddetten uzaklaşmak, kontrollü olmak için bu illetten kurtulmam gerekiyordu, çok şükür bir aydır içmiyorum. Ve ben bu illetten kurtulduğum için şimdi daha rahat ve sağlıklı hissediyorum kendimi.

En çok neleri özlediniz Türkiye'de?

Sokakta Türkçe küfreden polisimizi bile özledim gözüm, gerisini sen düşün. Kükürt kokan havasını, içilemeyen suyunu, Boğaz'da balık kokusunu, ülkemi, hüznü şarkılarla bile yaşama umutla sarılmasını bilen ülkemin insanlarını...

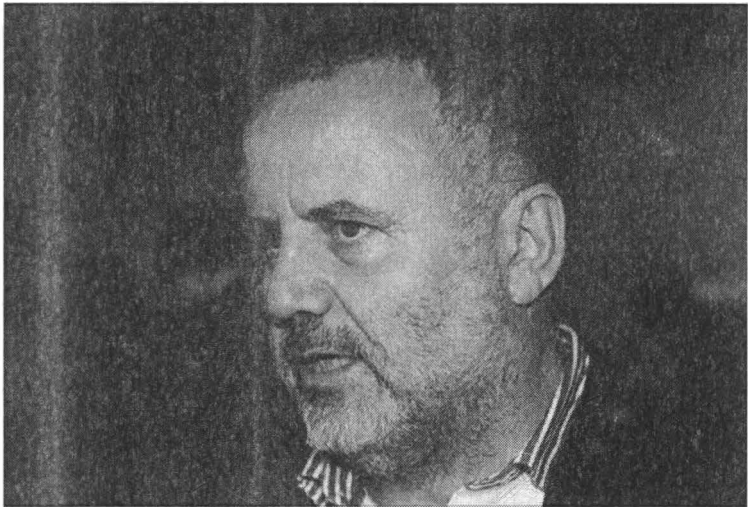

Ne zaman döneceksiniz?

Bir gün mutlaka... Davalarımız şu anda devam ediyor. İddialar tamamen gazete kupürlerine dayalı, bunun bir sonuç vereceğini zannetmiyorum. Şu anda konserlerim devam ediyor. Bu süreç tamamlanınca ülkeme döneceğim.

DURMADAN YEMEK YİYOR ÂDETA İNTİHAR EDİYORDU

Muhsin Kızılkaya

Muhsin Kızılkaya: Cevat Korkmaz eski bir gazeteci. Şimdi iş adamı... 1987 yılında Diyarbakır'da Ahmet Kaya'yla tanıştı. Dostlukları Ahmet Kaya'nın ölümüne kadar sürdü. En yakın arkadaşıydı. Ölümünün 14. yılında Ahmet Kaya'yı bir de Cevat Korkmaz anlatsın istedim.

Ahmet'in magazinciler gecesine gideceğini biliyor muydun?

Biliyordum.

Sen niye gitmedin onunla?

O gece benim erteleyemeyeceğim önemli bir işim vardı, gidemedim.

Diyorlar ki “Ahmet kendisine ayrılan masanın yerini beğenmeyince o fevri konuşmayı yaptı.” Bunun gerçeklik payı nedir?

Külliyen yalan. Ahmet öyle biri değildi. Ahmet o tür gecelerden sıkılan birisiydi. Çok heyecanlı biriydi ama bilinçli olarak hiçbir fevri davranışta bulunmazdı. O gece, o lafı söylemesi gerektiğini düşünmüş ve çıkıp söylemiş. Bence o lafın bedelinin bu kadar ağır olacağını hiç tahmin etmedi.

Belli ki bir şeylere tepki vermişti...

Öyle. O gece okuyacağını söylediği o Kürtçe parça, Suriyeli bir Kürt’ün, Hekim Sefkan’ın bir bestesiydi. Daha önce üzerinde çalışmıştı. Hatta o gece orada görmüş olduğu ilgi, iltifatlar bile onu, o lafı söylemeye teşvik etmiş olabilir.

Senin olan bitenlerden ne zaman haberin oldu?

Olaydan bir gece sonra. Ben bir yerde yemekteydim. Gece onu aradım, cep telefonu kapalıydı. Hayatım boyunca onun numarasını unutmayacağım, 0532 213... kapalıydı. Yemekten telefon geldi bana, ikimizin sık sık kaldığı Rumeli Kavağı’ndaki evde bekliyordu beni. Başına bir bela geldiğini o anda anladım. Cuma günüydü, hafta sonunu o evde geçirdik. Pazartesi günü arabamla onu DGM’ye götürdüm.

Mahkemede ne oldu?

Hâkim tutuklama kararı verdi. Onu cezaevine götüreceklerdi. İkimiz yalnız gitmiştik ne eşi ne çocukları... Ben yıkıldım. Onu orada bıraktım, tek başıma mahkemeden çıkıp gittim, perişandım. İş yerime gittim, akşama doğru telefonum çaldı. Arayan oydu. Dedi ki: “Beni Ümraniye

Cezaevi'nde senin hemşerilerin, Diyarbakırlıların koğuşuna aldılar. Beni çok iyi karşıladılar. Gülten çamaşır falan hazırlamış, git onları evden al, cezaevine getir." Koşarak Etiler'deki evine gittim. Kapıyı çaldım, açtılar, bir de baktım ki mükellef bir sofraya kurmuş, sofranın başında o, beni bekliyor. Meğerse tutukluluğuna itiraz edilmiş, itiraz kabul edilmiş, serbest bırakmışlar, bana sürpriz yapmış.

Ondan sonra ne oldu?

Bundan sonra yargılama süreci başladı. Etiler'deki evi terk etti, Levent'teki stüdyoya yerleşti. Stüdyoda da bir divan vardı. Demolarını orada dolduruyor, orada yatıp, orada kalkıyordu. İkimiz orada kalıyorduk. Divana o yatınca ben ayakta kalıyordum, ben yatınca o kalıyordu. Ben çekip gidiyordum, ben gitmeyeyim diye gidip bana şişme yatak aldı. Yatağı şişiriyorduk. O divanda, ben yatakta...

Mahkeme süreci uzadıkça uzadı galiba.

Evet, süreç uzadıkça onun psikolojisi bozulmaya başladı. Tam o sırada Ertuğrul Özkök'ün "Ayıp ettin gözüm." yazısı çıktı. Bu yazı, onun hayatında dönüm noktası oldu. "Bu yazıdan sonra artık hiçbir şey benim için eskisi gibi olamaz. Benim ipimi çektiler." dedi. O günden itibaren sürekli yurtdışına gitmeyi kurgulamaya başladı.

Nereye gidecekti?

Nereye gideceğini bilmiyordu. Önce Almanya'ya gitmeye karar verdi. Beni de beraberinden götürecekti. 15 bin mark yatırdı, 1 haftada bana vize aldı. Stüdyoda kaldığı 3-4 aylık süre içinde hiçbir arkadaşı onu aramadı. Sanki cüzzamlı

biriymiş gibi herkes ondan kaçıyordu. Yakın arkadaşlarından hiçbirini onu ziyaret etmedi. Sadece bir kez Suavi geldi ziyaretine. Hiçbir sanatçı arkadaşı ona destek ziyaretinde bulunmadı. Cenaze günü onun evinde gördüğüm hiçbir arkadaşısı, o dar günlerinde yanında olmadı. Öldükten sonra hepsi timsah gözyaşı dökmeye başladı.

Mahkemesine neden dostları gelmiyordu peki?

Herkes “Beni de ilişkilendirirlerse sonum olur.” diye düşünmüş olmalı. Yargılamaları sürerken, bir celse hariç bütün duruşmalarına girdim. O yurtdışındaydı, eşi Gülten ile birlikte yalnız başımıza mahkemedeydik.

Gitmeye nasıl karar verdi?

Gideceğini ben de dâhil olmak üzere hiç kimseye söylemedi. Eşiyle çok özel bir konuşma yapıp yapmadığını bilmiyorum ama sanırın gidişi, eşi için de sürpriz oldu. Çünkü onun kafasında da gidip kalmak yoktu. Planlanmış bir dizi konser vardı. Onları yapıp gelecekti. Yurtdışına gittikten sonra, onu orada kalmaya ikna eden bir şey oldu. Telefonda bana şimdilik dönmeyi düşünmediğini söyledi. Henüz yerleşeceği ülkeyle ilgili kararını vermemiştii. Sonra Fransa’yı daha çok yakıştırdı kendisine.

Kalp hastalığının geçmişi var mıydı?

Annesi ve babası kalpten gitmişti. Ailede vardı.

Buradayken hiç rahatsızlandı mı?

Sadece ben, 5-6 kez onu hastaneye götürmüştüm. En son Ankara’da konser öncesi götürdüm onu. Bütün gün eli

nabzında dolaşırdı. Annesi ve babasının akıbeti onda ciddi bir travma yaratmıştı. Rahmetli 1.70 boyundaydı, öldüğünde 120 kiloyu aşmıştı. Zaten sıkıntısını dağıtmak için çok içki içiyordu, günde 2-3 paket sigara bitiriyor, durmadan yemek yiyordu. Yemek yemiyor, intihar ediyordu. Rahmetli hep, “Bir gün bir roman yazalım, romanımızın adı ‘Yiyerek Ölenlerin Romanı’ olsun.” derdi. Genetik kalp rahatsızlığı olmasa bile bu durum onu felakete götürmek için yeterliydi. Böyle bir yaşam biçiminin onu ölüme götüreceğini tahmin etmemesi mümkün değildi.

Şiirini bestelediği polis şefi Salih Güngör’ün yurtdışına kaçmasına yardım ettiğiyle ilgili bir efsane var. Gerçek mi bu?

Hayır, hayır. O gece beraberdik. Gece boyunca içtik. Sabah bir arkadaşımız onu havaalanına bırakmış, tarifeli Almanya uçağıyla gitti. Yurtdışına çıkma yasağı kaldırılmıştı, kalkınca gitme fikrini kafasında olgunlaştırmıştı.

Yani bu gidişin esrarengiz bir hikâyesi yok?

Hayır yok. Gidişini asıl tetikleyen şeyi söyleyeyim sana. Bir gece stüdyoda otururken birisi pencereye bir kurşun sıktı. Kurşun gelip rafa saplandı. Dışarı çıktık. İş kurşunlamaya vardığına göre bundan sonraki adım ne olur diye kaygılanmış olmalı.

Gitmeden önce burada günleri nasıl geçiyordu?

Türkiye’de kaldığı dönem içinde kendisini içeri hapsetmiş, dışarı çıkmıyordu. Bir gün ben, Kılıç Ali Paşa Hamamı’ nı kapattım, onu oraya götürdüm. O meşum geceden sonra Türkiye’de kaldığı süre içinde tek sosyal aktivitesi bu

hamam sefası oldu. Stüdyoda yatıp, stüdyoda kalkıyordu. Durmadan yemek yapıyordu. Stüdyoda mangaldan bir döner makinesi yapmıştı. İlkeldi, altı pişince üstü pişmiyordu etin. Üstü pişmeyince tavada tekrar kızartıp yiyorduk. Paris'ten kaburga dolması istiyordu. Diyarbakırlı Selim Usta'da yaptırıyor, dondurup Gülten'e teslim ediyor, Gülten Paris'e kaburga dolması götürüyordu. Orada fırına atıyor, aynı seremoni ve aynı zafer narası: "Hahooo, hahooo, ziyafete bak!" Yiyerek Ölenlerin Romanı'nı orada yazmaya devam ediyordu.

Şu polisle olan ilişkisine dair neler biliyorsun?

"Şarkılarım Dağlara" albümünü yaptığı zamanlar... O sıralar, faili meçhul cinayetler dönemi. Öldürülecekler listesinde o da var. O sırada polis şefi Salih Güngör'le dost oldu. Mali Şube Müdürü'ydü Güngör. Bir şiiri vardı, bestelemesini istiyordu. Besteledi. En çok satan kasetine koydu. Korunma içgüdüsüyle yapmıştı. Polis gecesine çıkıp şarkı söylemesi de böylesi bir kaygının ürünüydü.

Şu son dönemlerindeki Kürtçülüğüne gelince...

Ahmet Kaya Türk-Kürt ayrımı yapmazdı. Sosyeteden bile bir sürü arkadaşı vardı. Aksine daha az Kürt arkadaşı vardı. Mesela Ayşegül Nadir'in yalısında birkaç kez beraber partilere bile gittik. Çok renkli dostları vardı.

Bir sürü komik anınız var birlikte. Muzip ve hınzır bir adamdı benim de tanıdığım kadarıyla. Biraz bu hınzırlıklarından bahsetsene.

Hangisini anlatsam... Ankara'da sendikacı Yaşar Seyman'ın akrabalarının işlettiği bir pavyon vardı. "Hadi sizi

oraya götüreyim.” dedi Yaşar abla, kalkıp gittik. Ahmet kafasına bir kasket geçirdi. Bir kadın sahneye çıktı, çok kötü şarkı söylüyor. Mikrofonu da iki de bir Ahmet’e uzatıyor, Ahmet’i tanımıyor. Ahmet şapkasını çıkarmadan bir parça söyledi. Herkes kulak kesildi. Sonra bir tane daha söyledi, kendi kendisinin taklidini yaptı; içtik, gecenin bir saati kalktık, herkes “Bu herifin sesi ne kadar güzel, aynen Ahmet Kaya’ya benziyor.” dedi. Bir kitap olabilecek kadar bir sürü komik anımız var, belki bir gün yazarım.

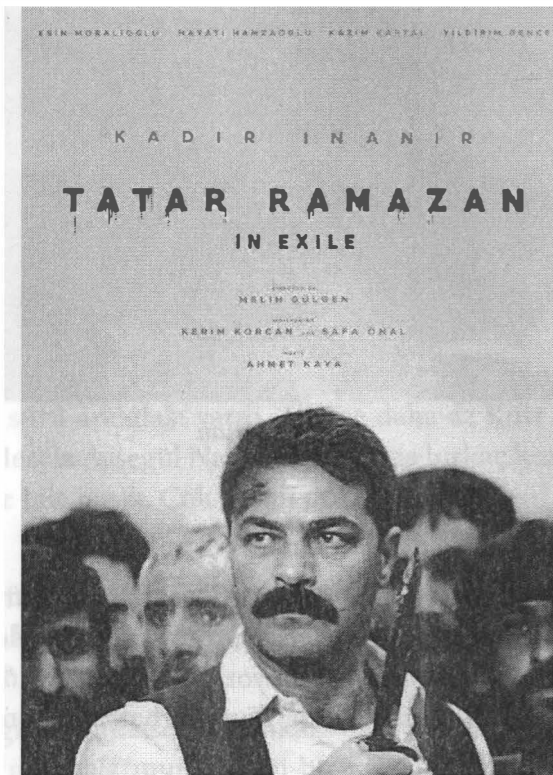
Yaşar Seyman

Ferhat Tunç’a da acılı elma yedirmişsiniz.

Evet, onu ben yaptım. Ferhat gelecekti bizim büroya. Ben de bütün elmalara Urfa biberi sürdüm. Ferhat geldi, elmayı aldı; ısırды, bir türlü yutamıyor. Sonra yuttu ve “Ulan bu elma acı!” dedi. Ahmet atıldı, “Evet Ferhatcığım, onları yeni Urfa’dan getirttik.” dedi.

“Saza Niye Gelmedin” türküsünü sen mi Ahmet Kaya’ya verdin?

O türkünün olduğu CD’nin kapağında bana bir teşekkür var. Türküyü Diyarbakırlı Emin Taşın getirdi. Rahmetli Celal Güzelses’in okuduğu şekliyleydi. Ahmet takla attırdı, sözlerine eklemeler çıkarmalar yaptı, müziğinde değişiklikler yaptı. “Üç gün oldu dört gün oldu... geçen cuma gelecektin.” kısımlarını kendisi ekledi. Tarzına uygun olup olmadığına bir türlü karar veremiyordu. Albüme almada tereddüt etti. Albümü bitmek üzereydi. Bir gece yemek yerken beraber söyledik, ısrar ettim, “Hadi kalk gidelim, okuyalım.” dedi. Geldik stüdyoya. Okudu ve türkü patladı.

“Şu Dağlarda Kar Olsaydım”ın da bir hikâyesi var sanırım.

O şarkıda birçok kişinin emeği var. Bir gece ben, o, Yusuf Hayaloğlu, Ferhat Tunç ve birkaç kişi Yusuf’un Cihangir’deki evinde oturuyoruz. Bir sürü müzik aleti var, herkes bir şey tutturdu; tutturulan şeye Yusuf orada söz yazdı, sonra bir araya getirdiler. Ahmet o müziği Kadir İnanır’ın “Tatar Ramazan” filminde film müziği olarak kullandı. Ama o şarkıyı kimse okumadı. İlk olarak onu Müslüm Gürses okudu. O parça bir halk konseri CD’sinden başka hiçbir albüme girmedi.

Yusuf’un evi dedin de...

Evet, Kolay Apartmanı’ndaki ev... Girişten 2 kat aşağı inilen, dubleks bir evdi. Karşılıklı 2 divan vardı. Ahmet’le ikimiz evden kaçmıştık. Karşılıklı iki divanda yatıyoruz ikimiz, Yusuf ayakta... Evde sabahtan akşama kadar yemek pişiriyoruz, yemek de güveçle pilav. Kocaman kocaman tencereler almışız, Yusuf ise yemekten nefret ediyor, kuş gibi yiyor. O koca tencerelere, biz gittikten sonra rahmetli Yusuf toprak doldurdu, çiçek ekti, saksı olarak kullanmaya başladı.

Ahmet Kaya hâlâ yaşıyor efsanesi nereden geliyor peki?

Rahmetlinin hâlâ kasetleri çıkıyor ya o yüzden. Henüz yayınlanmamış en az 10 demosu daha olduğunu biliyorum mesela. Sürekli kayıt yapardı. Stüdyoda yatıp kalktığı için bulduğu her fırsatta bir parça okurdu. Bu demoların tümü Gülten’de, hepsini sırayla düzenliyor ve yayınlıyor. Bunlar piyasaya çıktıkça insanlar ölmediğine inanıyor. Ölen adam bu kadar yeni şarkı söyler mi? (Muhsin Kızılkaya, *Durmadan Yemek Yiyor Âdeta İntihar Ediyordu*).

GÜLTEN KAYA EŞİNİ ANLATTI: HERKESİN BİR AHMET KAYA'SI VAR

Abiniz, rahmetli şair Yusuf Hayaloğlu... Üçlü üretim sürecinizin üçüncü ayağı. Kasabaya yaz tatillerinde dönen, İspanyol paçalı, gitarlı, Haydarpaşa Lisesi'nin aykırı öğrencisi... Evdeki kütüphanesi dışında size ve sonra Ahmet Kaya müziğine ne kattı?

Evet; aslında bu bir “biz üç kişiydik” tamlaması. Birbirini tamlayan, ortak üretim sürecini tamamlayan üç kişi... Hem birbirimize öğrettik hem de birbirimizden öğrendik. Herkes kendi yeteneğini bir diğerini var etme, daha da geliştirmek için kullandığında, bağlarınızın niteliği ne olursa olsun, daha da güçleniyor. İster aile olun ister dost...

Yani dostluğun da ötesinde diyorsunuz?

Bir arada olunduğunda ortaya çıkan güçlü sinerji çok etkileyiciydi. Onlar aynı mahallenin çocukları gibiydi, yani aynı kültürün çocuklarıydı. Ütopyaları bile aynıydı. Bu bahis çok uzar, bize değen eserlerin yaratıcıları onlar. Aynı geçirdikleri zamanlarda ikisi de yalnızlaşırdı adeta. Çok değerliydimler birbirleri için ve ikisi de benim için.

Şarkıların oluşma süreçlerine tanıklık ettiniz. Nasıldı o anlar? Geceleri mi olurdu? Bir film ya da siyasi bir gelişme gibi, yaratıcılığı tetikleyen şeyler var mıydı? Aralarından “Şu, şunun üzerine; bu, bunun üzerine yazıldı.” diyebilecekleriniz var mı?

Şarkıların ortaya çıkış atmosferi asla tanımlanamaz. Günün ya da gecenin her saatinde, mekân sınırı olmaksızın, arabada, evde, piknikte, sohbette her şekilde kendisine zemin bulabiliyor yaratıcı süreç. Üretmek dediğimiz süreç birikmekle, biriktirmekle ilgili aslında. Bunu belirleyense sokakla, insanla ve dışınızdaki dünyayla kurduğunuz ilişkilerle, ona müdahil olmak ve ne katmak istediğinizle ilgili

sanırım. Bir tür ifade biçimi. Ağlayarak, anlatarak, içe dökerek, yazarak, ders vererek vb. kendini ifade etme biçimlerinden biri.

Biraz daha açar mısınız?

Bu coğrafyada bir yandan çocukluğunu, ilk gençliğini askeri darbelerin atmosferlerinde, bir yandan da azınlık/öteki olma gerçeğiyle yaşıyorsanız, farkındalığınız kendiliğinden yükseliyor. Olana bitene gözünüzü kulağınızı daha çok açıyor ve daha çok etkileniyorsunuz. Cahil rehaveti bir konfor aslında. Bizim şarkılarımıza bakıldığında Türkiye'nin yakın tarihi de okunabilir. Dolayısıyla yaratıcılığın nasıl tetiklendiği de...

Bir-iki örnek verseniz...

"Hani Benim Gençliğim", "Yorgun Demokrat", "Beni Bul Anne" diye örneklemeye kalkarsak liste uzar. Ahmet derdi ki: "TV'de ana haber bülteni izlemek bile bu ülkenin sosyolojisini ve her türlü gerçeğini algılamaya yetiyorken, bu

topraklar hikâye kaynıyorken, kolunun altında zorlama bir senaryoyla dolaşanları anlamıyorum ben.” 1980’li ve 90’lı yılların tanıklığı diyelim bu şarkılara ama bugüne de değişiyorsa ki değişiyor, pek de yol almış sayılmaz bu ülke.

Sadece solcular, sosyalistler değil; muhafazakârlar, hatta milliyetçiler bile şarkılarını dinlerdi. Zaman zaman bölücülükle bile suçlanan biri, sizce nasıl oldu da farklı kampları müziğinde birleştirebildi?

Anlamak çok zor değil. Gerçek bir demokrasi kültürü ve gerçek bir demokrat kimliğiyle. Acıtanın değil, acıtılanın yanında, merkezde değil çevrede, erkin yanında değil, sokağın içinde, yok sayılanın, hırpalananın yanında durarak. Keşke siyaset de sokak da böyle baksa hayata. İyileşiriz o zaman.

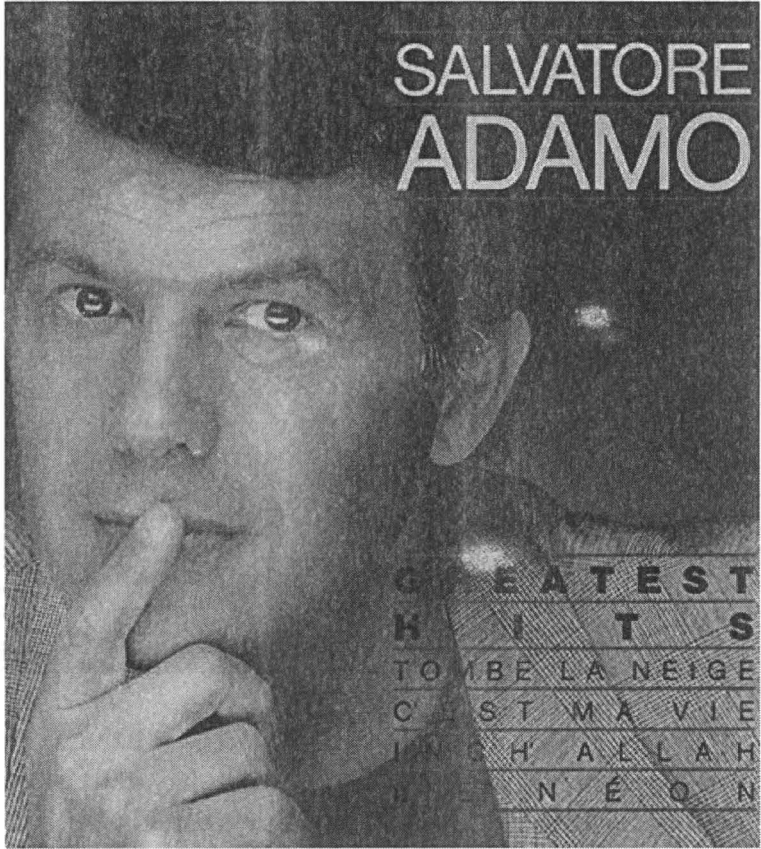
Paris Pere Lachaise’deki istirahatgâhını ziyaret ediyor musunuz? Bir kabristan ritüeliniz var mı?

Evet var. Sürekli ziyaret ederim. Eğer Paris’teysem, mümkünse her gün. Sadece onunla yalnız kalamıyorum pek, günün hangi saatinde gidersem gideyim, başucunda her ülkeden sevenleri oluyor. Çiçeklerini düzenler, sevenlerinin bıraktığı notları okur, uzun süre otururum orada. Ritüelim yok ama her 16 Kasım’da öperek yüzüne yasladığım bir kırmızı gülüm var.

Müzik, sinema, kısaca sanatla ilk ilişkinizi nasıl kurdunuz?

Ben taşra çocukluğu yaşadım. Bunun bir yoksunluk gibi değil, tersine muhteşem bir zenginlik olarak algılanmasını isterim. Kasaba sıkıntısı, zamanın geçmez bilmezliği,

insanı bambaşka yolculuklara çıkarıyor. Çocukluğumun sesleri arasında müzik hep vardı: TRT Ankara ve Erzurum radyoları, Erivan radyosu, 45'lik plaklar, Ruhi Su, Salvatore Adamo, Kürtçe kılamlar, Dalida... Uzar gider. Derken şehre gelen konserler dönemi var.

Hep müzikten bahsettiniz. Sinema?

Sinema, bir süreliğine de olsa o küçük dünyadan büyülmüş bir başka dünyaya geçiştir. Şehre gelen hiçbir filmi kaçırmama kararlılığıyla bir yolunu bulup giderdik.

Edebiyat, şiir?

Edebiyatla ilişkim Kemalettin Tuğcu okuyarak, acıklı başladı. Ortaokulda Türkçeye çevrilen ne kadar klasik varsa alırdık. Ne izlediysem ve ne okuduysam bugünkü hayata bakış açıma öyle ulaştım diyebilirim. Herkesin ve her şeyin katkısı vardır ve her biri yapıtaşımıdır.

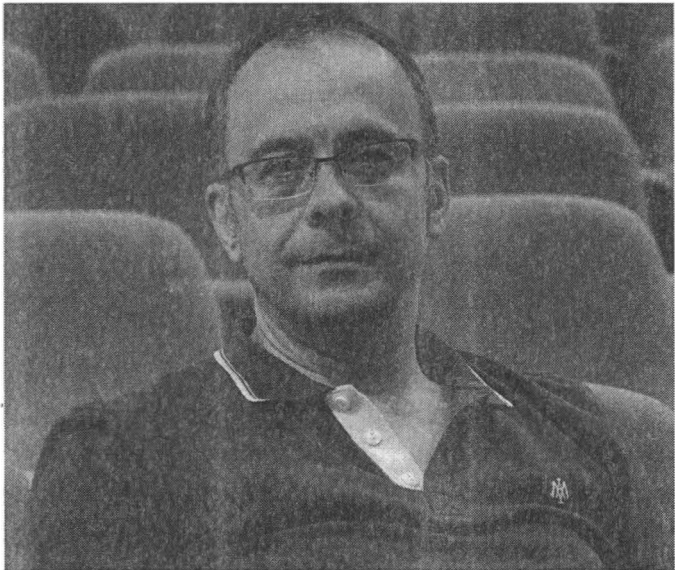
Tiyatro projesi nasıl ortaya çıktı? Müslüm Baba, Whitney Houston gibi yerli-yabancı ünlülerin hayatları beyaz-perdeye, sahnelere taşınıyor. Şimdi de Ahmet Kaya...

Yıllar içinde epeyce sinema ve tiyatro önerisi geldi. Bazıları hiç içimize sinmezken, çok azıyla ciddi görüşmeler yaptığımız da oldu. Bugüne kadar gelen tekliflerde hep şarkıların eşlik ettiği kronolojik/biyografik, yaratıcı bulmadığım anlatım biçimleri vardı. Bu bir ilk. Hikâyenin bir öznesi,

özneleri var ama bu hikâyenin içinde çakışan özneler de var: Ahmet Kaya, şarkıları ve Türkiye yakın tarihi gibi... Biraz hafıza tazeleme, biraz yakın tarih yüzleşmesi gibi aynı zamanda. Kardeş Türküler'den yönetmene, casta kadar tüm ekibin heyecanı beni de harekete geçirdi (Posta Gazetesi, 6 Ocak 2019).

SÜRGÜNDEKİ ARKADAŞININ GÖZÜNDEN AHMET KAYA

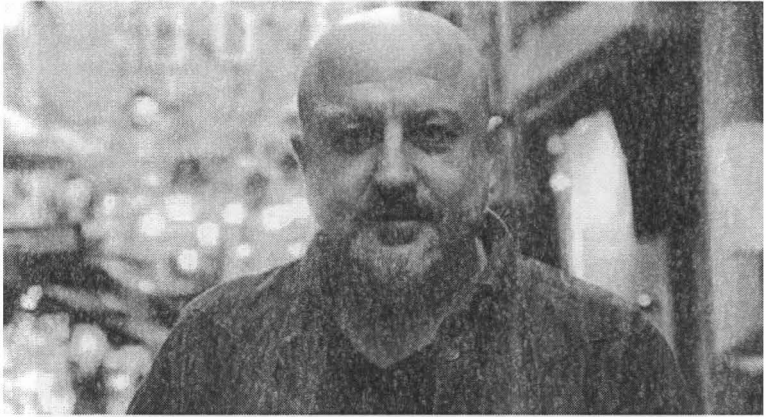
Ahmet Kaya'nın Paris'teki sürgün yıllarını anlatan müzikli oyun "Hep Sonradan", 22 Nisan 2019 Pazartesi akşamı, bu sezonki son gösterimini yaptı. Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu ve Kardeş Türküler tarafından sahnelenen müzikli oyunun prömiyeri 9 Ocak'ta yapılmıştı. Yönetmenliğini Metin Göksel'in üstlendiği oyunda Cüneyt Yalaz, Elit Andaç Çam, Ahmet Melih Yılmaz, Saim Güveloğlu, Feryal Soysal ve Banu Açıkdeniz rol alıyor; Kardeş Türküler ekibi de sahnede Ahmet Kaya'nın 15 şarkısını seslendiriyor. Oyunun metni Didem Kaplan, Cüneyt Yalaz ve Funda Alp tarafından kaleme alınmış. "Hep Sonradan"ı, Cüneyt Yalaz ve Kardeş Türküler'den Vedat Yıldırım'la konuştuk.

Cüneyt Yalaz

Ahmet Kaya'yı bir arkadaşının gözünden anlatma fikri nasıl doğdu?

Cüneyt Yalaz: Bu, Nilüfer Belediyesi Kent Tiyatrosu'nun genel sanat yönetmeni Feza Soysal'ın projesiydi. BGST'ye ve Kardeş Türküler'e böyle bir öneride bulundu. Kardeş Türküler, Ahmet Kaya'nın şarkılarını seslendirecek ve o şarkılarla doğrudan doğruya Kaya'nın hikâyesi teatral bir biçimde anlatılacaktı. Soysal'ın önerdiği iki yazar ve ben bir araya gelip "Nasıl anlatabiliriz?" sorusu üzerine çalıştık. Sadece Ahmet Kaya'nın hikâyesini anlatan bir şey yapmak bize çok ağır, zor geldi. Onun yerine Ahmet Kaya'yı, onu yakından tanıyan bir kurgusal karakter üzerinden anlatmaya kararlaştırdık. Bu karakter onun çocukluk arkadaşı, sürgündeki arkadaşı olsun ve bir sürgün hikâyesi anlatalım istedik.

Vedat Yıldırım

Vedat Yıldırım: Ahmet Kaya bedel ödedi, sürgüne gönderildi. Geriye dönüp baktığınızda bunun nedeni olarak karşınıza kimlik meselesi çıkıyor. Yoksa Ahmet Kaya'yı başka türlü de konu edebilirsiniz, mesela aşk şarkılarını merkeze

koyarsınız... Biz hakkaniyetli bir şekilde işlemeye çalıştık onun hikâyesini. Sadece Kürt veya Ermeni meselesini değil, aynı zamanda muhalif hareketi de ele aldık. Bu alanda bedel ödemişlerin sesini duyabiliyoruz oyunda, bu bizim için önemli.

Bu bir tiyatro mu, müzikal mi?

Cüneyt Yalaz: Müzikal de denebilir, müzikli oyun da.

Vedat Yıldırım: Şu anda geldiği hâli, müzikale biraz yakın ama müzikallerde metinler de melodiyle söylenir; burada sadece Ahmet Kaya'nın şarkıları müzikal.

Proje üzerine çalışmaya ne zaman başladınız?

Cüneyt Yalaz: Fikir 2017'nin sonbaharında ortaya atıldı. Yazım ekibi olarak geçen yıl Mart'ta bir araya geldik.

Vedat Yıldırım: Sahnede bir müzik grubu var; ses sistemi, dekoru vs. ile zahmetli ve masraflı bir proje bu. Bir süre "Bu işin üstesinden nasıl geleceğiz?", "Kendimiz başarabilir miyiz?", "Bir prodüksiyon şirketiyle mi anlaşsak?" sorularıyla meşguldü kafamız. Oyunun sahnelenmesinin gecikmesine biraz da bu süreç neden oldu.

Cüneyt Yalaz: Tiyatro metninin pratikte işleyip işlemeyeceği, sahneye çıkmadan tam anlaşılamıyor. Üstat yazarlar bunu çok iyi başarıyorlar tabii ama biz Shakespeare değiliz sonuçta. Sahnede denenilen şeyler eğer işlemiyorsa, akmiyorsa, istediğimiz anlam oluşmuyorsa, dramaturjik olarak yanlış bir yere savruluyorsa, bunların hepsi elden geçiriliyor. Oyun sahnelenmeye başlamadan önce de sonrasında da sahne üzeri ve masa başı çalışmaları sürekli olarak birbirini besledi.

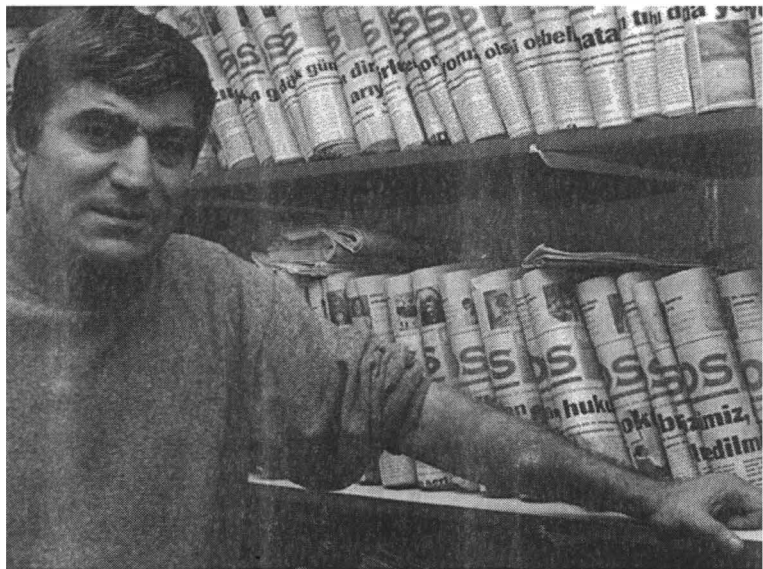
Senaryonun ilk hâli ile sahnelenen hâli arasında büyük bir fark var mı?

Cüneyt Yalaz: Vallahi, neler neler atıldı... İlk metin 3-3,5 saatlik bir oyundu, neredeyse yarısını attık. Senaryo üzerinde son ana kadar revizyonlar yaptık, hatta oyun sahnelendikten sonra bile değişikliğe gittik. Ahmet Kaya'yı ve yaşadığı dönemi anlatırken "Şunu da anlatalım.", "Bu eksik kalsın.", "Aman bunu da koyalım." derken dramatik akış kaybolmaya başlamıştı. Oyunda, Salih karakterinin üç çocuğuyla yıllar sonra buluşması ve onların arasındaki, "Aile ya da bireysel kaygılar mı önce gelir, yoksa toplumsal sorumluluk ve vicdan mı?" sorusu etrafındaki tartışmalar anlatılıyor. Salih karakteri ve karısı yıllar önce beraber bir karar verip devrimci mücadeleye girmişler, bunun bedellerini sürekli olarak ödemişler. Çocukları onlara, özellikle de Salih karakterine karşı "Bizi bıraktın, gittin, başka şeyler yaptın." gibi bir suçlamada bulunuyorlar. Yıllar sonra bunun hesaplaşması oluyor. Oyunun temel tartışması da aslında buraya odaklanıyor. Metnin ilk hâlinde çok fazla malzeme olması, bu tartışmaya gölge düşürüyordu. Senaryonun birçok bölümünü, çok güzel olmalarına rağmen, çıkarmak zorunda kaldık, çünkü ana hikâyeyle aralarında bir bağ kurulmuyordu. Örneğin Hrant Dink'le ilgili bir bölüm vardı, bence çok önemli bir detaydı ama hikâyeyle uyumlu olmadığı için çıkardık. Dink, Ahmet Kaya'nın linç edildiği gece onu ilk arayanlardan, evine ilk gidenlerden biri. O bilgiyi oyuna koymuştuk mesela ama mecburen çıkardık.

Senaryo için Gülten Kaya'dan da yardım aldınız mı?

Cüneyt Yalaz: Oyunda Ahmet Kaya'yla ilgili anlattıklarımızın çoğu gerçek. Onlar neredeyse bir belgesel gibi. Yazar

ekibi olarak Gülten Kaya'yla üç kez bir araya geldik; onun anlatılarından da faydalandık. Gülten Hanım, Ahmet Kaya hakkında yazılmış bazı kitapların gerçeği yansıtmadığını söyledi; metni hem onun onayladığı kitaplardan hem de onun anlattıklarından faydalanarak yazdık.

Başlangıçta oyunun kadrosunda Onur Ünlü'nün de adı geçiyordu, süpervizör olarak...

Cüneyt Yalaz: Onur Ünlü çalışma sürecinde de zaten çok zaman ayıramadı. Provalara sadece bir-iki kere geldi. Sahnelemeden yaklaşık 10 gün önce akışı izledi. Ondan sonra da "Benim buraya bir katkım olmadı, adımın burada olmasının bir anlamı yok." dedi, onun üzerine biz de ismini afişten çıkardık. Yani kendi istedi, biz de uygun gördük. Ancak ilk afişler zaten basılmıştı, o yüzden eski afişlerde ismi var.

Kardeş Türküler'in seslendirdiği şarkılar nasıl seçildi?

Vedat Yıldırım: Şarkıları senaryonun gidişatına göre seçtik. Ahmet Kaya'nın birçok şarkısının zaten hikâyesi var. Oyunda geçen bütün olaylar da kurgusal olsalar da gerçeğe çok yakın, gerçek olsa şaşırmayacağımız olaylar. Her siyasi mültecinin yaşayabileceği hikâyeler de Ahmet Kaya'nın başına gelmiş birçok olay da var oyunda. Bu benzerliklere göre belirledik şarkıları. Tabii, Ahmet Kaya'nın çok bilinen bazı şarkılarının da repertuarda olmasına özen gösterdik. Ahmet Kaya şarkılarının bir zorluğu var; efsunlular artık... Sahneye Ahmet Kaya'yı oynayacak birini koysanız, iş çok daha zor olur; kimi koyarsanız koyun, olmaz. Biraz da bu yüzden, sahnede Ahmet Kaya figürüne yer vermekten kaçtık. Ahmet Kaya'nın şarkılarına farklı bir yorum oluşturmak kolay değil ama senaryo bize çok yardımcı oldu. Bir hikâye örgüsüne girince şarkıyı eğip bükebiliyorsunuz, metne göre bir takım deneysel şeyler yapabiliyorsunuz. Kendi başına oturup bir Ahmet Kaya şarkısı yorumlasan farklı yorumların ama böyle bir hikâye içinde olunca, bir yönlendirmeye hareket ediyorsun.

Cüneyt Yalaz: Aslında, Kardeş Türküler ve şarkıların, sahnede “Ahmet Kaya” olarak var olduğunu söyleyebiliriz.

22 Nisan’da sahnelediğiniz oyun, sezonun son gösterimiydi. Turneye çıkmayı düşünüyor musunuz?

Vedat Yıldırım: Bu sezon oyunu 12 kez sahneledik. Teferruatlı, maliyetli bir proje olsa da Anadolu’da da bu gösteriyi sahnelemek istiyoruz. Ahmet Kaya gösterisinin her yere ulaşması lazım, sadece İstanbul’un bir salonunda oynaması zaten halkçılığa yakışmaz. Bir yolunu bulacağız. Yaz sonu itibariyle küçük bir turnemiz olacak.

Cüneyt Yalaz: Gelecek yıl Şubat’ta da yurtdışında oynamayı düşünüyoruz ama o konuda durum henüz çok belirsiz. Oyunun dekoru ve ses sistemi, her salona uymuyor. İstanbul’da bile sadece birkaç uygun sahne var. UNİQ sağ olsun, uygun koşullarda, iyi bir destek sundu, özellikle prova sürecinde çok destek oldu. Anadolu’da dolaşmak için de yazı bekliyoruz, çünkü ancak açık hava tiyatroları ev sahipliği yapabilir bu oyuna (Vartan Estukyan, *Sürgündeki Arkadaşının Gözünden Ahmet Kaya*).

AHMET KAYA'YI KIZI MELİS ANLATIYOR

“Özlemi hafifler sanıyordum ama artıyor.”

Ahmet Kaya sizin için nasıl bir babaydı?

Ahmet Kaya fenomenini düşündüğümde hep beraber çok biricik ve kıymetli bir varlığı yitirdiğimizi biliyorum. Babamı anlatmaksa çok zor. Yaşım ilerledikçe özlem hafifler, durulur zannediyordum ama artıyor. Onu çok özlüyorum. Aklına, sevgisine, şefkatine çok ihtiyaç duyuyorum. Elbette ki muhteşem bir babaydı ve babadır da hâlâ.

Onunla ilgili aklınızda kalan anılar var mı?

Ben babamı uzun uzun yaşayamadım ama dolu dolu yaşadım, bunun için yine de şanslı olduğumu düşünüyorum aslında ya da böyle avunuyorum. Anılar tabii çok fazla. Ortaokula başladığım zaman dağ gibi gövdesiyle okulun

merdivenlerinin başında durup yukarıdan bana el salladığı anı hatırlıyorum, müthiş bir güven duygusu dolmuştu içime. Ne zaman ihtiyaç duysam, o an bana vermiş olduğu o duyguya sarılırdım.

Babalar günü sizin için nasıl geçiyor?

Buruk geçiyor. Babası hayatta olmayan ya da babasından uzak düşmüş olan bütün evlatlar için böyledir sanırım. Sadece babalar gününde değil, çok sık ziyaret etmeye çalışıyorum. Fotoğrafçı Werner Bischof'un bugün 70'li yaşlarında olan oğlu şöyle bir şey söylemişti: "Babamı Peru'da bir kazada kaybettim, bedeni parçalandı. Bense mutlaka Peru'ya her sene en az iki kere gidiyorum çünkü babam nerenin toprağındaysa, evin artık orasıdır." Benim de buna benzer tuhaf bir hissiyatım var, ona fiziken yakın olunca sanki daha güçlü durabiliyorum hayata karşı.

Ahmet Kaya bu ülkeden medyanın tetiklediği bir nefret söylemi üzerine ayrılmak zorunda kaldı, çok sevdiği ülkesinden ayrılmak onu nasıl etkilemişti?

Çok üzgün olduğunu hatırlıyorum. Sürekli bir keder ve yalnızlık hâli... fakat bir yandan da bizlere hissettirmemeye çalışırdı. Sağlığı çok etkilendi. Ülkesini, ailesini çok özleyordu. Mesela bir gün anneme telefon açıp "Gülten, pazara gidip bana pazarın sesini dinletir misin?" diyor. Bu talebin ve cümlelerin etkisini üzerimden atamıyorum. Dilini, kültürünü, suyunun tadını bilmediğiniz bir ülkede bir anda sıfırlanıyorsunuz. Onun için yürümeyi yeniden öğrenmek gibidir hissi belki de. Sürgünün her türlüsü çok acı, biz de bunu kısmen yaşadık babamla fakat yine de bugünün şartlarıyla yirmi sene öncenin şartları arasında büyük fark

olduğunu düşünüyorum. Babam hem sürgünde yalnızdı hem de ülkedeki arkadaşları tarafından çok yalnız bırakıldı. Bu yalnızlık çok hırpaladı, incitti onu.

Sizi bu “haksız-adaletsiz” gidiş nasıl etkiledi?

Bizim hayatımız bir gecede değişti. Bu bir süreç değildi. Bir gecede bütün ülkenin nefret odağı hâline geldik. Paris'e gelişinden bir yıl sonra da babamı kaybettik. Bugün demokrat zannedilen ya da addedilen bazı medyatik yüzlerin ve o dönemin gazetecilerinin yaşadıklarımız ve yalnızlığımız karşısında veballeri çoktur, hepsi kendini biliyor.

Babanız öldüğünde 13 yaşındaydınız. Büyürken onun yokluğu ile nasıl başa çıktınız?

İnsan arada kanayan ve asla iyileşmeyen bir kesikle yaşamayı öğreniyor. Baba kaybı benim için böyle bir şey. Yokluğu ile başa çıkabildim mi ya da çıkabiliyor muyum bilmiyorum ama yarayla yaşamayı öğrendim.

Babanızı ölmeden önce en son ne zaman görmüştünüz?

Babamı kaybettiğimizde yanı başındaydık. Bazen gitmek için bizim orada olduğumuz bir anı, kendisinin seçtiğini düşünüyorum.

Nasıl bir baba-kız ilişkiniz vardı?

Çok düşkündük birbirimize. Sadece babamı değil, en sevdiğim oyun arkadaşımı da kaybettim.

Bir yazınızda “Eğer kaldıysa, bu yazıyı lütfen siz de en çocuk yanlarınızla bir kez daha okuyun ki beni anlayasınız...” diyorsunuz. Size bunu yazdıran duygu neydi? Arkasından söylenen kötü, vicdana sığmayan cümlelerle nasıl başa çıkıyorsunuz?

Şimdi birçok konuda sosyal medya üzerinden örgütlenilip ortak refleks veya tepki oluşturulabiliyor. Ben o cümleyi yazdığımda sosyal medya henüz gündemde yoktu. İnsanların empati kurmalarını istedim. Zaten bir süre sonra söylenenlere kulak asmayı ya da takip etmeyi bırakıyorsunuz çünkü o kadar fazla ki! Ben de öyle yaptım.

Ahmet Kaya’nın en sevdiğiniz yönü neydi?

Çok var. Onunla sıkılmanız mümkün değildir, her zaman orijinal fikirleri vardır. Bir de bence sihirli olan şöyle bir yeteneği vardı; hayatı tutup ucundan ters yüz eder sonra beğenmezse öbür yüzünü çevirir, yine beğenmezse silip yeni baştan yazar hem de her zaman aynı yaşama inadıyla. Vazgeçmezdi yani. Hep güleç ve espriliydi, en çok da kendiyle dalga geçerdi.

Sizde, babanızın sevdiği ne gibi yönler vardı?

Ona her anlamda çok benziyor oluşumdur diye tahmin ediyorum.

Onsuz geçirdiğiniz yıllara bir öfkeniz var mı?

Öfke sanırım eğitilebilen bir şey. Benim eğitmek, ehlileştirmek istemediğim bir öfkem var ama onsuz yıllara değil, ona bunu yaşatanlara. Onlarla barışmayacağım.

Onu özlediğinizde ne yapıyorsunuz?

Biliyor musunuz, onun bizimle birlikte olduğu videoları yirmi yıl geçmiş olmasına rağmen ben hâlâ rahatça izleyemiyorum ama fotoğraflar var, şarkılar var. Sesi, gülüşü hep benimle. Sesini milyonlarca insanla paylaşıyor olmak duygusu da bana iyi geliyor.

Siz onun bazı özelliklerini kendi kimliğinize kattınız mı?

Ben o ağacın gölgesinde büyüdüm. Her geçen gün yeni bir şeyler öğreniyorum ondan, onun varoluşundan ve tabii annemden. İkisine de minnettarım.

Babanız önce “nefret”le bu ülkeden gitmek zorunda kaldı ama sonra iktidar sahipleri onun mezarını getirmek istedi veya onu başka söylemlerle onurlandırdıklarını düşünüp konuştu. Buna dair ne söylemek istersiniz?

“Mezar” sözcüğü beni rahatsız ediyor. Bu konunun tekrar tekrar gündeme getirilmesi de ailemizi çok yıprattı. Bu tür girişimlerin, onun milyonlarca seveni ve dinleyeni

olduğu dikkate alınarak anlamlandırılması gerekir. Ruhunun huzura kavuşmasını, geçmişle hesaplaşmayı ve hatırasını yaşatmayı istiyorsak, onun düşlediği ülkeyi hep birlikte kurma çabasıyla başlayabiliriz belki. Onun, kendisini mağdur olarak tanımlayanlar karşısındaki tavrının ve demokratik duruşunun anlaşılması ve benimsenmesidir bize ve ona da asıl iyi gelecek olan.

“Herkesin bir Ahmet Kaya şarkısı var.” derler, sizin de var mı?

Hepsi diyebilirim ama “O Vahşi At”ı çok sık dinliyorum bu aralar. Sevgili Yusuf dayımı da selamlamış olayım böylece.

Babanızın mücadele ettiği sorunlar, ırkçılık, demokratikleşememe, insan haklarının gaspı gibi sorunlar Türkiye’de hâlen devam ediyor. Türkiye’nin “Kürt sorunu”na çıkıyor kapılar. Buna dair ne söylemek istersiniz?

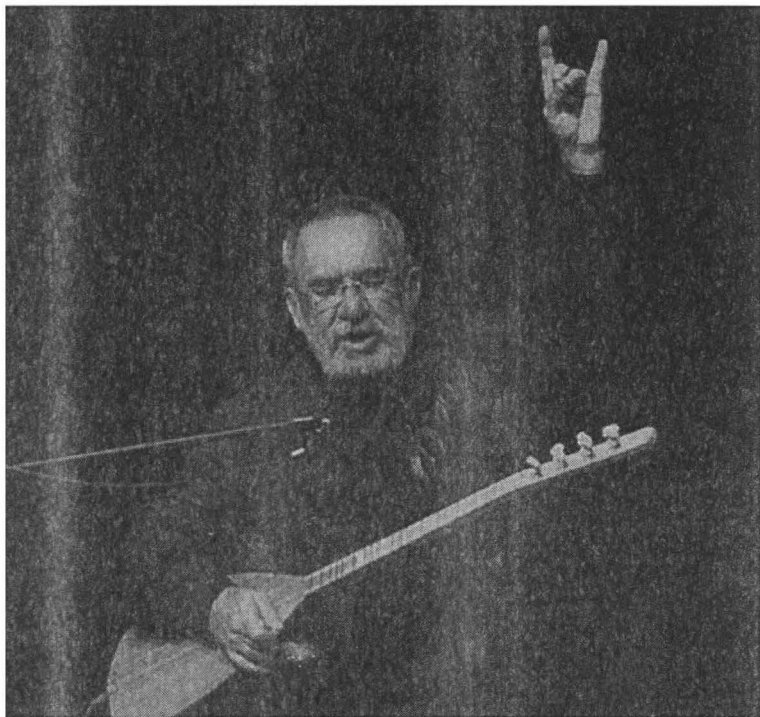
Dağılan heterojen bir imparatorluktan homojen bir ulus yaratma çabalarının bugün geline nokta da gerçekçi olmadığını görüyoruz. Kürt sorunu bizlere demokrasiyi, hakları ve özgürlükleri sorgulattıyor aynı zamanda. Bu nedenle, yaşadığımız çağın içine sığmayacak kadar da büyüktür. Bağlantılı olarak sistemin var olan Kürt sorununu yıllar içerisinde bilerek kangren hâline getirdiğini düşünüyorum. İnsan hakları ve demokratikleşme Türkiye’nin geleceği için mecburi, bunu biliyoruz. Kürtler olmadan bunun sağlanmasının mümkün olmadığını da biliyoruz. Tarihten dersler çıkararak yeni bir diplomasi modeli, toplumsal norm ve diyalog için daha çok çalışmalıyız belki de. Diğer türlü, ifade

özgürlüğünü yargılamak, haksız tutuklamalar, anadilinde şarkı söyleyenlere hatta dinleyenlere yaşatılanlar ya da yok sayma sonuç vermeyecektir. Tarih de böyle söylüyor, gelecek de. Duymak zorundayız.

Son olarak Türkiye toplumuna, okurlarımıza bir mesajınız var mı?

Türkiye'nin yakın tarihini anlamak için Ahmet Kaya'nın öyküsüne de bakmak ve o öyküyü doğru okumak gerekiyor bana göre. Benzer acılar ve kayıplar tekrar yaşanmasın diyerek yakın tarihten dersler çıkarmayı başardığımız zaman toplumsal iyileşmenin de başlayacağına inanıyorum.

AŞIK SEFAİ'DEN YILLAR SONRA GELEN AHMET KAYA İTİRAFI

Bir dergiye röportaj veren sanatçı Aşık Sefai, bir konseri sırasında slogan atan gruba Ahmet Kaya ile ilgili söylediği söz sonrasında, kendisinin o gece Kaya tarafından arandığını ve Kaya'nın kendisine, "Benim için söylediğin ifadelere istinaden aradım. Sen de benim mert düşmanımsın." dediğini aktardı.

Aylık olarak çıkan "Ayarsız" adlı dergide Mehmet Yusuf Savaş'a röportaj veren ülkücü camianın önde gelen sanatçılarından Aşık Sefai, röportajı sırasında geçmişte Ahmet

Kaya ile yaşadığı bir olayı anlattı. Sefai, konseri sırasında slogan atan kalabalığa, şarkıcı Ahmet Kaya hakkında söylediği sözler sonrasında Kaya'nın kendisini arayıp, "Benim için söylediğin ifadelere istinaden aradım. Sen de benim mert düşmanımsın." dediğini açıkladı.

Röportajı gerçekleştiren Savaş'ın, "Ahmet Kaya'nın sizinle ilgili 'Bana Sefai'yi verin bütün solcu sanatçılar sizin olsun.' şeklinde bir cümlesi olduğu söyleniyor. Kendisiyle hayattayken bir irtibatınız oldu mu?" şeklindeki sorusuna yanıt veren Aşık Sefai, "O cümle, Unkapanı'nda konuşulmuş. O meclisteki arkadaşlar anlattı. Sohbet esnasında, 'Sağda sanatçı mı var?' diye konuşuluyormuş. Kendisi de Allah rahmet eylesin, öldü gitti. Ölüden şeytan bile elini çekiyor. 'Ne demek' demiş, 'Soldaki sizin sanatçı gördüğünüz insanlar sizin olsun, bize Sefai'yi verin.' demiş. Bu böyle, bir de Bostancı Kültür Merkezi'nde programa çıkmıştım. Slogan atıyorlardı, 'Vur, vur inlesin Ahmet Kaya dinlesin.' diye, ben de saz kestim. 'Ya kardeşim niye bağırıyorsunuz?' dedim. 'Ahmet Kaya mert düşman. Adam içindekini söylüyor. Bir söz vardır, 'Neredesin mert düşmanım, nerede/ Namert dostlar dolaşır yörede.' Ama bu çok tehlikeliydi. Salonda hava buz gibi oldu." ifadelerini kullandı.

O akşam Ahmet Kaya'nın kendisini aradığını söyleyen Sefai, "O gece 02:30 gibi numarayı nereden bulduysa, aradı, 'Benim için söylediğin ifadelere istinaden aradım. Sen de benim mert düşmanımsın.' dedi teşekkür etti, kapattı. Bir de Frankfurt'ta konserlerimiz aynı güne denk geliyor-muş. Benimki ile çakışmasın, Sefai Baba'ya sıkıntı çıkmasın, diye programını bir hafta sonraya ertelemiş. Bunu bana Türk-İslam Federasyon'dan daha sonra söylediler." açıklamasında bulundu.

AHMET KAYA'NIN ŞAİRLERİ

AHMED ARİF

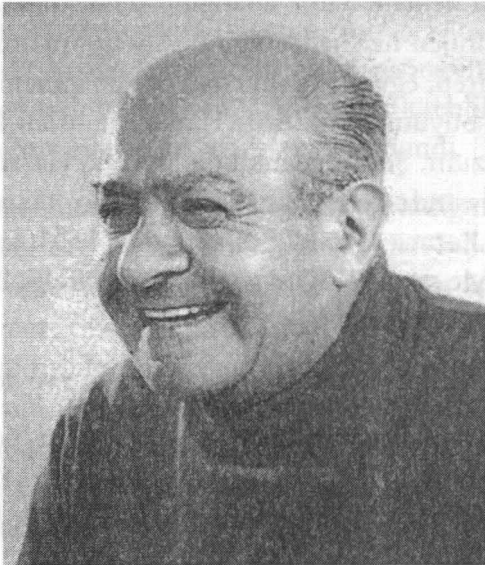
Ahmed Arif, 1927'de Diyarbakır'da dünyaya geldi. Asıl soyadı Önal olan şair, Önal adı yerine babasının adı olan Arif'i kullanır ve Ahmed Arif olarak bilinegelir. Şairin anlattıklarına göre; baba tarafı Rumeli'den Kerkük'e görev se-
bebiyle gelmiş daha sonra bu bölgeye yerleşmiş bir Türk ailesidir. Baba Arif Hikmet Bey, Kerkük, Harran ve Sive-
rek'teki çeşitli devlet kademelerinde (nahiye müdürlüğü, kaymakamlık) çalışmış birisidir. Şairin annesi Sâre Hanım, Diyarbakır eşrafından Kürt bir ailenin kızıdır ve Arif Hik-
met Bey'in üçüncü karısıdır. Sâre Hanım bir doğum esna-
sında hayatını kaybederken Ahmed Arif henüz çok küçük yaşlardadır. Bu yüzden şair annesine dair pek bir şey hatırlamadığını belirtir. Şairi "analığım" demekten imtina ettiği ve kendisinden her bahsettiğinde "Beni büyüten, emziren, yedirip içiren, eğiten, adam eden" ve öz annem dediği Aride Hanım büyüt müştür. Arife Hanım da aslen Bingöllü bir ailenin kızıdır. Şairin çocukluğu Siverek, Harran ve Viranşehir çevresinde geçer. Bu süreçte Türkçe dışında Arapça, Kürtçe ve Zazaca öğrendiğini, buradaki farklı toplulukların kültürleriyle temas ettiğini görmekteyiz (Refik Durbaş, *Kalbim Dinamit Kuyusu*).

Ahmed Arif, Siverek yıllarına ait anısını şöyle aktarır:

Çok iyi hatırlıyorum. Biz oyun oynuyoruz, üç tane adam bahse girmişler. Üç adam ama biri Arap, biri Kürt, biri de Zaza. Biri diyor ki beni göstererek, "Bu çocuk Arap." öteki

diyor ki “Yok yahu, bu çocuk Kürt.” Üçüncüsü “Bu ne Arap ne Kürt. Bu çocuk Zaza.” diyor. Biz oynuyoruz, onlar konuşmalarımızı dinliyorlar herhâlde. Aralarında anlaşılmayınca bir esnafa soruyorlar, “Bu çocuk nedir?” diye. Beş lirasına mı ne bahse de girmişler. O zaman çok büyük para tabii. Esnaf, “Üçünüz de yanıldınız.” diyor. “Bu çocuk Türk.” (Nilda Paşaoğlu, *Ahmed Arif’in Doğum Günü ve Çocuk Sevgisi*)

Şiirlerinde sıkça kullandığı bu bölgeye has söz, deyiş, argo vb. kavramların çokluğu önemli ölçüde şairin çocukluk yaşantısı ile ilgilidir. Ahmed Arif’in edebiyata merakı, özellikle ortaokul yıllarında başlar. İlk ve orta öğrenimini Siverek, Urfa, Afyon gibi şehirlerde tamamlayan şair, ilk şiir denemelerine çok erken sayılacak bir yaşta on iki on üç yaşlarında başlar. Şair, ortaokuldayken şiire başladığını hatta bu dönemde Yeni Mecmua Dergisi’ne bir şiir gönderdiğini ancak yayımlanıp yayımlanmadığını bilmediğini belirtir (Yusuf Aydoğdu, *Ahmed Arif’in Şiir Anlayışı ve Gelenekle İlişkisi*).

Ahmed Arif, henüz çocuk yaşıta Faruk Nafiz, Nazım Hikmet gibi şairleri okuyup sever. Özellikle ortaokuldaki Türkçe öğretmeninden çok etkilendiğini, onun sayesinde Faruk Nafiz Çamlıbel şiirlerinden “Çoban Çeşmesi”ni ezbere okuduğunu belirtir. Ayrıca bu dönemde Balzac, Andre Gide gibi Batılı yazarların kitaplarını okur. Özellikle Balzac’ın Goriot Baba adlı romanından çok etkilenir. Daha sonra Afyon Lisesi’nde özellikle de edebiyat öğretmenin etkisiyle şiirler kaleme alan şairin yayımlanan ikinci şiiri “Gözlerin” adını verdiği çalışmasıdır. Bu şiir Afyon Halkevi’nin çıkardığı Taşpınar Dergisi’nin 94. sayısında yayımlanır (Refik Durbaş, *Kalbim Dinamit Kuyusu*).

Liseyi bitirdikten sonra bir müddet İstanbul Üniversitesi’ne gitse de daha sonra Ankara Üniversitesi Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü’nde okumaya başlar. Burada hem politik fikirleri hem de şiir çizgisi kendine özgün bir hâl alır. Şairin üniversite yıllarında Türk şiirinde yaygın bir şekilde Garip şiir anlayışının etkisi söz konusudur. Şairin özellikle 1950’li yılları çok sancılı geçer. Politik fikirleri ve şiirleri sebebiyle sürekli gözaltına alınır. Bu tutuklanmalarda çok ağır işkencelere maruz kalır. Nitekim bu tutuklanmalar sebebiyle felsefe bölümünü tamamlayamaz. Ancak öğrenciliği sürecinde hem okuyarak hem de sınava girerek memur olmaya hak kazanır. Bir müddet Merkez Bankası’nda çalışır. Ancak özellikle 1951 yılında politik fikirleri ve yazdığı “Otuz Üç Kurşun” adlı şiiri sebebiyle gözaltına alınır ve İstanbul’a götürülür. Bir müddet sonra serbest bırakılır ancak 1952’de tekrar yakalanır ve 38 ay hapis yatar. Özellikle bu süreçte Sansaryan Hanı’nda kendisine ağır işkenceler uygulanır. Bu dönemde hapisanede yaşadıkları onda derin etkiler bırakır. Hapisten 1955’te çıkar. Bir müddet Diyarbakır’da çeşitli işlerde çalışır ancak

burada tutunamaz. Daha sonra Ankara'ya gelen şair 1955-1975 yılları arasında Ankara'da yaşar. Burada Öncü, Medeniyet, Halkçı adlı gazetelerde sırasıyla düzeltmenlik, sekreterlik, yazı işleri sorumlusu gibi görevlerde bulunur. 1968'de ilk şiir kitabı olan "Hasretinden Prangalar Eskittim" basılır. Şairin şiirleri 50'lerden 70'lere değin çeşitli sol çevrelerde zaten bilinmektedir. Şiirlerin kitaba dönüşmesiyle beraber kitap, kısa sürede çok önemli satış rakamları yakalar. Ahmed Arif'in bu şiir kitabından sonra vefat ettiği 1991 yılına kadar başka bir şiir kitabı yayımlanmamıştır (Yusuf Aydoğdu, *Ahmed Arif'in Şiir Anlayışı ve Gelenekle İlişkisi*).

Hasretinden Prangalar Eskittim

Art arda bilmem kaç zemheri geçti
Ard arda bilmem kaç zemheri geçti
Kurt uyur kuş uyur zindan uyurdu
Kurt uyur kuş uyur zindan uyurdu
Dışarıda gürül gürül akan bir dünya
Dışarıda gürül gürül akan bir dünya
Bir ben uyumadım kaç bahar leylim
Bir ben uyumadım kaç bahar leylim
Hasretinden prangalar eskittim
Hasretinden prangalar eskittim
Karanlık gecelerde kendimden geçtim
Karanlık gecelerde kendimden geçtim
Saçlarına kan gülleri takayım
Saçlarına kan gülleri takayım

Bir o yandan bir bu yandan elma yanaktan
Bir o yandan bir bu yandan elma yanaktan
Açar kan kırmızı yedi verenler
Açar kan kırmızı yedi verenler
Kar yağıyor kar yağıyor kar yağıyor bir yandan
Kar yağıyor kar yağıyor kar yağıyor bir yandan
Savrulur Karaca Dağı savrulur Zozan
Savrulur Karaca Dağı savrulur Zozan
Bak bıyığım buz tuttu üşüyorum ben
Bak bıyığım buz tuttu üşüyorum ben
Zemheri de uzadıkça uzadı
Zemheri de uzadıkça uzadı
Seni baharmışsın gibi düşünüyorum
Seni baharmışsın gibi düşünüyorum
Seni baharmışsın gibi düşünüyorum
Seni Diyar seni Diyar seni Diyarbekir gibi
düşünüyorum

Oy Havar

Yangınlar, kahpe fakları
Korku çılgınlıkları
Ve irin selleri, aç yırtıcılar
Suyu zehir bıçaklar ortasındasın

Bir cana, bir başa kalmışsın vay, vay
Pusatsız, duldasız, üryan
Bir cana, bir de başa

Seher vakti leylim, leylim
Cellat nişangâhlar aynasındasın
Oy sevmişem ben seni

Üsküdar'dan bu yana lo kimin yurdu?

He canım

Çiçek dağı kıtlık kıran

Gül açmaz, çağla dökmez

Vurur alnının çatına, vurur çakmaktaşı kayalarıyla küf-
rünü medetsiz Munzur

Şahmurat suyu kan akar

Ve ben şairim

Namus işçisiyim yani

Yürek işçisi

Korkusuz, pazarlıksız

Kül elenmemiş

Ne salkım bir bakış resmin çekeyim

Ne kınsız bir rüzgâr mısra dökeyim

Oy, sevmişem ben seni

Ve sen daha demincek

Yıllar da geçse demincek

Bıçaklanmış dal gibi ayrı düştüğüm

Ömrümüm sebebi ustam, sevgilim

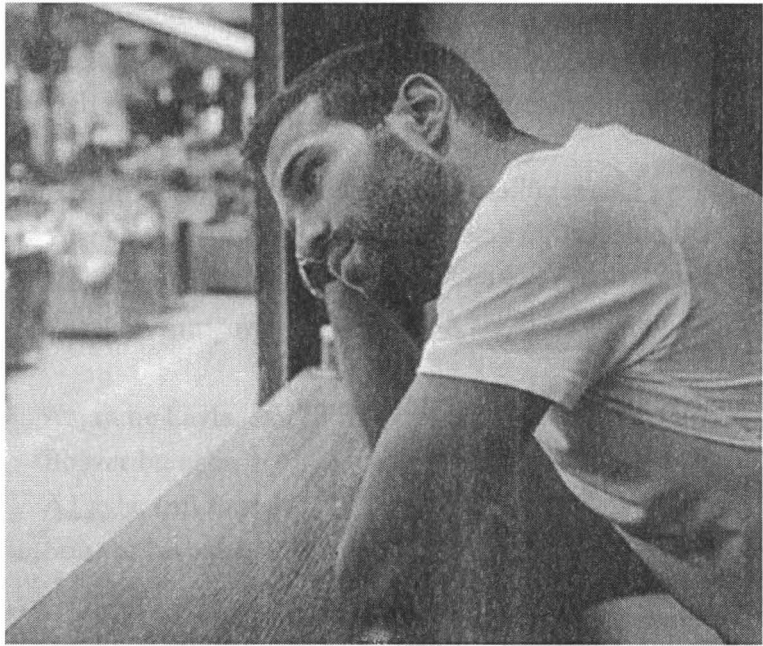
Yaran derine gitmiş

Fitil tutmaz bilirim
Ama hesap dağlarıdır
Umut dağlarla
Düşün uzay çağında bir ayağımız
Ham çarık, kıl çorapta olsa da biri
Düşün olasılık, atom fiziği
Ve bizi biz eden amansız sevda

Atıp bir kıyıya iki zamanı
Yarının çocukları, gülleri için
Her birinin ayva tüyü için çilleri için
Koymuş postasını
Görmüş restini
He canım
Sen getir üstünü

Oy Havar
Muhammed, İsa aşkına
Yattığım ranza aşkına
Deeey dağları un eder Ferhadın güzü
Benim de boş yanımda hançer yalım
Ve zulamda kan ter içinde asi
He desem koparacak dizginlerini
Yediveren gül kardeşi bir arzu
Oy sevmişem ben seni

ALİ ÇINAR

Ahmet Kaya'nın çok bilinen parçalarının belki de hiç bilinmeyen şairi ise Ali Çınar'dır. "Sevgi Duvarı" albümünde "Kendine İyi Bak" ve "Hep Sonradan" ezgileri varken, "Tedirgin" (1993) albümü ise âdeta bir Ali Çınar albümüdür. Albümde yer alan 11 şarkıdan 6'sının sözleri Çınar'a aittir. Bunlar ise, "Tedirgin", "Derin Bir Ah Çektim" (Ahmet Kaya ile beraber), "Yazamadım", "Sevemezsin", "Elektro Şok" adlı ezgilerdir. Çınar'ın bir dönem televizyonlarda magazin servisi müdürlüğü yaptığı bilinir (Ahmet Tirej Kaya, *Ahmet Kaya Albümlerinde Gizli Kalmış 12 Şair*).

Kendine İyi Bak

Yan yana geçen geceler unutulup gider mi
Acılar birden biter mi
Bir bebek özleminde seni aramak var ya
Bu hep böyle böyle gider mi?

Suya hasret çöllerde beyaz güller biter mi
Dikenleri göğü deler mi
Bir menekşe kokusunda seni aramak var ya
Bu hep böyle böyle gider mi?

Kendine iyi bak beni düşünme
Su akar yatağını bulur
Kendine iyi bak beni düşünme
Su akar yatağını bulur.

İçimdeki fırtına, kör kurşunla diner mi
Kavgalar kansız biter mi
Bir mavzer çılgılığında seni aramak var ya
Bu hep böyle böyle gider mi?

Şu kahpe dünya seni bana düşman eder mi
Dostluklar birden biter mi
Bir kardeş selamında seni aramak var ya
Bu hep böyle böyle gider mi?

Kendine iyi bak beni düşünme
Su akar yatağını bulur
Kendine iyi bak beni düşünme
Su akar yatağını bulur.

Layla

Saçların savrulur türkülerime
Deli rüzgâr eser gecelerime
Saçların savrulur türkülerime
Deli rüzgâr eser gecelerime

Hüzünler dolar boş kadehime
Yüreğim tutuşur geceler boyu
Hüzünler dolar boş kadehime
Yüreğim tutuşur geceler boyu

Aman be Layla, can Layla
Boşver bu aşka
A Layla, can Layla
Son ver bu aşka

Aman be Layla
Lalalayla lalalaylaylaylayla
Lalalayla lalalayla laylaylaylaylayla

Çıkamaz sokaklarda, kapına düştüm
Gölgem peşi sıra ayak sesleri
Çıkamaz sokaklarda, kapına düştüm
Gölgem peşi sıra ayak sesleri

Yağmur altında ateşe düştüm
Başımda savrulur sevda külleri
Yağmur altında ateşe düştüm
Başımda savrulur sevda külleri

Aman be Layla, can Layla

Boşver bu aşka

Can Layla, ben Layla

Boşver bu aşka

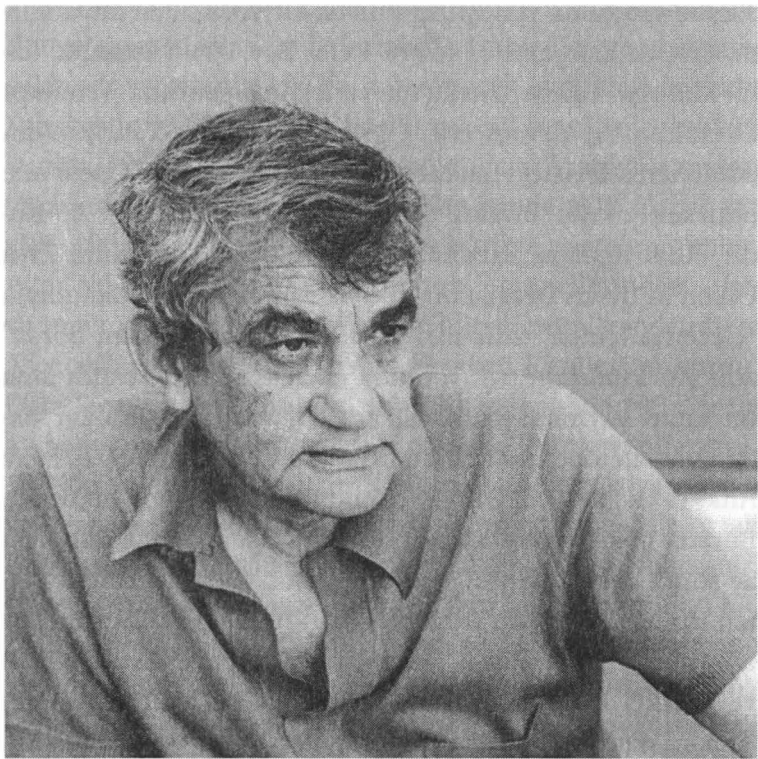
Aman Layla

Lalalayla lalalaylaylaylaylay

Lalalaylay lalalayla lalalaylaylaylay

Laylaylayla lalalayla lalalaylaylay

ARİF DAMAR

Gelibolu'da doğdu. Babası medrese eğitimi görmüş ve köyde hocalık yapmış olan Hacı Hüsnü Efendi, annesi Mükerrerem Hanım'dır. Baba Hacı Hüsnü Efendi, Arif Damar henüz dört yaşındayken ölünce, Mükerrerem Hanım çocuklarını yanına alıp Gelibolu'ya göçerek onlara iyi bir eğitim vermeye çalıştı. Genç yaşta sirozdan ölen Mükerrerem Hanım, çocuklarına ilk şiir zevkini veren kişiydi; ancak Arif ilkokulu bitireceği günlerde annesini de kaybetti. O yıllarda Kazım Dirik Paşa, Edirne'de görevliydi ve Çanakkale ona bağlıydı. Paşa, Çanakkale'deyken Arif onun yanına

giderek yardım istedi. O da okulu bitirince Edirne'ye gelmesini söyledi. İlkokuldan sonra Edirne'ye giden Arif'i Trakya Talebe Yurdu'na yerleştirip Edirne Ortaokulu'na kaydettirdi. Çocuk Esirgeme Müdürü Refet Bey, Arif'i İstanbul'daki Kadırga Talebe Yurdu'na yerleştirdi. Burada Yenikapı Ortaokulu'na devam etti. Öğretmeni Hasan Tanrıkut'tan etkilenerек felsefeye merak saldı. İstanbul Erkek Lisesi'nde okurken okulu bıraktı. Amacı hayata atılmaktı. A. Kadir, Rifat Ilgaz ve Sabahattin Kudret'le tanıştı. Hilmi Ziya Ülken'in İnsan Dergisi'nin son sayısında A. Barikad adıyla "Gecenin İçinde" adlı şiiri çıktı. Aynı sayıda "Kara Borsa" adlı şiir kitabının pek yakında çıkacağı ilanı yer aldı ama bu kitap yayımlanmadı. Ülkedeki siyasi karışıklıklar nedeniyle izlenmeye ve rahatsız edilmeye başlanınca 1944'te Ankara'ya gitti. Ant Dergisi'ni çıkaranlar arasında bulundu. Burada memuriyete başladı. Kars'a geçici görevle gitti. Altı ay sonra kesin ataması yapıldı ancak o 1947'de memuriyetten istifa etti. Ankara'ya dönüp Türkiye Gençler Derneği'ne üye oldu. Daha sonra İstanbul'a giderek Türkiye Köylü ve Emekçi Partisi'ne katıldı. Türkiye Gençler Derneği'nin Ankara'dan İstanbul'a on günde yaptığı yürüyüşe katıldı. Askerliğini Erzurum'da yaptı. Bir arkadaşını kurtarmak için Karasu'ya atladığı için zatürre oldu. Terhisinden sonra İstanbul'a gitti. Birkaç işe girip çıktı. Mahmut Paşa'da işportacılık yaptı. 1951'de TKP davasında TCK'nın 141. maddesine göre tutuklandı. "Barikat" adını bu süreçte aldı. İki yıl hapis yatıp beraat etti. Bir şirkette muhasebe memurluğu yaptı. 1955'e kadar yazıları görünmedi. 1955-1956 arasında Dost'ta Arif İbrahim takma adıyla şiirler yayımladı. Bazı şiirlerini toplayarak 1956'da Günden Güne adıyla yayımladı. Beş ay sonra kitap toplatıldı ve kendisi İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılandı. Yine aklandı. 1959'da Ece

Ovalı takma adıyla yazılar yazdı. “İstanbul Bulutlu” adlı kitabıyla 1959’da Yeditepe Şiir Armağanı’nı kazandı. Ülkede ortaya çıkan 6-7 Eylül olaylarından sonra aranan aydın ve sanatçıların içinde bulundu. Nahit Hanım’ın evinde saklandı ve onunla 1963’e dek sürecektir evlilikleri başladı. Sabahattin Eyüboğlu’nun başını çektiği mavi yolculuklara katıldı. 1961 Anayasası’nın getirdiği demokratik ortamdan yararlanarak Türkiye İşçi Partisi’nin içinde aktif olarak yer aldı. 1963’te pek çok arkadaşıyla birlikte partiden ayrıldı. Aynı yıl Sabahattin Eyüboğlu’nun öğrencilerinden olan ve mavi yolculuklarda tanıştığı Tülin Hanım’la evlendi ve Nice adlı oğlu doğdu. 1969’da Yeryüzü Kitabevi’ni kurdu. Burada yasak yayın bulundurduğu gerekçesiyle 1982’de üç ay hapis cezasına çarptırıldı, Bozcaada Tutukevi’nde yattı. 1984’te kitabevini kapattı. Kendisini daha çok yazılarına ve şiire verdi. 1985 yılında Melih Cevdet Anday ile ortak imza attığı Yağmurlu Sokak adlı romanı yayımlanan şair, en son Cumhuriyet Gazetesi’nde “Ayn Şairi” bölümünü hazırlıyordu. 20 Ekim 2010’da Göztepe Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde kalp yetmezliği nedeniyle öldü. Çengelköy Mezarlığı’nda toprağa verildi (Doç. Dr. Hatem Türk, Arif Damar; İhsan Işık, *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*; Seyit Kemal Karaalioğlu, *Edebiyatımızda Şair ve Yazarlar*; Vecihi Timuroğlu, *Yazınımızdan Portreler*).

Toplumsal içeriğin yoğun olduğu şiirler kaleme alan Damar’ın şiiri için Hikmet Altınkaynak, şunları söyler: “Arif Damar’ın şiiri tek seslilikten çok sesliliğe, yalnızca işçilere, devrimci liderlere, halk kahramanlarına yazılan şiirlerden eşe, arkadaşına, sevgiliye herkese yazılan şiirlere uzandı. Yerel temalardan evrensele geçti, çoğunlukla uzun soluklu şiirlerini hepsi bir bıçak gibi kesici dize ve sözcüklerle ördü.” (Hikmet Altınkaynak, *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*)

Bırak Beni

Bırak beni gayrı uçam
Uçam da yollara göçem
Ben uçmasam bil ki içem
Uçsuz yollara yollara
Ben uçmasam bil ki içem
Uçsuz yollara yollara

Kuş ehline durak olmaz
Durur ise yüzüm gülmez
Ben uçmasam bahar gelmez
Gonca güllere güllere
Ben uçmasam bahar gelmez
Gonca güllere güllere

Bir gün gelir ben giderim
Yedi iklim, yurdum yerim
Bellenmeyen türkülerim
Düşer dillere dillere
Bellenmeyen türkülerim
Düşer dillere dillere

Bırak beni gayrı uçam
Uçam da yollara göçem
Ben uçmasam bil ki içem
Uçsuz yollara yollara
Ben uçmasam bil ki içem
Uçsuz yollara yollara

Ben uçmasam bil ki içem
Uçsuz yollara yollara
Ben uçmasam bil ki içem
Uçsuz yollara yollara

ARKADAŞ ZEKAİ ÖZGER

Dar gelirli bir ailenin beşinci çocuğu olarak Bursa'da doğdu. Asıl adı Zekai Özger'dir. Babası Ali işçi; annesi Fahriye, ev hanımıdır. Bursa Osmangazi Ortaokulu'nda (1960) ve Atatürk Lisesi'nde okudu (1963). Ankara Üniversitesi SBF Basın Yayın Yüksek Okulu Radyo Televizyon Bölümü'nden mezun oldu (1970). TRT'de çalışmaya başladı. TRT'de görevi dolayısıyla bir programa giderken Meşrutiyet Caddesi'nde yüksek bir kaldırımdan düşerek 29 Nisan 1973'te beyin kanaması geçirdi. Sabaha karşı bulunup kaldırıldığı Ankara Numune Hastanesi'nde 5 Mayıs 1973'te hayatını kaybetti. Ölümünün ardından ailesi ve arkadaşları Özger'in genç yaşta beyin kanaması geçirmesinin sebebinin sanatçının 12 Mart öncesi bir yurt baskınında kafasına aldığı cop darbeleri olduğunu iddia etti. Kitap yayımlamamış şairleri kapsayan "Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülü" ve altı yılda bir verilen "Şiir İnceleme Ödülü" 1996'dan beri, şairin ölüm yıldönümünde verilmekte ve Mayıs Yayınları'nca basılmaktadır. Şiir ve edebiyat Özger için çocukluğunda ortaya çıkan ve defalarca ameliyat olmasına rağmen ölümüne kadar sürecektir kemik rahatsızlığından bir kaçış ve tutunma vasıtası olmuştur. Attila İlhan, Oktay Rifat, Metin Eloğlu gibi şairlerin etkisinde ve II. Yeni anlayışı içinde şiire başlayan sanatçının ilk şiiri "Sakalsız Bir Oğlanın Tragedyası" Soyut Dergisi'nin 28. sayısında yayımlandı (Ağustos, 1967). Bir gün yayımlanacak olursa ilk şiir kitabının da adı olmasını istediği bu şiiri, Yordam, Papirüs, Forum gibi dergilerdeki şiirler takip etti. Ömer Zafer Göktürk'le Kent 16 Dergisi'ni çıkardı. Soyut, Dost, Yansıma Dergilerinde şiirleri yayımlandı. II. Yeni anlayışı içinde

yazsa da onun şiirleri II. Yeni'nin dilin imkânlarını zorlayan tekniklerinden ve anlam kapalılığına yol açan simgeselliğinden uzaktır. 1970'ten sonra bireycilikten toplumculuğa kesin dönüş yapan şair, toplumcu gerçekçi şiir söylemini kendi estetiğiyle birleştirdiği şiirlerinde çoğunlukla toplum-birey-iktidar çatışmalarını ve bireyin acılarını dile getirdi. Kitap yayımlama fırsatı bulamadan hayata veda eden sanatçının -bazıları bestelenmiş- şiirleri ölümünden sonra Tekin Sönmez tarafından toplanıp önce "Sevdadır" adıyla kitap olarak yayımlandı (Sina Akyol, *Erken Öldük; Erken Ölen Mintanıyla Gömülsün*; Ramiz Bilgin, *Nasıl Yitti Nasıl Bulundu*; Doç. Dr. Soner Akpınar, *Arkadaş Z. Özger*).

Alnında Dağ Ateşi

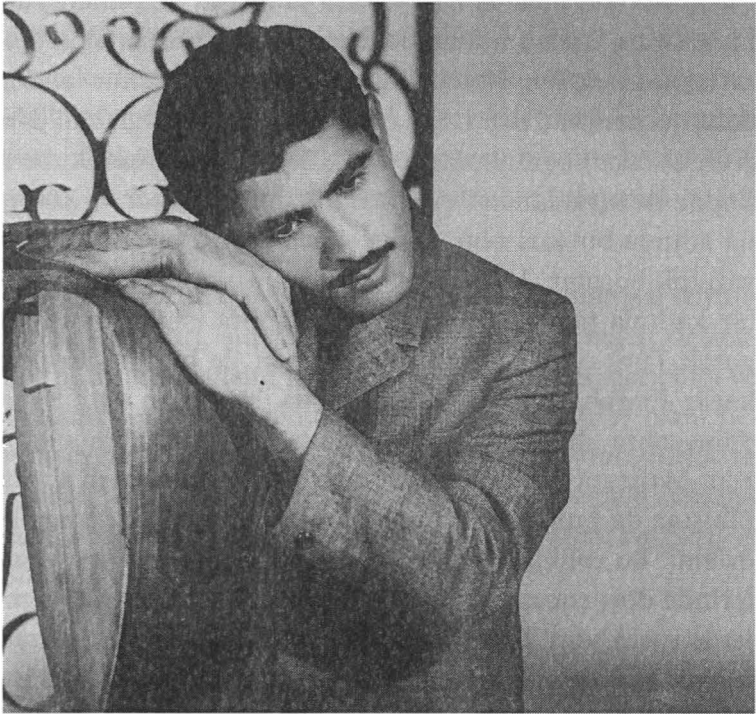
Alnını dağ ateşiyle ısıtan dostum
Yüzünü kanla yıkayan dostum
Senin uyurken dudağında gülümseyen bordo gül
Benim yüreğimi harmanlayan isyan olsun

Şimdi dingin gövdende o uğultuyla büyüyen sessizlik
Ellerimde patlamaya sabırsız mavzer olsun

Başını omzuma yasla
Göğsümde taşıyayım seni
Gövdem gövdene
Gövdem gövdene
Gövdene can olsun

Başını omzuma yasla
Göğsümde taşıyayım seni
Gövdem gövdene
Gövdem gövdene
Gövdene can olsun

ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF

Mahzuni Şerif 1940 senesinde Kahramanmaraş'ın Afşin'e bağlı Berçenek köyünde asıl ismi olan Şerif olarak dünyaya gelir. O dönem Berçenek'te ilkokulun olmaması sebebiyle Elbistan'da Alembey köyünde, Lütfü Efendi Medresesi'nde eğitim alır. Eski Türkçeyi de burada öğrenir. Kardeşi Hakkı Cırık bu durumu şöyle anlatıyor: "Alembey köyünde eski bir medrese vardı. Babam Mahzuni'yi oraya gönderdiydi. Normalde hoca, çocukları üç ayda salardı. Bizim Mahzuni'yi salmadı. Tam 6 ay eğitim aldı. Benim tahminime göre ve onun da ara sıra söylediğine göre ilim derasına ilk adımları burada attı Mahzuni."

1956 senesinde köye ilkokul yapılır ve burada ilkokul eğitimini tamamlar. Daha sonra Mersin Astsubay Okulu'na girer. Bu okul daha sonra Ankara'ya taşınır ve burada Ankara Ordu Donatım Teknik Okulu'ndan mezun olur. Başarısından dolayı Kuleli Askerî Lisesi'ni kazanır ancak daha sonra ihraç edilir. Saz çalmayı amcası Âşık Fezali'den (Pehlül Baba) öğrenir. Henüz 10-12 yaşlarındayken kuzeni Emine ile nişanlandırılır. İmam nikahı ile evlenir ve Züleyha adında bir kızı olur. Daha sonra Emine'ye bir mektup yazarak boşanır. 1961 yılında İtalyan asıllı, Sovina adında bir kadınla tanışır. Bu kadın daha sonra ismini Suna yapıp Türk olur. Suna, Mahzuni Şerif ile birlikte köyüne kaçar. Emrah, Şirin ve Ferhat adında üç çocuğu olur. Suna daha sonra Mahzuni Şerif'in arkadaşları tarafından kandırılır. Mahzuni Şerif bunlarla karşı karşıya geldikten sonra Elbistan'da bulunan uzaktan akrabası Fatma Özdemir ile evlenir. Bu evliliğinden de Derya, Ali, Şeyda ve Yetiş isimlerinde dört çocuğu daha olur. Mahzuni Şerif bazı dönemlerde yasaklanır, bazı dönemlerde tutuklanır. Siyasi olarak birçok şekilde tutuklanmalara maruz kalır. Mahlasını ise ona Âşık Veysel verir. Mahzuni Şerif 2002 yılında kalp ve solunum yetmezliğine yenik düşerek Almanya'nın Köln şehrinde vefat eder (Talip Sami, *Âşık Veysel Şatıroğlu, Neşet Ertaş ve Âşık Mahzuni Şerif Eserleriyle Foucault'cu Söylem Analizi Üzerine Bir Çalışma: Yaşam Doyumu ve Ölüm Arzusu Analizi*).

Âşık Mahzuni Şerif, 12 Ekim 1973'te yapılan bir mülakatla edebi görüşlerini şöyle dile getirmektedir: "Geçmişteki ozanları, bir bir inceledim. Kendime yol gösterici, eylem kılavuzu olarak seçtiğim, Ozan Pir Sultan Abdal oldu. Ses olarak da etkilendiğim Davut Sulari'dir. Toprak çocuğuyuz, toprağa karşı büyük özlemimiz vardır. Bunu da en iyi dile

getiren Veysel Baba idi. Belirli bir derecede onun da etkisinde kaldım. Davut Sulari'den esinlendiğim sese, Âşık Veysel mülayimliğini kattım. Düşün felsefemi de yukarıda belirttiğim gibi Pir Sultan Abdal'dan aldım. Ve şunu anladım: O güne kadar halk ozanlığı sürekli olarak istismar edilmişti. Halk şiir geleneği, gül, bülbül, çiçek edebiyatı ile uyutma perhizi olarak kullanılmıştı. İlk amacım bugüne kadar süren gelen bu kalıpları kırıp, yıkmak oldu.” (Süleyman Yağız, *Berçenekli Âşık Mahzuni*.)

Âşık Mahzuni Şerif yaşadığı dönemin toplumsal sorunlarını, savaşları, sınıf ayrımcılığını kınayan, barışı destekleyen, insan sevgisini her şeyin üstünde tutan, gericiliği ve yobazlığı en büyük tehlike olarak gören, çağdaş olanı benimseyen, şiirleriyle toplumu ve gençleri uyaran, birlik ve beraberlik çağrısında bulunan, yüreğini sevgiyle halkına açan değerli bir ozandır (Aynur İnce, *Âşık Mahzuni Şerif ve Şiirlerinde Sosyal Konular*).

Ben Beni

Seyyah oldum pazar pazar dolaştım
 Bir tüccara satamadım ben beni
 Koyun oldum kuzu ile meleştim
 Bir sürüye katamadım ben beni
 Ben beni kendimi
 Canımı özümü dost

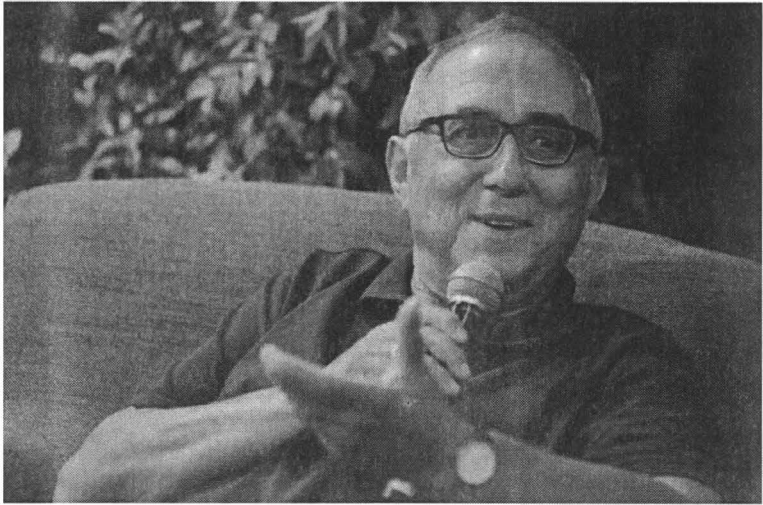
Dostlar beni bir kazana kodular
 Kırk yıl yandım daha çiğdir dediler
 Ölçeğimi gram gram yediler
 Bir kantarda tartamadım ben beni

Ben beni kendimi
Canımı özümü dost

Deli gönlüm aktı gitti dengine
Çok boyandım çok çiçekler rengine
Bir Mahzuni demiş oldum kendime
Olmaz olsun atamadım ben beni

Ben beni kendimi
Canımı özümü dost

ATAOL BEHRAMOĞLU

13 Nisan 1942’de İstanbul Çatalca’da doğan Ataol Behramoğlu’nun ilk çocukluk yılları Kars’ta geçer. Çocukluk yıllarının insan hayatındaki belirleyici yeri düşünüldüğünde Kars’ın, sanatçının duygu dünyasının şekillenmesinde önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Kars’ın doğası ve coğrafyası sanatçının hayal dünyasını besleyen en önemli unsurlardan biri olmuştur (Arife Akkaya, *Devrimci Şair Ataol Behramoğlu’nun Şiirlerinde Otobiyografik İzler*).

Ataol Behramoğlu’nun babası Haydar Bey, ziraat mühendisidir. Annesi İsmet Hanım, eğitilmiş, keman çalmayı bilen bir ev hanımıdır. Nihat Behram, annesini “Miras” adlı romanında şöyle anlatır: “Yaz günü çorapsız giydiği açık pabuçla, kısa kollu entarisiyle sokağa ilk çıkan kadını Çankırı’da. O ilde, balkonunda keman çalan ilk kadını

geceleeri. İnce bir hüznle titriyordu sesi, Orta Anadolu bozkırının kavruk havasında. Ne o söylüyordu geceleri onu kemanına çağırın gizi, ne biz soruyorduk. Gözümüzü keman olan bir evde açmştık. Keman, doğal parçasıydı evimizin. Işık yüzlü bir Kafkas kıızıydı, başını hiç örtmemiş, Arap alfabeti yerine notaları öğrenmişti.” Ataol Behramoğlu sekiz yaşında iken babası Çankırı’ya tayin edilir. Aile Kars’tan Çankırı’ya taşınır. Babası Haydar Bey burada soyadını değiştirir: “Ziraat Müdürü sıfatıyla tayin edildiği Çankırı’da yaptığı ilk iş, Bulgar çağrışımı yaptığı demagojisiyle başına bela olan Tulgar soyadını değiştirmek olmuştı. Mahkemeye başvurup, Gürus diye değiştirmişti soyadını.” (Nihat Behram, *Miras*.)

Haydar Bey, Gürus soyadını aldıktan sonra bölgede hakkında dedikodular çıkar. Bazıları komünist olduğunu söylerken bazıları onun bir Ermeni olduğunu soyadının başına “Gü” getirip milliyetini gizlediğine dair söylentiler yayılmıştı. Bunun üzerine Haydar Bey tekrar mahkemeye başvurup dedesinin adı olan “Behramoğlu”nu soyadı olarak almıştır (Arife Akkaya, *Devrimci Şair Ataol Behramoğlu’nun Şiirlerinde Otobiyoğrafik İzler*).

1966’da Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü’nü bitirdi. 1962’de Türkiye İşçi Partisi’ne girerek ilk örgütlenme çalışmalarına katıldı. Fikir Kulüpleri Federasyonu’nun (FKF) kurucuları arasında yer aldı. Dönüşüm Dergisi’nin kuruluş çalışmalarına katılarak sahipliğini üstlendi. 1970’te İsmet Özel’le birlikte Halkın Dostları Dergisi’ni çıkardı. Aynı yıl İngiltere’ye, daha sonra Fransa’ya gitti. Paris’te gece kulübü bekçiliği, otel kâtipliği, öğretmenlik yaptı. 1972’de Moskova Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde Sovyet edebiyatı üzerine inceleme yaptı. 1974’te Türkiye’ye döndü. İstanbul

Şehir Tiyatroları'nda dramaturg olarak çalıştı. 1975'te kardeşi Nihat Behramoğlu'yla birlikte *Militan Dergisi*'ni kurdu; ayrıca *Sanat Emegi Dergisi*'nin kurucuları arasında yer aldı. 1979'da Türkiye Yazarlar Sendikası'nın genel sekreteri oldu. Yayınevlerinde çalıştı. 12 Eylül Darbesi'nden sonra 1982'de Barış Derneği Davası nedeniyle 10 ay tutuklu kaldı. 1984'te Fransa'da Sorbonne Üniversitesi'ne bağlı Centre de Poetique Comparee Bölümü'nde Türk ve Dünya şiiri üstüne seminerler izledi, çalışmalar yaptı. İlk şiirleri Ataol Gürus takma adıyla *Yeni Çankırı*, *Yeşil Ilgaz*, *Çağrı* gibi yerel gazete ve dergilerde yayımlandı. Yükseköğrenimi sırasında *Yapraklar*, *Dost*, *Evrım*, *Ataç* gibi dergilerde çıkan şiirleriyle dikkat çekti. Bu dönemin şiirlerini bir araya getiren ilk şiir kitabı "Bir Ermeni General" 1965'te basıldı. Gençlik dönemi şiirlerinde Orhan Veli, Attila İlhan ve II. Yeni şiirinin ortak özellikleri etkin olurken, gerçek şiir kimliği 1965-1971 arasında *Papirüs*, *Şiir Sanatı*, *Yeni Gerçek*, *Yeni Dergi* ve *Halkın Dostları*'nda çıkan şiirleriyle oluştu. Bu şiirlerde toplumcu, etkin bir edebiyat anlayışının örnekleri yer aldı. Toplumcu gerçekçi şiir ilkelerine yöneldi, şiirini yeni biçim ve tema arayışlarıyla besledi. Çevirileriyle de dikkat çekti. Edebiyat ve kültür üzerine yazdıkları, antoloji ve diğer çalışmalarlarıyla kuşağının önde gelen yazarları arasına girdi (Ahmet E. Özen, *Ataol Behramoğlu*).

Bu Dert Beni Adam Eder

Gece gündüz dolaşırım tenhalarda menhalarda

Benim annem güzel annem beni koyver

Sağ yanımda bir sızı var, sol yanımda yandım aman
altıpatlar

Bu dert beni verem eder

Eğri büğrü bakar oldum boyunbağı takar oldum şaşkın
oldum sakar oldum

İkide bir yüreğimi dağa taşar diker oldum

Şunca yıl karanlıkta göz kırpmaktan bıkar oldum

Benim annem şeker annem gençlik elden gitti gider

Dama çıktım damdan düştüm kılıç kestim esrar içtim

Şahin oldum keloğlanın külahını kaptım kaçtım

Yâre ağlar güler uçtum yarı yolda yorgun düştüm

Benim annem kadın annem bu nasıl iş bana deyiver

Gece gündüz düşünürüm tenhalarda menhalarda

Aman annem güzel annem beni koyuver

Sağ yanımda bir sızı var, sol yanımda dağlar duman
altıpatlar

Bu dert beni adam eder.

ATTİLA İLHAN

15 Haziran 1925'te Menemen'de doğar. Bir dönem İzmir vali muavinliğinde bulunmuş, savcılık, avukatlık ve kaymakamlık yapmış olan Kadızade Bedri Bey ile Emine Memnune Hanım'ın ilk çocuğudur. Soy olarak ulema sınıfına mensup bir aileden gelen Attila İlhan'ın baba tarafı bir yandan toprak, kasaba geleneği ve göreneğini, diğer yandan ise Meşrutiyet ve Cumhuriyet alafrangalığını taşıyan bir yapıdadır (Mahir Ünlü & Ömer Özcan, *Cumhuriyet Yeniler Dönemi 1940-1960 II 20. Yüzyıl Türk Edebiyatı*).

İlk ve ortaöğretiminin büyük bir bölümünü İzmir’de ve babasının işi nedeniyle gittikleri farklı bölgelerde tamamlar. Yaşamının en önemli dönüm noktalarının, sinemayı ve orta ikinci sınıftayken de Nazım Hikmet’in şiirini keşfetmesi olduğunu belirten Attila İlhan, ortaokulda Şoholov’u, 1001 Roman’ı, Gorki’yi, Reşat Enis’i, Aka Gündüz’ü, Esat Mahmut Karakurt’u ve ilk kez “Yalınayak” adlı şiiriyle tanıyıp allak bullak olduğu Nazım Hikmet’i okur (Zeynep Aliye, *Mavi Adam Attila İlhan ile Söyleşiler*).

İzmir Atatürk Lisesi’nin birinci sınıfındayken kız arkadaşına yazdığı Nazım Hikmet şiirleri yüzünden tutuklanır, okuldan ihraç edilir ve hakkında soruşturma başlatılır. İki ay cezaevinde kalan şair, üç hafta kadar da (ailesinin “Bu çocuk akıl hastasıdır.” diye kurtarma çabaları sonucu) Manisa’da bir akıl hastanesinde kalır. Hakkında yapılan türlü suçlamalar sonucunda Türkiye’nin hiçbir okulunda okuyamayacağına dair bir belge verilir ve daha küçük yaşta yaşadığı bu sorunlar, kendi deyimiyle on altı yaşında hayatı bitmiş bir çocuk hâline gelmiş olması, onda geri çekilme hâli değil, bir başkaldırı duygusu oluşmasına neden olur (Zeynep Ankara, *Yalnız Şövalye Attila İlhan*).

Tutuklanmasından iki sene sonra babasının Danıştay’a açtığı dava sonuçlanır ve okul hayatı tekrar başlar. Bu sefer Işık Lisesi’ne kaydolan şair, öğrenim hayatını başarıyla bitirir, aynı zamanda sporla; güreş ve futbolla ilgilenir. Lise son sınıftayken amcasının kendisinden habersiz yolladığı şiiri Cebbaroğlu Mehemed ile CHP Şiir Yarışması’nda ikincilik ödülünü kazanır. Lise öğreniminin ardından 1946 senesinde İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ne kaydolur. Bu arada sinema ile de yakından ilgilenir ve 1948 yılında ilk şiir kitabı olan Duvar’ı kendi imkânlarıyla yayımlar.

Bu olaydan bir sene sonra düşünce hayatında büyük bir kırılma noktası oluşturan Paris şehriyle tanışır. Bu seyahatin amacı Nazım Hikmet'i Kurtarma Hareketi'ne katılmak, yanı sıra Marksizm gerçeğini kavramaktır (Zeynep Aliye, *Mavi Adam Attila İlhan ile Söyleşiler*).

Attila İlhan'ın 1940'tan itibaren içinde bulunduğu toplumcu anlayış ve Marksizm'in yorumlanmasıyla, Fransa'daki toplumcu ve Marksist anlayış arasındaki uçurumu görmesi, Paris dönüşü Türkiye'deki toplumcu arkadaşlarıyla arasında derin bir ihtilafa neden olur. Bu arada 1950 senesinde Türkiye Sosyalist Partisi'ne girer ve Gerçek gazetesinde çalışır. Yine bu dönemde yaptığı bir çeviri yüzünden kovuşturmaya uğrar ve yargılama devam ederken 1951'de tekrar Paris'e gider. Bu gidişinde ise gerçeküstücü akımının ne olduğunu kavrar ve Garipçiler'in yaptığı şeyin gerçeküstücüleri Türkçeye çevirmekten başka bir şey olmadığını iddia eder. Zaten Paris'e yaptığı ilk seyahat onda bazı kavramların belirmesine sebep olmuş, ikincisi ise sanata ve edebiyata bakışını biraz daha şekillendirmiştir. Tüm bu durumlar, bir anlamda da Mavi hareketinin başlangıcını oluşturur (Nazan Kahraman, *Attila İlhan ve Ulusal Kültür Sentezi Kavrayışı*).

1952 senesinde ülkesine dönen şair, bir yandan Garipçileri ve eski gerçekçileri eleştirirken bir diğer yandan da o yıllarda sanat piyasası kralı geçinenlere şiddetli bir eleştiri ateşi yöneltir. Yine bu dönemde toplumcu gerçekçi yerine toplumsal gerçekçi deyimini önerir ve sanat yaşamı boyunca kendini böyle ifade eder. Bu arada yayımladığı yazılar pek çok çevre tarafından şiddetle eleştirilir ve türlü suçlamalarla karşı karşıya kalır. Devrin hükümeti, baskıyı iyice arttırarak aralarında Mavi'nin de bulunduğu pek çok dergiyi kapatır. İktidarın toplumcu çevreye yaptığı baskılara rağmen, yazı

hayatına ara vermeyen şair, Demokrat İzmir Gazetesi'nde yazmaya devam eder ve çeşitli yazıları Varlık'ta yayımlanır (Zeynep Aliye, Mavi Adam Attila İlhan ile Söyleşiler).

1953'ten itibaren sinema çevresine girerek bir yandan senaryolar yazmaya, bir yandan da Türk tarihini öğrenmeye girişir. Türk tarihiyle ilgili tüm kaynakları toplayarak yazacağı romanlar için bir zemin oluşturmaya başlar. 1950'li yılları İstanbul-İzmir-Paris içerisinde geçen İlhan, ismini Türkiye çapında duyurmaya başlar ve Hukuk Fakültesi'ne devam eder. Ancak son sınıfta gazeteciliğe başlaması öğrenimini yarıda bırakmasına neden olur. Yine bu dönemde Vatan gazetesinde sinema eleştirmenliği yapar. 1957'de Erzincan'daki askerlik görevini yerine getirerek İzmir'e döner. Bu dönemde Türk sinemasıyla olan etkileşimi artan şair, Ali Kaptanoğlu imzasıyla yazdığı senaryoların neredeyse tamamının değiştirilerek gösterilmesi sebebiyle bu çevreden uzaklaşır (Attila İlhan Bilim Sanat Kültür Vakfı).

1962'de son Paris yolculuğuna çıkar. Burada kaldığı üç senenin ardından, Attila İlhan'ın zihnindeki pek çok kavram, karşılığını bulur, hayata bakışında ve felsefesinde çok şey netleşir. Bu seyahatin ardından İzmir'e döner ve Demokrat İzmir gazetesinde işe başlar. O dönem kırklı yaşlarda olan şair uzun yıllar evli kalacağı Biket İlhan'la tanışır. Yine bu dönemde Demokrat İzmir'de başyazarlık ve genel yayın müdürlüğü görevlerini üstlenir. 1974'te geleneksel Türk şiiri sesini çağdaş bir içerikle vermeyi denediği eseri Tutuklunun Günlüğü'ne Türk Dil Kurumu tarafından şiir ödülü verilir. Ayrıca 1981'e dek Bilgi Yayınevi danışmanlığı, Milliyet Gazetesi yazarlığı, Gelişim Yayınları'nın danışmanlığını yapar. Güneş, Meydan gibi günlük gazetelerde; Aile, Adım Adım, Ataç, Cumhuriyet, Genç Nesil, Fikirler, Milliyet Sanat, Sanat Olayı,

Yirminci Asır, Yön gibi düşün-kültür-sanat-edebiyat dergilerinde yazdığı deneme, şiir ve eleştiri yazılarıyla dönemin sanat ve edebiyat anlayışına muhalif görüşleriyle, yarattığı tartışmalarla edebiyat dünyasına ağırlığını koyar. 1970'lerde Türkiye'de televizyon yayınlarının başlaması ve geniş kitlelere ulaşmasıyla birlikte senaryo yazarlığına geri döner. Belli bir süre televizyon programcılığı, 1996 yılından itibaren de Cumhuriyet Gazetesi'nde köşe yazarlığı yapar (Nazan Kahraman, *Attila İlhan ve Ulusal Kültür Sentezi Kavrayışı*).

1946 senesinde kazandığı şiir yarışmasıyla edebiyat dünyamıza giren Attila İlhan, çok yönlü bir düşünce insanıdır. Romandan şiire, sinemadan politikaya türlü konulara ilgisi olup gerek düzyazılarında gerekse şiirlerinde kendini ve fikirlerini anlatmaya çalışmıştır. Attila İlhan hem yaşadığı devir hem de mizacı gereği hareketli bir yaşam sürmüştür. Henüz on altı yaşındayken tutuklanması, sonraları Sansarıyan Hanı'nda yapılan sorgulamalar, belli aralıklarla polisle başının derde girmesi, özel hayatına ve ikili ilişkilerine de yansımıştır. Hayatı boyunca pek çok kadınla birlikte olmuş fakat hepsinden ayrılmak durumunda kalmıştır. Yalnızca Biket Hanım'la yaptığı evlilik 15 yıl kadar sürmüş, bir zaman sonra onunla da ayrılık kararı almışlardır. Çeşitli aralıklarla yaptığı Paris seyahatleri ve içine girdiği sanat çevreleri onun pek çok konuya yaklaşımını değiştirmiş, Batı'nın yaptığı şeyin milli değerlerden hareketle çağdaşlaşmak olduğunu anlamıştır. Bunun sonucunda "Atatürkçülüğe yaslanan bir sosyal realizm" anlayışı kurmaya çalışmıştır. Çağın getirilerine açık olmak gerektiğini söylemiş, ulusal değerlerden hareketle bir sentez yakalamayı amaçlamıştır. Her şeyden önce bir fikir adamı olan Attila İlhan, düşüncelerinde ve duruşundaki tutarlılık sayesinde gerek yaşadığı dönemde gerekse vefatının ardından pek çok insanı

ve kalemi etkilemeyi başarmıştır. İçinde yaşanan hayata yalnızca çalışma ve üretmeyle katlanılabileceğini söyleyen şair, 10 Ekim 2005 tarihinde aramızdan ayrılmıştır (Attila İlhan Bilim Sanat Kültür Vakfı).

Lili Marlen Türküsü

Akşam olur mektuplar hasretlik söyler
Zagreb radyosunda Lili Marlen türküsü
Siperden sipere ateş tokuşturanlar
Karanlıkta dem çeken ishak kuşu

Bu civarlarda benim bir cennet mekânım olacak
Aslan sıfatlı Johnny hisar boylu silahşör
Arkasında Mısır El Kahire
Ehramlar, cana can katan Nil, cüzamlı dilenci, trahomlu insan
Sağında mavi gözlü dilber Akdeniz
Solunda çöl ve balta girmemiş orman

Biz dünyalılar yemin içtik, imanımız var
Hürriyet için hürriyet aşkına
Savulacak dönem, savulacak düşman
Dehrin cefasını çektik, sefasını süreceğiz

Biz Sudanlılar kibleye karşı namaza duranlar
Aragon'dan bıçak gibi çekilmiş yedi mısra
Sidney'den bir muhalif rüzgâr

Akşam olur mektuplar hasretlik söyler
Zagrep radyosunda Lili Marlen türküsü
Dost ağlar karanfilim dost ağlar
Marş söylemeden ölmek bize yakışmaz
Ve biz gene yıldızlara bakarız
Ve yine yıldızlar bize bakar

Duadır güneş baht olasın civan oğlum
Hürriyet için dipçik tutan el dert görmesin

Tut ki Gecedir

Tut ki gecedir

Karanlık sıvaşır ellerine camlardan

Birden kırmızıya döner trafik ışıkları

Kükürtlü dumanlar yükselir

Korkuya batmış cam kırığı adamlardan

Tehlikeye büyür sakalları

Tut ki gecedir

İhbarlar birer sansar

Bir telefondan bir telefona atlar

Yer altı örgütleri tetik üstünde

Adres değiştirmiş silah kaçakçıları

Fahişeler birbirinden kuşkuluyor

Tut ki gecedir

Katiller huzursuz

Hırsızlar sinirli

Hainler ürkekçedir

Elleri telefona kendiliğinden uzanıyor

İhanete gece müthiş bir gerekçedir

İhbarlar birer sansar

Bir telefondan bir telefona atlar

İhanet bir bilmecedir...

Haçan Ölesim Gelir

Haçan demir dökende
Ateş yiyelim gelir
Gök sofraya çökende
Doruktan sesim gelir
Dağdan yürek sökende
Kurşun dökesim gelir
Çatal şimşek çakanda
Yağmur perde çekende
Derya göğe çıkanda
Haçan ölesim gelir

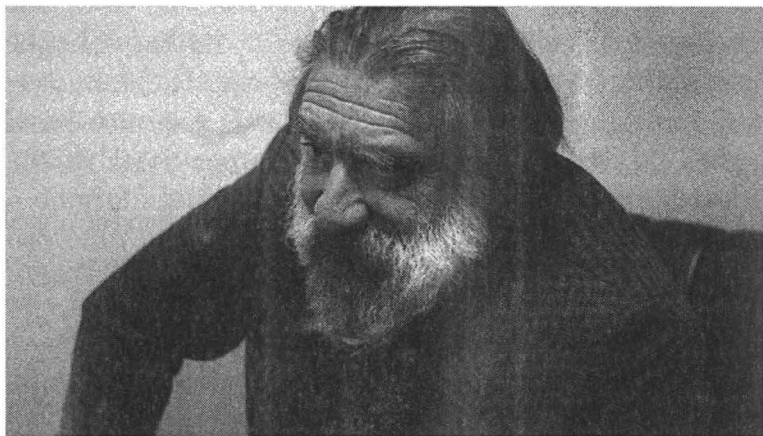
Mahur

Şenlik dağıldı bir acı yel kaldı bahçede yalnız
O mahur beste çalar Müjgan'la ben ağlarız
Gitti dostlar şölen bitti ne eski heyecan ne hız
Yalnız kederli yalnızlığımızda sıralı sırasız

O mahur beste çalar Müjgan'la ben ağlarız
Bir yangın ormanından püskürmüş genç fidanlardı
Güneşten ışık yontarlardı sert adamlardı
Hoyrattı gülüşleri aydınlığı çalkalardı

Gittiler akşam olmadan ortalık karardı
Bitmez sazların özlemi daha sonra daha sonra
Sonranın bilinmezliği bir boyut katar ki onlara
Simsiyah bir teselli olur belki kalanlara
Geceler uzar hazırlık sonbahara

CAN YÜCEL

Can Yücel, köy enstitülerinin kurucusu, eski milli eğitim bakanlarından Hasan Ali Yücel'in oğludur. 21 Ağustos 1926'da İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Canan Yücel Eronat'ın ikiz kardeşidir. Ankara Atatürk Lisesi'nden 1934'te mezun oldu. Yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi DTCF Klasik Filoloji bölümü ile Cambridge Üniversitesi'nde Latince ve Yunanca eğitimiyle tamamladı. 1950 yılında Türkiye'ye döndü. Aynı yıl yayımladığı "Yazma" adlı şiir kitabıyla edebiyat dünyasına girdi. Askerliğini 1953'te Kore Türk Tugayı'nda yaptı. Babası, Can Yücel'i yurtdışına tıp eğitimi için burslu göndermek istiyordu. Ancak gitmek istememiş ve yerine bir arkadaşını göndermiştir. Askerliğinden sonra 1956'da Güler Hanım'la evlenir ve tekrar İngiltere'ye döner. Burada BBC Radyosu'nun Türkçe Yayınlar bölümünde spiker olarak çalışır. Henüz İngiltere'de olduğu 1962 yılında, 1709'da Latin harfleriyle taş baskısı olarak

basılmış bir Türkçe dilbilgisi kitabını bulması edebiyat çevrelerinde geniş yankı uyandırır. 1963'te yurda döndükten sonra Marmaris ve Bodrum'da turist rehberliği yapar. Sonra İstanbul'a yerleşir. Çeviriyle uğraşır. Bir ara Süleyman Demirel'in genel müdür olduğu Devlet Su İşleri'nde genel müdür olduğu dönemde, aynı kurumda çevirmen olarak görev alır (Nebil Özgentürk, *Bir Yudum İnsan: Can Yücel*).

İş dünyasında çok az zaman geçiren şair, meslek olarak hep kendisine şairliği seçtiğini söyler. Shakespeare'den Brecht'e, Weiss'ten Lorca'ya birçok sanatçıyı Türkçe konuşturur. Yücel'in çevirileri edebiyat dünyasında hep tartışılmış, metinleri neredeyse yeniden yazarak değişik bir çeviri anlayışına sahip oluşu eleştirilmiştir. Türkiye İşçi Partisi'nin çalışmalarına katılmıştır. 12 Mart 1971 askerî müdahalesi döneminde Mao, Che Guevara ve Amerikalı bir generalden yaptığı çevirilerden dolayı on beş yıl hüküm giymiş, Adana'da iki buçuk yıl hapis yatmıştır. 1974'teki af yasasından yararlanarak serbest kaldı. Bir arayış devresine rastlayan bu cezaevi günlerinde yazdığı şiirlerini "Bir Siyasinin Şiirleri" adlı kitapta toplamış ve edebiyat dünyasındaki asıl şöhretini bu kitaptan sonra kazanmıştır (Ahmet Eren Özen, *Can Yücel*).

Toplumsal muhalefet kanallarının en tıkalı olduğu dönemlerde, örneğin 1980 askerî darbesinin etkisini sürdürdüğü dönemlerde cesur çıkışlarıyla âdeta duyarlı insanların sesi olur. Hükümet politikalarına en köklü eleştirileri kara mizahla dile getirir; burjuvaziyi ince zekâsıyla eleştirir. Örneğin "Dikkat Köpek Var" levhasının altına "Haklısınız" diye yazar. Sağlık Bakanlığı'nın sigarayı bırakma kampanyasına destek olur, Özal hükümeti döneminde toplumsal değerleri altüst eden hükümet kararlarının alındığı

günlerin ertesinde, neredeyse ilk önce Yücel'in tepkisi beklenir. Kuzguncuk'taki evinde yalnız kaldığı bir gün Özal'a sinirlenip hem televizyonu hem de ayağını paramparça eder. Derdi dünyayı değiştirmektir. 1996'da kendisinin de yazı yazdığı *Leman Dergisi*'nin Yücel'e maddi destek sağlamak amacıyla düzenlediği "Can Yücel'e Saygı Gecesi"ne katılır. Harbiye Açıkhava Tiyatrosu'nda düzenlenen geceye o dönemin birçok ünlü sanatçısı da katılır ve Açıkhava'yı dolduran binlerce kişiye eğlenceli saatler yaşatır (Sıddık Akbayır, *Edebiyat Karın Doyurmaz Çay İçirir*).

1997 yılında "Kadın Diye Bir Şiir" adlı şiirinden ötürü yine hâkim karşısındadır. 1998'de adına düzenlenen bir etkinlikte Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e hakaret ettiği gerekçesiyle Ankara 14. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılanmış ve bir yıl iki ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Yargıtay 9. Ceza Dairesi bu hükmü, "cezanın ertelenmesi gerektiği" görüşüyle bozmuştur. 1999 genel seçimlerinde Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden İzmir Milletvekili adayı olduysa da seçilememiştir. 2 Ağustos 1999 gecesi ölen şair, çok sevdiği günebakan çiçekleriyle uğurlanarak Datça'ya defnedildi (Ahmet Eren Özen, *Can Yücel*).

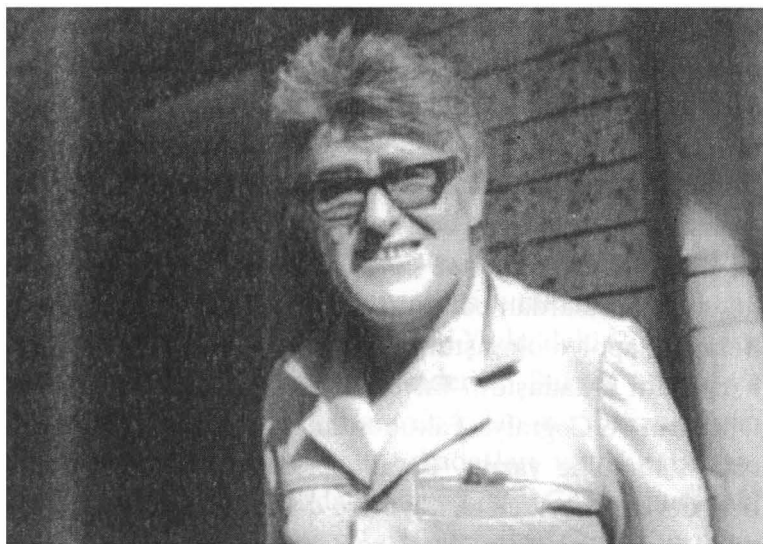
Sevgi Duvarı

Sen miydin o yalnızlığım mıydı yoksa
Kör karanlıkta açardık paslı gözlerimizi
Dilimizde akşamdan kalma bir küfür
Salonlar piyasalar sanat sevicileri
Derdim günüm insan arasına çıkarmaktı seni
Yakanda bir amonyak çiçeği
Yalnızlığım benim sidikli kontesim
Ne kadar rezil olursak o kadar iyi

Kumkapı meyhanelerine dadandık
Önümüzde Altınbaş, Altın Zincir, fasulye pilakisi
Ardımızda görevliler, ekipler, Hızır Paşalar
Sabahları açıklarda bulurlardı leşimi
Öyle sıcaktı ki çöpçülerin elleri
Çöpçülerin elleriyle okşardım seni
Yalnızlığım benim süpürge saçlım
Ne kadar kötü kokarsak o kadar iyi

Baktım gökte bir kırmızı bir uçak
Bol çelik bol yıldız bol insan
Bir gece Sevgi Duvarını aştık
Düştüğüm yer öyle açık seçik ki
Başucumda bi sen varsın bi de evren
Saymıyorum ölüp ölüp dirilttiklerimi
Yalnızlığım benim çoğul türkülerim
Ne kadar yalansız yaşarsak o kadar iyi

ENVER GÖKÇE

Enver Gökçe 1920'de Erzincan-Kemaliye'nin Çit köyünde Mehmet ve Hanife'nin ikinci çocuğu olarak doğmuştur. Enver Gökçe'den yedi yaş büyük Hatice adında bir de ablası vardır. Enver Gökçe çok küçük yaşta babasını kaybetmiştir. Ağır bir hastalığa yakalanan baba Mehmet, tedavi için gittiği İstanbul'dan bir daha dönemez. Beş ya da altı yaşlarında, bir çelik çomak oyunu esnasında Enver'in bir gözü zedelenir. O günün koşullarında göz tedavi edilemez, altı ay boyunca akar. Sonuçta Enver bu gözünü kaybeder (Celil Denктаş, *Berceste Mısraı Yazan Komünist: Enver Gökçe*).

1929 sonbaharında anne Hanife, iki çocuğu Hatice ve Enver Gökçe'yi alarak zor şartlarda Ankara'ya getirir. Burada çocukların, o da yetim büyümüş hem dayısı hem de halasının oğlu olan Halit, ablası Hatice'yle evlenmek için kendilerini beklemektedir. Kâzım Karabekir Paşa'nın şoförü

olan Halit, bu yakın akrabalarına kol kanat gererek onları yanına almak istemiştir. Okul kayıtlarının geçmesi nedeniyle Enver, ilk olarak Ankara-Samanpazarı'ndaki özel bir okul olan Hüseyin Avni (Çubukgil) Bey'in "Hususi Bizim Mektep"ine devam eder. Enver Gökçe, yabancı dili ilk olarak burada öğrenir. 1935-36'da Cebeci Ortaokulu'na devam eden şair, Gazi Lisesi'ne kaydolarak burayı da 1939'da tamamlar. Lisedeyken Fevziye Abdullah Tansel ve İshak Refet, öğretmenleri olmuş ve şair, ilk edebiyat sevgisini çoğunlukla bu hocalardan edinmiştir. Tarih öğretmeni ise Enver Behnan Şapolyo olmuştur. Ceyhun Atuf Kansu ilkokuldan beri onun arkadaşısıdır. Enver Gökçe, Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'ndeki Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne yazılır. Burada okumaya başlamasından beri devrimci çevrelere, yayın ve derneklere yönelir. Ülkü dergisinde düzeltmen olarak çalışmaya başlar. İlk şiiri olan "Köylülerime"yi yayınlar. Bu günlerinde Sefer Aytekin, Arif Damar, Mehmed Kemal ve Niyazi Akıncıoğlu gibi kişilerle dostlukları başlar. Hocaları arasında ise Pertev Naili Boratav, Behice Boran, Niyazi Berkes ve Mediha Berkes'le araları daha samimidir. Zamanın edebiyat ve sanat çevrelerine uzak olmayan Enver Gökçe, Âşık Ali İzzet, Âşık Veysel, Habib Karaaslan gibi halk ozanlarıyla da görüşerek dostluk kurar. Enver Gökçe DTCF'de özellikle halk bilimi ile ilgili önemli çalışmalar yapar. Türkmence, Kırgızca, Karaimce, Tatar ve Oğuz ağızları, İstanbul Türkçesi üzerine derin çalışmalar yapar. 1968'de Aydın Tataroğlu adıyla Dede Korkut Masalları'nı yayınlar (Hatem Türk, *Toplumcu Türk Şiirinin Erzincan'da Bir Yıldızı: Enver Gökçe*).

Enver Gökçe, 1948'de Türkiye Gençler Derneği'nin kurucuları arasında yer alır. Bu dernek, II. Dünya Savaşı sürecinde ülkede güçlenen milliyetçilik akımına karşı

kurulmuştur. Ankara'da yaşanan kargaşa ortamına bu derneğin de dâhil olmasıyla birlikte dernek yöneticileriyle Enver Gökçe, Ankara Kapalı Merkez Cezaevi'nde, 1 Ağustos 1948 ve 3 Kasım 1948 arasında tutuklu kalmıştır. Şair, 7 Şubat 1949 tarihinde beraat eder. Fakülteden hocası Tahsin Banguoğlu'nun Milli Eğitim Bakanlığı sırasında öğretmenlik için ona başvuruda bulunur ancak uzun bir bekleyişten sonra ancak İstanbul'da Kredi ve Yurtlar Kurumu'na bağlı Kadırga Öğrenci Yurdu'nda işe başlatılır. 1951'de komünizm propagandasıyla yeniden tutuklanır. İlk olarak İstanbul Harbiye Cezaevi'ne, sonra Yıldız'daki Güvercilik'e sonra da Adana Cezaevi'ne gönderilir. Burada "Yusuf ile Balaban"ı yazar. Yedi yıl Adana'da kalan şair, burada Fransızcasını geliştirir. Buradaki arkadaşları ise Hilmi Akın, Ruhi Su ve Şükran Kurdakul'dur. Enver Gökçe, buradaki cezasını çektikten sonra sürgün yeri olan Çorum'un Sungurlu ilçesine gönderilir. İşsiz olduğundan maddi sıkıntılar çeken Enver Gökçe, müracaat ederek sürgün yerini Ankara'ya çevirtir. Ankara'da sürgündeyken sıkıyönetim komutanlığınca yeniden tutuklanır ve sıkıyönetim dışında herhangi bir yere gitmesi istenir. O da kendi memleketi Çit köyünü tercih eder. Burada kendilerine ait kötü bir evde zor koşullarda kalır. 27 Mayıs'a kadar süren ikinci sürgün, Adnan Menderes'in tutuklanmasıyla sona erer. Çok sevdiği ablası Hatice, 1963'te vefat edince büyük bir sarsıntı geçirir (Mehmet Bayrak, *Enver Gökçe'nin Acılı Büyük Yaşamı*).

Tutukluluk yıllarından beri kendisini bir türlü bırakmayan romatizma hastalığı, zor yaşam koşullarında daha da kötüye gider. Hastalığı ilerleyince Ankara'ya gelir. Yakın arkadaşları onu Emekli Sandığı'na ait Küçükesat sırtlarında bir huzurevine yerleştirirler. Huzurevinde pek çok edebiyat meraklısı ve arkadaşısı onu zaman zaman ziyaret eder. Bu

ziyaretlerden birinde dostları İbrahim Erdem ve Celil Denктаş, kendisiyle uzun bir röportaj yaparak ses kaydını alırlar (Celil Denктаş, *Berçeste Mısraı Yazan Komünist: Enver Gökçe*).

Baldırlarında mantarlaşma olur, hastaneye yatırılır. Sonunda arkadaşları tedavi için Bulgaristan'a pasaport almayı başarır. Gereken parayı da bulduktan sonra Enver Gökçe Bulgaristan'a gönderilir. Tedavisi başlarsa da tamamlanmadan geri döner. Yalnızlık, parasızlık, bakımsızlık ve dil bilmemesi kendisini rahatsız eder. Enver Gökçe'yi yaşamı boyunca mutlu eden nadir olaylardan biri yurtdışına gönderilmesiye diğeri de son zamanlarında da olsa kadirbilirlik örneği olarak onun Antalya'da ağırlanması olmuştur. Ağustos 1980'de sağlığı çok iyi olmasa da Metin Demirtaş onu Antalya'da ağırlayarak adına "Onur Gecesi" düzenler. Enver Gökçe, kendisi için toplanan parayı kabul etmez. Yeniden Ankara'ya döner. Yürümesi iyice güçleşir, nefes darlığı çekmeye de başlar. İzinli olarak geldiği, yeğeni Ayten Şinik'in evinde 19 Kasım 1981'de ölür (Hatem Türk, *Toplumcu Türk Şiirinin Erzincan'da Bir Yıldızı: Enver Gökçe*).

Gayrı Gider Oldum

Gayrı gider oldum gardaşlar

Ve de kız kardaşlar

Gayrı gider oldum gardaşlar

Ve de kız kardaşlar

Gayrı haram bu can bana

Bu sevda bana bu insanlar bana

Bu toprak damlar bu caddeler haram bana

Gayrı haram bu can bana

Bu toprak damlar bu insanlar

Bu ağaçlar bu yollar haram bana

Oğul uşak bir de karım

Kurt bana hastir çeker

Kuş bana yılan bana

Hastir çeker çıyan bana

Lan gardaş bu nasıl yara

Lan gardaş bu nasıl yara

Lan gardaş bu nasıl yara

Lan gardaş bu nasıl yara

Kanar her yerimden

Dövülmüşüm sövülmüşüm kovulmuşum ben

Siktiri çekilmişim yani kendi öz yurdumdan

Çeker giderim

Katlime Ferman

Bir yürüyüş eylediler sabahtan

İlgıt ılgıt kan gidiyor loy loy

Bir yürüyüş eylediler sabahtan

İlgıt ılgıt kan gidiyor loy loy

Dayan dizlerim dayan

Ağla gözlerim ağla

Namlu puşt olmuş at ayağı puşt

Vay anam vay vay bu belalı başımla ben nere gidem

Vay anam vay vay bu belalı başınan kime ne diyem

Ya derdime derman, ya derdime derman, ya derdime derman

Ya katlime ferman

Of anam of of bu belalı başımla ben nere gidem

Vay anam vay vay bu belalı başınan kime ne diyem

Ya derdime derman, ya derdime derman, ya derdime derman

Ya katlime ferman

Ay bu nasıl devran, ay bu nasıl devran

28 Nisandı yavru hey

Ham meyveyı kopardılar dalından

Vay anam vay vay bu belalı başımla ben nere gidem

Vay anam vay vay bu belalı başınan kime ne diyem

Ya derdime derman, ya derdime derman, ya derdime derman

Ya katlime ferman

Of anam of of bu belalı başımla ben nere gidem

Vay anam vay vay bu belalı başınan kime ne diyem

Ya derdime derman, ya derdime derman, ya derdime derman

Ya katlime ferman.

Kore Dağları

Yol parası veremedim diye
Bu dağları bana deldirdiler
Bu yolları bana açtıldılar

Hacizlere gitti
Suna gibi geçimine oy
Meri kekliğim
Oy meri kekliğim

Nedir çektiğim
Nedir çektiğim
Nedir çektiğim
Nedir çektiğim

Kore dağlarında
Tabakam kaldı
Mahpus damlarında özgürlüğüm
Kore dağlarında
Tabakam kaldı
Mahpus damlarında özgürlüğüm

Oy meri kekliğim
Oy meri kekliğim
Oy meri kekliğim
Oy meri kekliğim
Oy meri kekliğim

Nedir çektiğim
Nedir çektiğim
Nedir çektiğim
Nedir çektiğim

Dut kurusu süpürge tohumu yediğimiz
Ve bir godik arpa için
Sivas kapılarından geri döndüğümüz
Günleri defledik hey
Meri kekliğim

Dut kurusu süpürge tohumu yediğimiz
Ve bir godik arpa için
Sivas kapılarından geri döndüğümüz
Günleri defledik hey
Meri kekliğim

Oy meri kekliğim
Nedir çektiğim
Nedir çektiğim
Nedir çektiğim
Nedir çektiğim

Kore dağlarında
Tabakam kaldı
Mahpus damlarında özgürlüğüm
Kore dağlarında

Tabakam kaldı

Mahpus damlarında özgürlüğüm

Of meri kekliğim

Oy meri kekliğim

Oy meri kekliğim

Oy meri kekliğim

Oy meri kekliğim

Nedir çektiğim

Nedir çektiğim

Nedir çektiğim

Nedir çektiğim

Yusuf Yusuf

Hey hey hey hey hey hey
Anamın karnında bir sancı var
Ta şu göğüslerinin alt yerinde
Doğ doğ doğ doğ doğ doğ
Doğ yusuf doğ yusuf doğ yusuf
Kan ile gel, revanla gel, sıkıntıyla gel
Barikatlar yıktı geçti peh
Şu dağları aştı geçti
Kim kim kim kim
Kim olacak yusuf yusuf

Hey hey hey hey hey hey
Anamın karnında bir sancı var
Ta şu göğüslerinin alt yerinde
Hey hey hey hey hey hey
Doğ yusuf doğ yusuf doğ yusuf
Kan ile gel revanla gel sıkıntıyla gel
Bendleride yıktı aştı peh
Şu dağları deldi geçti
Kim kim kim kim
Kim olacak yusuf yusuf

Zaman akar zaman geçer
Zaman zindan içinde
Biz mahpusta yatardık
Dosta düşman içinde

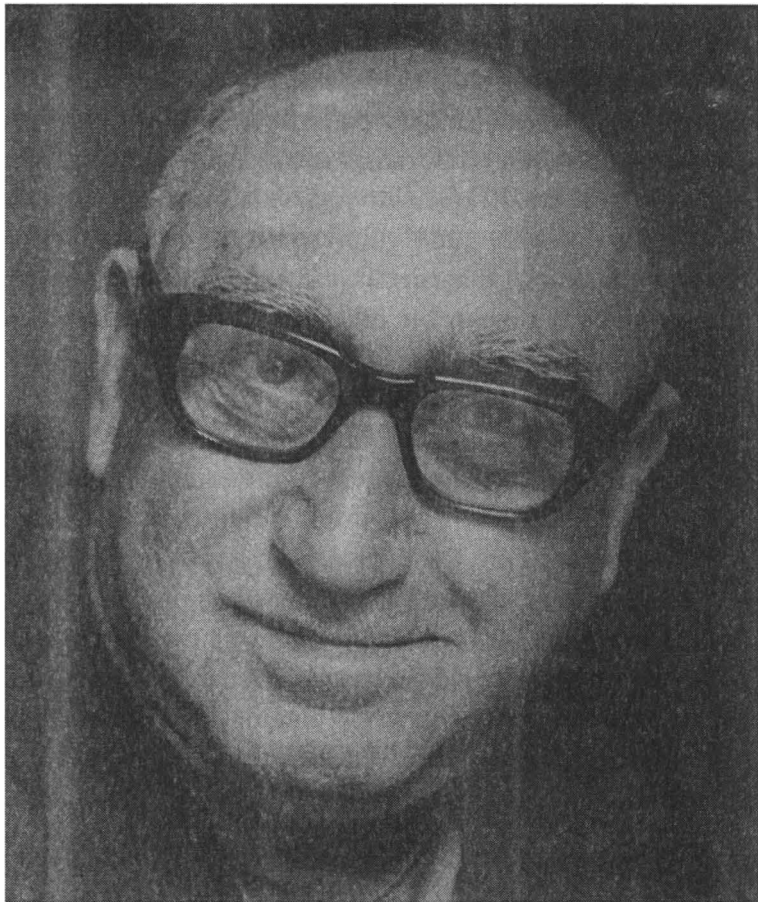
Zaman akar zaman geçer

Zaman zaman içinde

Getirdiler getirdiler bir yiğit

Ayak çıplak ak bir mintan içinde.

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

26 Ağustos 1914'te İstanbul'da doğmuştur. Süvari Yarbayı Hasan Hüsnü Bey'in oğludur. İlköğrenimini Konya, Kayseri, Adana ve Kozan'da, ortaöğrenimini Tarsus ve Adana Ortaokulu'ndan sonra girdiği Kuleli Askerî Lisesi'nde 1933 yılında tamamladı. Aile, Ataç, Çağrı, Devrim, İnkılapçı Gençlik, Kültür Haftası, Türkçe, Türk Dili, Türk Yurdu,

Varlık, Vatan, Yeditepe, Yücel, Yenilik, Yön gibi dergi ve gazetelerde şiirlerini yayımladı. 1935'te piyade subayı göreviyle Doğu ve Orta Anadolu'nun, Trakya'nın pek çok yerini dolaştı. Ordudaki hizmeti on beş yılı doldurunca, 1950'de önyüzbaşı rütbesiyle askerlikten ayrıldı. 1952-1960 yılları arasında çalışma bakanlığında iş müfettişi olarak İstanbul'da çalıştı. Buradan ayrıldıktan sonra İstanbul Aksaray'da Kitap Kitabevi'ni açtı ve yayıncılığa başladı. Ocak 1960-Temmuz 1964 yılları arasında dört yıl Türkçe isimli aylık dergiyi çıkardı. İlk yazısı 1927'de Yeni Adana gazetesinde yayınlanan bir hikâyedir, İstanbul dergisinde 1933'te çıkan "Yavaşlayan Ömür" adlı şiiriyle adını duyurmaya başladı. Varlık, Kültür Haftası, Yücel, Aile, İnkılapçı Gençlik, Yeditepe ve Türk Dili Dergileri'nde şiirleri çıktı. Bugüne kadar kendisine birçok ödül verilen şair 1967'de ABD'deki Milletlerarası Şiir Forumu tarafından "En iyi Türk Şairi" seçilmişti. Türk Dil Kurumu Yönetim Kurulu üyesiydi. Dil Devrimi'ne ilişkin düşüncelerini Türk Dil Kurumu Koçaklaması'nda şöyle dile getirmiştir: «Türk Dil Kurumunu kurarken Mustafa Kemal'in tek mutsuzluğu vardı; Türkçeyi sevdiğini daha Türkçe söyleyememek. Kimilerinin şimdi tek mutluluğu var Türkçeyi sevdiklerini daha Osmanlıca söylemek..."

Toplumculuğunun temelinde insana ve insan hayatına saygı yatan Dağlarca, bu yüzden hiçbir edebi akım ve kişiden etkilenmeden kendi kozasını örer. Çok yazan ve üreten bir şair kimliğiyle, bağımsız kalarak hiçbir şairden etkilenmemiş, hiçbir akımın etkisinde kalmayarak şiirlerini yazmıştır. Onun sanat anlayışını şu cümlesi özetler: "Sanat eseri hem bir saat gibi içinde bulunduğumuz zamanı, hem de bir pusula gibi gidilmesi gereken yönü işaret etmelidir."

Türkçeye bakışını ise “Türkçem, benim ses bayrağım.” diyerek Türkçe Katında Yaşamak adlı şiirinde sergilemiştir. “Türk şiirinin büyük şairi” olarak tanımlanan Dağlarca, 94 yaşında zatürre tedavisi gördüğü hastanede yaşamını yitirdi. 20 Ekim 2008’de Karacaahmet Mezarlığı’na defnedilmiştir. Evini Kadıköy Belediyesi’ne bağışlayan Dağlarca, Mühürdar Caddesi’ndeki evinde kendisini ziyaret eden Kadıköy Belediye Başkanı Selami Öztürk’e, evinin müzeye dönüştürülmesi için vasiyette bulunmuştu (Zeki Z. Kırmızı, *Fazıl Hüsnü Dağlarca*).

Hey Göklere

Hey göklere duman durmuş dağlar hey

Hey göklere duman durmuş dağlar hey

Değirmenin üstü her gün yel olmaz

Değirmenin üstü her gün yel olmaz

Dinle ağa dinle paşa dinle bey

Dinle ağa dinle paşa dinle bey

Sen söylersin o susmaz mı bell’olmaz

Sen söylersin o susmaz mı bell’olmaz

Dinle ağa dinle paşa dinle bey

Dinle ağa dinle paşa dinle bey

Sen söylersin o susmaz mı bell’olmaz

Sen söylersin o susmaz mı bell’olmaz

Kızılırmak akar suyun içerler
Kızılırmak akar suyun içerler

Aç kalırlar yurttan yurda göçerler
Aç kalırlar yurttan yurda göçerler

Varıp eylem köprüsünü geçerler
Varıp eylem köprüsünü geçerler

Öldüler mi kaldılar mı bell'olmaz
Öldüler mi kaldılar mı bell'olmaz

Varıp eylem köprüsünü geçerler
Varıp eylem köprüsünü geçerler

Öldüler mi kaldılar mı bell'olmaz
Öldüler mi kaldılar mı bell'olmaz

Ummam artık olanlar böyle olsun
Ummam artık olanlar böyle olsun

Yeni çağda mızrak çuvala girsin
Yeni çağda mızrak çuvala girsin

Vergi versin ümük versin can versin
Vergi versin ümük versin can versin

Verirler mi alırlar mı bell'olmaz

Verirler mi alırlar mı bell'olmaz

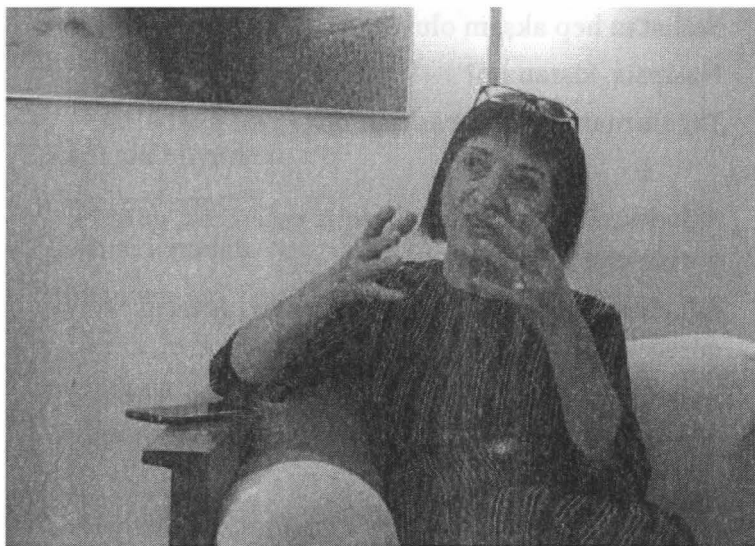
Vergi versin ümük versin can versin

Vergi versin ümük versin can versin

Verirler mi alırlar mı bell'olmaz

Verirler mi alırlar mı bell'olmaz

GÜLTEN KAYA

Tunceli Ovacık'ta doğdu. İlkokul ve lise yılları Elazığ'da geçti. Lise bitince İstanbul'daki ağabeyi Yusuf Hayaloğlu ile yaşamaya başladı. 12 Eylül döneminde siyasi eylemlere katıldı. 1981'de üniversite sınavına girdiği gün, gözaltına alındı. Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne devam edemedi. Buket Öktülmüş, Yurdusev Özsökmenler, Ümit Efe, Emil Galip Sandalcı'nın kızı Defne dâhil on üç kadın arkadaşıyla aynı hücreyi paylaştı. Eylemleri hücrede de devam etti. Gayrettepe Birinci Şube'de sorgulandıktan sonra, diğer arkadaşlarıyla beraber Selimiye Kışlası'na, oradan da tutuklanıp Metris Askeri Cezaevi'ne yollandılar. Metris Askeri Cezaevi kadınlar bloğunda 1985 yılına kadar tutuklu kaldı. 1985'te tahliye olduktan sonra, tanıştığı Ahmet Kaya ile evlenmiştir. Bu evlilikten Melis adında bir kızı vardır (Ahmet Tirej Kaya, *Ahmet Kaya Albümlerinde Gizli Kalmış 12 Şair*).

Ağladıkça

Dağlarda, öfkeli başım

Serhat'ta hep akşam oluyor

Nasipsiz, kıştan mı?

Yağmurdan mı yoksa aşktan mı?

Ağladıkça ağladıkça, dağlarımız yeşerecek, göreceksin

Ağladıkça ağladıkça, geceyi tutacağız, göreceksin

Ağladıkça ağladıkça, dağlarımız yeşerecek, göreceksin

İlk yazda, bitti telaşım

Alnımda hep kavga duruyor

Vakitsiz, hırstan mı?

Bahardan mı yoksa aşktan mı?

Ağladıkça ağladıkça, bozkırlar yeşerecek, göreceksin

Ağladıkça ağladıkça, güneşi tutacağız, göreceksin

Ağladıkça ağladıkça, güneşi tutacağız, göreceksin

Ağladıkça ağladıkça, dağlarımız yeşerecek, göreceksin

(Ağladıkça ağladıkça, geceyi tutacağız)

Ay Gidiyor

Canım ey canım ey
Canım eylen ey
Evimi başıma yıkıp giden hey

Kapkara büyürken
Geceler derinden
Canımı içimden
Alıp giden hey

Ay gidiyor
Güllerim kanıyor

Gün yüzünü dönüyor

Ay gidiyor
Günlerim yanıyor
Gül yüzün dönmüyor

Canım ey canım ey
Yanan ömrüm ey
İçime ateşi
Koyup giden hey

Sessizce büyürken
Avluda cehennem
Güneşi koluna
Takıp gelsen hey

Turuncu Gemi

Gülüm gülüm, gülüm gülüm
Akşam oldu bugün yine
Gülüm gülüm, gülüm gülüm
Hava bozdu birdenbire

Turuncu gemide yoldaşlar gidiyor
Tüfekleri ellerinde
Turuncu gemide yoldaşlar gidiyor
Tüfekleri ellerinde

Kalk gidelim evimize karlar yağacak
Bugün de böyle geçti sanma yarın neler olacak
Kalk gidelim evimize karlar yağacak
Bugün de böyle geçti gülüm yarın neler olacak

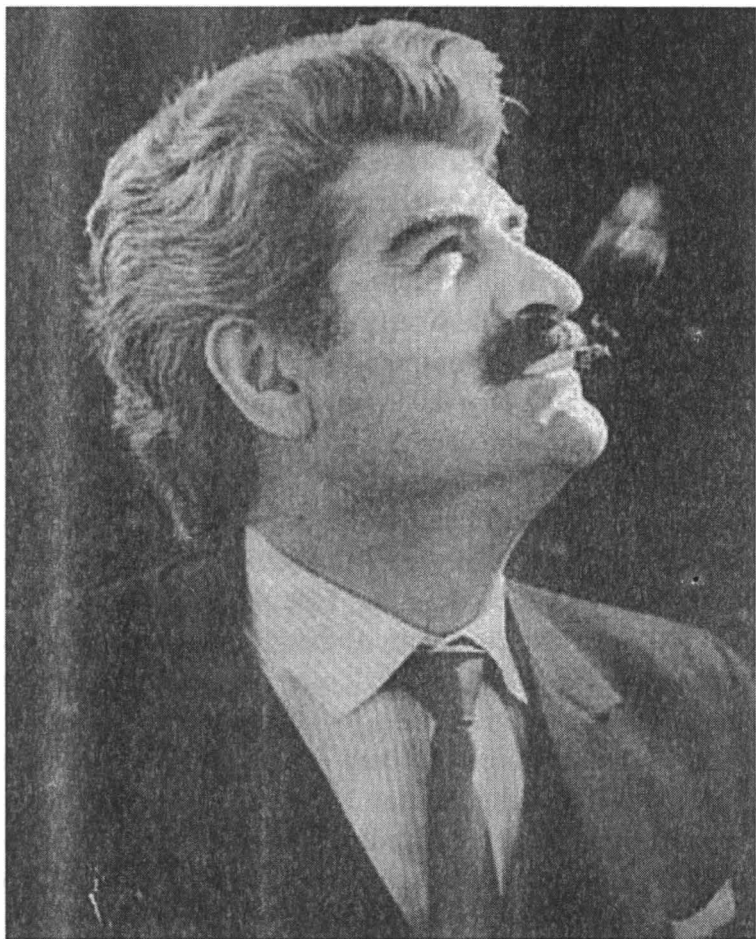
Gülüm gülüm, gülüm gülüm
Hava bozdu birden niye
Gülüm gülüm, gülüm gülüm
Gözündeki bu yaş niye

Turuncu gemi dönmeyecek geri
Gözündeki yaşlar niye
Turuncu gemi dönmeyecek geri
Gözündeki yaşlar niye

Kalk gidelim evimize karlar yağacak
Bugün de böyle geçti amma yarın neler olacak
Kalk gidelim evimize karlar yağacak
Bugün de böyle geçti gözüm yarın neler olacak

Deniz kenarı soğuk
Hem de karanlık basıyor
Havada tam kar havası ha
Gidilmesi zor yerler var gidilmesi gereken
Hadi gülüm toparlan gidiyoruz
Yaşamak için ölmek sırası bizde
Gitmeden yetişelim gemiye çabuk

HASAN HÜSEYİN KORKMAZGİL

1927'de Sivas'ın Gürün ilçesinde doğdu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. Öğretmenliğe Maraş-Göksun'da başladı. Siyasi eylemleri gerekçesiyle öğretmenlikten atıldı, tutuklandı, hüküm giydi. 1955-1960 yılları arasında Gürün'de ve Sivas'ta arzuhâlcilik, tabela ve portre

ressamlığı, inşaat işçiliği yaptı. 1960'da İstanbul'a, sonra Ankara'ya yerleşti. Akis Dergisi'nde çalıştı, bir süre de Forum dergisinin sanat sayfalarını yönetti (1968-1970). Türkiye İşçi Partisi Çorum Milletvekili adayı olduğu sıralarda, "Bütün ırmakları dünyanın, Kızılırmak'tan geçer." diye başladığı destansı kitabı Kızılırmak (1966) nedeniyle hakkında 142. maddeden dava açıldı, yargılandı ve amlandı. Sosyal Adalet Dergisi'nde makaleler yazdı, Basın-İş Sendikası genel sekreterliği yaptı. Lise yıllarında şiir yazmaya başlayan Hasan Hüseyin'in ilk şiiri 1959'da Dost Dergisi'nde çıktı. Bu yıllarda mizahi hikâyeleri de yayımlandı. Hiroşima adlı ilk kitabı yayıma hazırlanırken 1962'de Düşün Yayınevi'nde yangın çıkması sonucu daha sonra Kavel (1963) adı ile (Kavel Grevi'nden esinlenerek) çıktı. Kavel ile 1964 Yeditepe Şiir Armağanı'nı, Kızılkuğu (1971) ile TRT'nin Sanat Başarı Ödülü'nü, Filizkırın Fırtınası (1981) ile Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülü'nü ve Nevzat Üstün Şiir Ödülü'nü aldı. Oza'nın neredeyse kitaplarının tüm bölümleri, çocukluğundan beri Karacaoğlan, Pir Sultan Abdal gibi mısralarından büyük ölçüde etkilendiği Yunus Emre'nin satırlarıyla başlar. Şairin kaleme aldığı gülmece öyküleri ve çocuk kitapları ile birlikte tüm şiirleri 15 kitap olarak Bilgi Yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Hasan Hüseyin 1983 yılında beyin kanaması geçirdi ve bir yıl tedavi gördükten sonra 26 Şubat 1984'te arkasında tiyatro oyunları, gülmeceler, çocuk kitapları ve 500'ü aşkın şiir bırakarak aramızdan ayrıldı (Ulaş Birgör, *Acıyı Bal Eyledik*).

Acılara Tutunmak

Acı çekmek özgürlükse
Özgürüz ikimiz de
O yuvasız çalığı
Bense kafeste kanarya

O dolaşmış daldan dala
Savurmuş yüreğini
Ben bölmüşüm yüreğimi
Başkaldıran dizelere

Aramakmış oysa sevmek
Özlemekmiş oysa sevmek
Bulup bulup yitirmekmiş
Düşsel bir oyuncağı
Yalanmış hepsi yalan
Yalanmış hepsi yalan
Sevmek diye bir şey varmış
Sevmek diye bir şey yokmuş

Acı çektim günlerce
Acı çektim susarak
Şu kısacık konuklukta
Deprem kargaşasında

Yaşadım birkaç bin yıl
Acılara tutunarak
Acı çekmek özgürlükse
Özgürüz ikimiz de

Acılardan arta kalan
İşte bu bakışlarmış
Buğu diye gözlerinde
Gün batımı bulutlarmış

Yalanmış hepsi yalan
Yalanmış hepsi yalan
Savrulup gitmek varmış
Ayrı yörüngelerde

Halay Havası

Gökte bulut yerde kar
Seçilmez olmuş dağlar
Ne bir ses ne bir ışık
Oy lili, oy lili, oy lili
Ağamsın sen
Paşamsın sen, karanlık
Namlular ısıtmaz geceyi, oy lili

Çevirdiler gece vakti
Dağların gecesiydi
Aslan gibi bir yiğit
Oy lili, oy lili, oy lili

Ağamsın sen
Paşamsın sen, karanlık
Kelepçe ısıtmaz geceyi, oy lili

Vurun beni kemik kemik
Sökün beni tırnak tırnak
Deri deri yüzün beni
Oy lili, oy lili, oy lili oy lili

Aslan gibi bir yiğit
Sevdası da sevda ha
Ne bir ses ne bir ışık

Ağamsın sen
Paşamsın sen, karanlık
İşkence ısıtmaz geceyi, oy lili

Oy lili hayran sana
Yarınlar bayram sana
Karalığın devleri, cüceleri
Aydınlığın oy lili oy lili
Gel sallana sallana
Bir oyana, bir bu yana
Çocukça düşe kalka derlenip toparlana
Oy lili, oy lili

Öyle Bir Yerdeyim ki
Öyle bir yerdeyim ki
Ne karanfil ne kurbağa
Öyle bir yerdeyim ki
Öyle bir yerdeyim ki

Bir yanım mavi yosun
Çalkalanır sularda
Bir yanım mavi yosun
Çalkalanır sularda

Dostum dostum güzel dostum
Bu ne beter çizgidir bu
Bu ne çıldırtan denge
Yaprak döker bir yanımız
Bir yanımız bahar bahçe

Dostum dostum güzel dostum
Bu ne beter çizgidir bu
Bu ne çıldırtan denge
Yaprak döker bir yanımız
Bir yanımız bahar bahçe

Öyle bir yerdeyim ki
Bir yanım cıglık cıglığa
Öyle bir yerdeyim ki
Öyle bir yerdeyim ki

Anam gider Allah Allah
Kızım düşmüş sokağa
Anam gider Allah Allah
Dölüm düşmüş sokağa

Dostum dostum güzel dostum
Bu ne beter çizgidir bu
Bu ne çıldırtan denge
Yaprak döker bir yanımız
Bir yanımız bahar bahçe

Dostum dostum güzel dostum
Bu ne beter çizgidir bu
Bu ne çıldırtan denge
Yaprak döker bir yanımız
Bir yanımız bahar bahçe

Dostum dostum güzel dostum
Bu ne beter çizgidir bu
Bu ne çıldırtan denge
Yaprak döker bir yanımız
Bir yanımız bahar bahçe

Dostum dostum güzel dostum
Bu ne beter çizgidir bu
Bu ne çıldırtan denge
Yaprak döker bir yanımız
Bir yanımız bahar bahçe

MEHMET AKİF ERSOY

Mehmet Akif Ersoy, 1873 yılında İstanbul'da doğdu. İlk tahsiline doğup büyüdüğü mahallesinde başlayan Mehmet Akif, Mülkiye Mektebi'ne kaydolduktan sonra medrese hayatında değişik mekteplere kaydolup ayrılmıştır. Dönemin büyük sıkıntılarının etkili olduğu bir düzende Türkçe üzerine hocası Kadri Efendi'nin büyük etkisi olduğu görülmüştür. Mehmet Akif 14-15 yaşlarında, henüz olgunlaşma

evresine girmeden önce hem babasını kaybetmiş hem de kaldığı evlerini yangın sonucu kaybetmesiyle hayatın zorluk mücadelesi içerisine girmeye başlamıştır. Bu süreçten itibaren Mehmet Akif, hem evdeki üyelerin geçim şartlarına yardım eder hem de okuduğu okulunu birincilikle bitirir. Mehmet Akif, yaşam süreci içerisinde babasından da ilmi dersler almıştır. Babası sayesinde Arapça, Farsça ve dini ilmine dayalı bilgi sahibi olması ilk adım olmuştur. Mehmet Akif, Fatih Cami imamlarından özellikle Esas Dede ve Halis Efendi'den bilim bilgisine Arapça ve Farsça dersleri ekleyerek dini ilmi bilgisinde büyük ivme kazanmıştır. Mehmet Akif, eğitim süreci içerisinde Batı dillerine de yer vermiştir. Bu süreçte Baytar (veteriner) Mektebi'nde Fransızca eğitimi almıştır. Mehmet Akif, ilim ve fen bilgisinde okuduğu okulların ve dönemin ileri sayılabilecek âlimlerinden eğitim görmüş ve bu eğitimler sayesinde okul sürecinde dolu bir bilgi olgunluğuna erişmiştir. Bu nedenle Doğu-Batı bilimlerinin en üst düzeyde bilim akımlarını takip edebilme fırsatı yakalayabilmiştir. Mehmet Akif, okulu bitirdikten sonra ilk iş hayatına Islahı Hayvanat Şubesi memurluğuna müfettiş olarak başlamıştı. Bu iş hayatında bölgenin çeşitli yerlerinde bulaşıcı hastalıklar ile ilgili çalışmalar yapmaktadır. Mehmet Akif, 1894 yılında İsmet Hanım ile evlenir (Sevilay Özer, *Mehmet Akif Ersoy*).

Akif, müfettişliğinin yanı sıra 1906-1907 yıllarında çeşitli okullarda öğretmenlik yapar. Genelde edebiyat öğretmeni olarak görev yapan Mehmet Akif, 1913 yılında Müdafaa-i Milliye heyeti tarafından üye seçilmesiyle yurt dışında heyetin görevleri üzerine çalışır ve kendini geliştirir. Mehmet Akif, 1920 yılı içerisinde Millî Mücadele'ye katılarak memleket ve insanlığın düştüğü sıkıntıya derman olmak için mücadelesini ortaya koyar. Mehmet Akif Ersoy, Millî

Mücadele'ye katıldıktan sonra Anadolu'da çeşitli vaazlar vermiş ve 25 Aralık 1920 tarihinde Burdur Milletvekili olarak siyasi hayatına atılmıştır. Mehmet Akif, özellikle Kastamonu'da Millî Mücadele'ye ve Sevr Anlaşması'na ilişkin güçlü vaazlar vererek halkın moralini ve gücünü artırmıştır. Bu vaazın bütün vilayetlere ve cephelere dağıtılmasıyla memleketteki Millî Mücadele hızla artmıştır. Mehmet Akif Ersoy 1923'te Millî Mücadele'nin sona ermesiyle İstanbul'a dönmüş, ardından Abbas Halim Paşa ile Mısır'a gitmiştir. Mehmet Akif, 1926-1936 yılları arasında Mısır'ın Kahire Üniversitesi'nde edebiyat öğretmenliği yapmıştır. Bu süreç içerisinde Kur'an'ı Kerim'in tercümesi ile adından söz ettirmiştir. Mehmet Akif vatanına bağlı olan ve mücadeleci bir vatansever kimliğiyle yeniden ülkesine dönmüş ve ilerleyen hastalığı sebebiyle 27 Aralık 1936'da hayata veda etmiştir (Osman Türk, *Mehmet Akif Ersoy'un Safahat Adlı Eserinde Sosyal Eğitim Unsurları*).

Uğurlar Ola

Ey sürüden arkaya kalmış yiğit
Arkadaşın gitti haydi sen de git
Bak ne diyor ceddi şehidin işit
Haydi git evladım uğurlar ola

Haydi git evladım açıktır yolun
Zalimlere karşı bükülmez kolun
Bayrağı çek ön safa geçmiş bulun
Uğurun açık olsun uğurlar ola
Uğurun açık olsun uğurlar ola

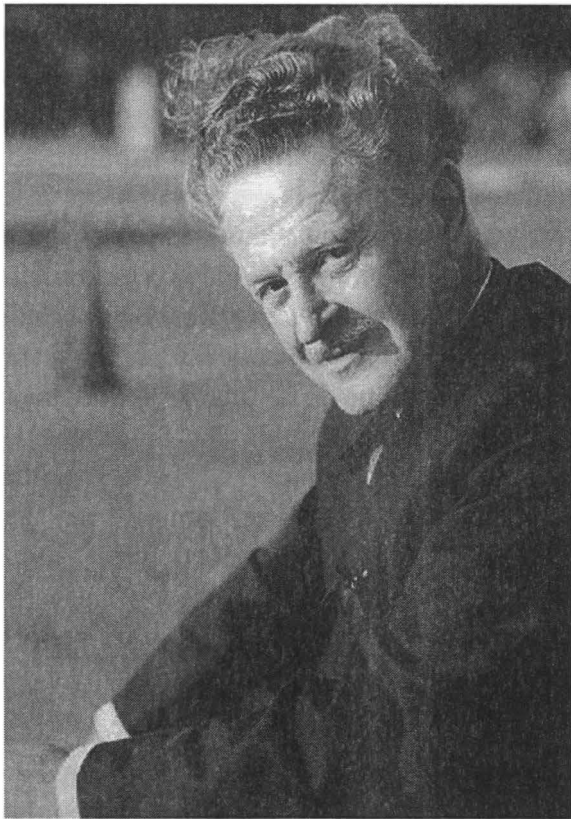
Eşle bir yerleri örten karı
Ot değil onlar dedenin saçları
Dinle şehit sesleridir rüzgârı
Haydi git evladım uğurlar ola

Haydi git evladım açıktır yolun
Zalimlere karşı bükülmez kolun
Bayrağı çek ön safa geçmiş bulun
Uğurun açık olsun uğurlar ola
Haydi levant asker uğurlar ola

Yerleri yırtan sel olup taşmalı
Dağ demeyip taş demeyip aşmalı
Sendeki coşkunuğa er şaşmalı
Kahraman askerim uğurlar ola

Haydi git evladım açıktır yolun
Zalimlere karşı bükülmez kolun
Bayrağı çek ön safa geçmiş bulun
Haydi levent asker uğurlar ola
Haydi levent asker uğurlar ola
Haydi git evladım uğurlar ola
Haydi git evladım uğurlar ola
Haydi git evladım uğurlar ola
Haydi git evladım uğurlar ola
Haydi git evladım uğurlar ola

NAZIM HİKMET

15 Ocak 1902'de Selanik'te doğmuştur. Her şair kendi döneminin ruhunu taşıyan bir varlıktır. Nazım Hikmet de Osmanlı coğrafyasında 1900'ün ilk yıllarında doğanların savaş acısını, Kurtuluş Savaşı'nın ve Türkiye Cumhuriyeti'nin sancılarını yaşayanların kaderini paylaşır. Nazım Hikmet, Osmanlı İmparatorluğu'nda birçok örneği görülen kozmopolit bir aileye mensuptur. Doğal olarak Nazım'ın gelişmesinde bu ailenin mensupları büyük rol oynamıştır. Nazım'ın

dedesi Mehmet Nazım Paşa, Osmanlı İmparatorluğu'nun farklı bölgelerinde valilik yapmış bir Mevlevî'dir; babası Hikmet Bey'se, İttihat ve Terakki iktidarında Matbuat Müdürlüğü yapmıştır. Annesinin büyükbabası Mustafa Celaleddin Paşa, İstanbul'a gelerek Müslümanlığı kabul eden Borjenski soyadlı Polonyalı bir Türkolog, mühendis ve topografıdır; annesinin babası Enver Paşa dilbilimcidir, annesi Celile Hanım ressamdır. Ressam ve şair olan dayısı Mehmet Ali ise gönüllü olarak Balkan Savaşı'na katılmış ve şehit olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'na hizmet eden diğer aile mensupları, annecanne tarafından büyük dedesi olan Müşir Mehmet Ali Paşa ve büyük babası Dağıstanlı Hafız Paşa'dır. Doğal olarak böyle bir ailenin içinde Nazım, milliyetçi duygu ve fikirlerle büyümüştür. Bu sebeple Galatasaray Sultanisi'nin hazırlık sınıfında, Nişantaşı Sultanisi'nde, Bahriye Mektebi'nde okumuş ve Hamidiye Kruvazörü'nde yaklaşık iki yıl subay olarak hizmet etmiştir. O dönemde de şiir yazmaktadır. Sağlık sorunları sebebiyle askerlikten ayrılmak zorunda kalan Nazım, bundan sonra şiirini bir silah gibi kullanmaya devam etmiştir. Farklı edebiyat dergilerinde şiirler yayınlayıp ilgi çekmiştir (Mariya Leontiç, *Nazım Hikmet'in Hayatı ve Şiirleri*).

Nazım, Sovyet Devrimi'ne de ilgi duymuş, Batum'a gitmiş ve Türkiye Komünist Partisi'ne üye olmuştur. Daha sonra, 1921 yılı Ağustos'unun sonunda Vâlâ ile Moskova'ya gider. Moskova'da, "Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi"nde (KUTV) üniversite hayatına başlarlar. Nazım ve Vâlâ ilk önce Fransızca bölümüne kaydolurlar, sonra Nazım sosyoloji, politoloji ve sanat tarihine yönelir. KUTV genç şairler için büyük bir tecrübedir çünkü o üniversitede 84 ayrı millettten öğrenci vardır. Geçimlerini kitaplar çevirip ders vererek sağlarlar, bu dönemde şiir yazmaya da devam

etmektedirler. Sonraları öğretim ve çevirmen kadrosu içinde yetiştiklerinde, Türkçe dersler vermeye başlarlar. Nazım birçok yabancı aydınla tanışır, Moskova yazarlarının farklı toplantılarını ziyaret eder. Yine bu dönemde onu çok etkileyen Mayakovski ve diğer tanınmış şairlerle tanışır. Şiirdeki fütürizm ve konstrüktivizm gibi yeni akımları da tanıma fırsatı bulur. Moskova'da Safter adlı bir Hintli arkadaşı, Nazım'ın hayatını etkilemiştir. Safter, aldıkları tahsilin artık yeterli olduğunu, memleketlerine dönüp politika yoluyla haksızlıklara karşı koymaları gerektiğini söylemektedir. Nazım bunu duyunca hemen vatanına dönmeye karar verir ve 1924'te Türkiye'ye döner (Nureddin Vâlâ Vâ-Nu, *Bu Dün-yadan Nazım Geçti*).

Nazım ülkesine döndüğünde vatanın tarihi anlar yaşadığını görür. Mustafa Kemal Atatürk yeni bir cumhuriyet kurmuştur. Toplumun her bireyine eşitlik ilkesi fikirleriyle beslenmiş olan Nazım Hikmet, vatanın o dönemki durumundan rahatsızlık duyar çünkü halk hâlâ yoksuldur, sınıflar arası farklar da bir hayli açıktır. Nazım Hikmet Rusya'dayken edindiği eşitlik ilkesi yolunda, Aydınlık Dergisi'nde şiirler ve yazılar yayınlarak savaşıma devam eder. Bu dergi, Türkiye Sosyalist İşçi-Köylü Partisi'nin yayın organı olduğundan kısa sürede yasaklanır ve onunla iş birliği yapanlar tutuklanır. O esnada İzmir'de bulunan Nazım saklanır ve 1925'in sonbaharında Sovyetler Birliği'ne kaçıp tutuklanmaktan kurtulur. Hayatının Sovyetler Birliği'ndeki bu ikinci döneminde genellikle edebiyatla uğraşmaktadır. Şiirleri çeşitli yerlerde yayınlanmaktadır. Şiirlerini değerlendiren yazılar bile yayımlanmaktadır. 1928 yılında kabul edilen bir yasadan yararlanarak tekrar vatanına dönmek ister. Fakat sınırı geçtiğinde Hopa'da tutuklanır. Nazım, birçok aydının ve dostunun sayısız yazısıyla hürriyetine ve

sevdiği İstanbul'a kavuşur. 1929 yılında Resimli Ay Dergisi'nde çalışmaya başlar, yeni şiirlerini ve yazılarını bu dergide yayınlar (Mariya Leontiç, *Nazım Hikmet'in Hayatı ve Şiirleri*).

1931 yılında yazdığı bazı şiir ve manzumelerde (Jokond ile Si-ya-u, Varan 3, Sesini Kaybeden Şehir) komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle mahkemeye verilen Nazım Hikmet'in davası, 7 Mayıs 1931 tarihinde 2. Ceza Mahkemesi'nde görülmüş ve 11 Mayıs günü savcılığın da talebi doğrultusunda beraat etmiştir. 1933 yılında "Gece Gelen Telgraf" adlı şiir kitabında bazı manzumelerin halkı komünistliğe tahrik ettiği gerekçesiyle yapılan tahkikat sonucunda hakkında dava açılmış ve kitabı toplattırılmıştır. Rahatsızlığı nedeniyle mahkemeye gidemeyen ve rapor gönderen Nazım Hikmet, iyileşince 7. Sorgu hâkimi tarafından dinlendikten sonra 18 Mart 1933 tarihinde tutuklanarak cezaevine gönderilmiştir. Nazım Hikmet, komünist faaliyetler nedeniyle tutuklananlarla birlikte Bursa'ya gönderildiğinden yargılamalar da burada devam etmiştir. 29 Temmuz'da Gece Gelen Telgraf adlı eserinde komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle hakkında açılan davada 6 ay 3 gün hapis cezasına çarptırıldığı açıklanmış, ağustos ayında da eski İstanbul Milletvekili Süreyya Paşa'nın, aleyhinde açtığı hakaret davası nedeniyle 1 yıl hapis, 200 lira para cezası ve 500 lira tazminat ödemeye mahkûm edilmiştir. 31 Ocak 1934 tarihinde komünistlik suçu yargılamalarında karar açıklanmıştır. Nazım Hikmet kendisiyle bu davada yargılanan beş kişiyle birlikte 5 yıl ağır hapse mahkûm edilmişse de af kanunundan yararlandırılmıştır. Yeniden özgürlüğüne kavuştuktan sonra özel hayatında önemli bir adım atmış ve 31 Ocak 1935 tarihinde Piraye Altınoğlu ile resmen evlenerek "Ran" soyadını almıştır. Nazım Hikmet'in

yaklaşık 15 yıl sürecek olan cezaevi yaşamı ise Harp Okulu ve Donanma Davalarıyla ilgili yargılamalardan sonra başlamıştır. Ordu içinde sosyalizm esaslarının yayılması ve bir ihtilal hareketiyle memleketin komünist bir devlet şekline dönüşmesi için orduda komünizmin ne şekilde yayılacağına ilişkin direktiflerde bulunduğu iddiasıyla 1938 yılında yargılandığı davada 15 yıl ağır hapis, hemen ardından 29 Ağustos 1938 tarihinde görülen Donanma Davası'nda da "Erkin Gemisi"nde askeri isyana teşvikten 13 yıl 4 ay olmak üzere toplam 28 yıl 4 ay ağır hapisle cezalandırılmıştır. Nazım Hikmet bu kararın ardından Atatürk'e başvurmaya karar vermiştir. Nazım Hikmet, "Cumhur Reisi Atatürk'ün Yüksek Katına" başlığı ile kaleme aldığı bir mektup yazmıştır. Mektupta, Türk ordusunu isyana teşvik ettiği iddiasıyla 15 yıl ağır hapis cezası aldığını, şimdi ise Türk donanmasını da isyana teşvikle töhmet altında bırakıldığını belirtmiştir (Zehra Aslan & Mehmet Temel, Nazım Hikmet Ran, *Atatürk Ansiklopedisi*).

Ankara ve Çankırı Cezaevlerinde kaldıktan sonra Aralık 1940'ta Bursa Cezaevi'ne nakledildi. 1950 Temmuz'una kadar süren cezaevi yılları boyunca şiir ve oyun yazmayı sürdürdü. Geçimini sağlamak için çeviriler yaptı, senaryolar yazdı. Nazım Hikmet'in dönemin Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak ve İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'nın ısrarı üzerine haksız yere mahkûm edildiği yolunda söylentiler yaygınlaştıysa da bunun kararı değiştirmede bir etkisi olmadı. 1949'da Vatan Gazetesi başyazarı Ahmet Emin Yalman'ın ve hukukçu Mehmet Ali Sebük'ün yazılarıyla Nazım Hikmet'in suçsuzluğu konusu gündeme geldi. Mehmet Ali Sebük, 11 Kasım 1949'dan 2 Şubat 1950'ye kadar yazdığı 10 yazıyla şairin suçsuzluğunu belgelerle ortaya koydu ve Ocak 1950'de özel af isteğiyle TBMM'ye başvurdu.

Öte yandan Uluslararası Barışseverler Komitesi gibi birçok yabancı kuruluş hükûmete başvurarak şairin serbest bırakılmasını istedi. Türkiye’de de aydınlar, Nazım Hikmet’in bağışlanması için geniş bir kampanya başlattılar. Resmi makamların başvurular karşısında hareketsiz kalmaları üzerine Nazım Hikmet, 8 Nisan 1950’de açlık grevine başladı ve aynı gün İstanbul’a nakledildi. Avukat Mehmet Ali Sebük’ün isteği üzerine ertelediği açlık grevine 2 Mayıs 1950’de yeniden başladı ve 19 Mayıs’a kadar sürdürdü. 15 Mayıs 1950’de iktidara gelen Demokrat Parti’nin 14 Temmuz 1950’de çıkardığı Genel Af Yasası’ndan yararlanarak 15 Temmuz’da serbest bırakıldı. Mahpusluğunun son yıllarında âşık olduğu Münevver Andaç’la birlikte annesinin Cevizlik’teki evinin bir katına yerleşti. Geçimini sağlamak için İpek Film Stüdyosu’nda dublaj yönetmeni olarak çalışıyor, senaryolar yazıyordu. 23 Mart 1951’de eşi Piraye’den boşandı. 26 Mart 1951’de Münevver Andaç’tan oğlu Memet dünyaya geldi. Serbest bırakılmasına rağmen sürekli izlenen, bu arada kendisine verilen barış ödülünü (Picasso, Neruda, Robeson, Jebukowska ile birlikte) almak için Kasım 1950’de Varşova’da toplanan Dünya Barış Kongresi’ne katılmak için pasaport isteği geri çevrilen Nazım Hikmet tedirgindi. Bahriye Mektebi’ni bitirdiği ve stajyer güverte subayıken hastalanarak çürüğe çıkarıldığı hâlde askerliğine karar alınmasını, kendisini ortadan kaldırmak için düzenlenmiş bir komplo olarak değerlendirdi. 17 Haziran 1951’de Bulgaristan’a gitmek üzere üvey kız kardeşinin eşi Refik Erduran’ın kullandığı bir sürat motoruyla Karadeniz’e açıldı, yolda rastladığı bir Rumen şilebiyle Romanya’ya gitti, daha sonra Moskova’ya yerleşti. 25 Temmuz 1951’de Bakanlar Kurulu kararıyla Türk vatandaşlığından çıkarıldı (Eda Işır, *Nazım Hikmet Ran*).

Bundan sonra Nazım Hikmet hayatının sonuna kadar Moskova'da yaşamıştır. Moskova'da birçok edebiyat okumalara davet edilir, kendi adına özel edebiyat akşamları tertiplenir. Vatan hasretini, Münevver ve Memet özlemini, Sovyetler Birliği'nin her bölgesini gezerek bastırmaya çalışmaktadır. Bütün bu seyahatler ve edebiyat faaliyetleri, şairin hayatını dolduramaz çünkü. Araya giren on yıllık ayrılık ve uzaklık, şairin eşi Münevver'i ve oğlu Memet'i görme ümidini büsbütün yitirir, duygularını bastırıp bilinciyle yaşantıya devam etme kararını verir. Vefat etmeden birkaç yıl önce genç olan Vera Tulyakova'ya âşık olur. O da şairin hayatına aydınlık ve sıcaklık veren kadınlardan biridir. Mücadelelerle yıpranan şairin kalbi fazla dayanamayacaktır, Nazım Hikmet 3 Haziran 1963'te sabahleyin evinin eşiğinde, altmış bir yaşındayken vefat eder. Nazım Hikmet, Sovyet Yazarlar Birliği'nin düzenlediği bir törenle, Çehov, Turgenyev, Gogol ve Mayakovski'nin de gömülü olduğu Moskova Novi Deviči Mezarlığı'nda toprağa verilir (Mariya Leontiç, *Nazım Hikmet'in Hayatı ve Şiirleri*).

Aynı Daldaydık

Saat saat 21'i vuranda

Burada kan panalar çalardı

Burada

Burada hasret ve dert

Sen nerdeydin

Bugün

Bugün görüş günümüz

Herkes geldi sen nerdeydin

Aynı daldaydık
Aynı daldaydık
Aynı daldan düştük ayrıldık
Aramızda yüzyıllık zaman
Yol yüzyıllık

Aynı daldaydık
Aynı daldaydık
Aynı daldan düştük ayrıldık
Aramızda yüzyıllık zaman
Yol yüzyıllık

Tam yüzyıl
Tam yüzyıl oldu yüzünü görmeyeli
Gözlerin içimde durmayalı
Dokunmayalı sıcaklığına karnının
Tam yüzyıldır bekler beni bu şehirde bir kadın
Dokunmayalı sıcaklığına karnının
Gözlerinin içine girmeyeli

Aynı daldaydık
Aynı daldaydık
Aynı daldan düştük ayrıldık
Aramızda yüzyıllık zaman
Yol yüzyıllık

Aynı daldaydık
Aynı daldaydık
Aynı daldan düştük ayrıldık
Aramızda yüzyıllık zaman
Yol yüzyıllık

Aynı daldaydık
Aynı daldaydık
Aynı daldan düştük ayrıldık
Aramızda yüzyıllık zaman
Yol yüzyıllık

Aynı daldaydık
Aynı daldaydık
Aynı daldan düştük ayrıldık
Aramızda yüzyıllık zaman
Yol yüzyıllık

Şeyh Bedreddin

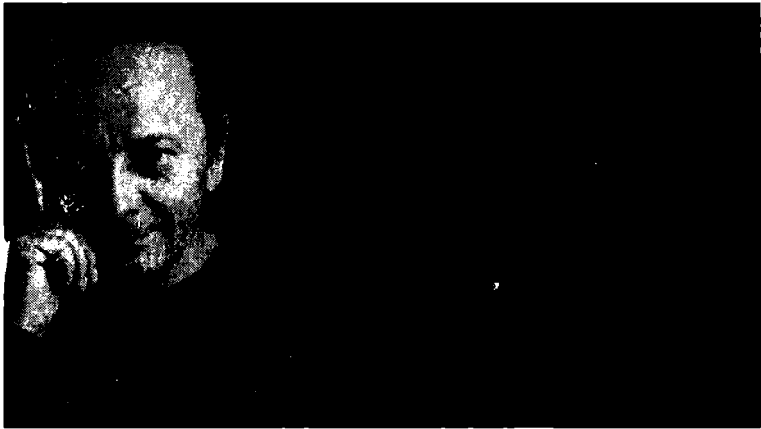
Yağmur çiseliyor yağmur çiseliyor
Yağmur çiseliyor yağmur çiseliyor
Serez'in esnaf çarşısında
Yağmur çiseliyor
Yağmur çiseliyor
Korkarak yavaş sesle
Bir ihanet konuşması gibi
Yağmur çiseliyor
Beyaz ve çıplak mürtet ayaklarının
Islak ve karanlık toprağın üstünde koşması gibi

Yağmur çiseliyor
Serez'in esnaf çarşısında
Bir bakırcı dükkânın karşında Bedrettin'in bir ağaca asılı

Yağmur çiseliyor
Gecenin geç ve yıldızsız bir saatidir
Ve yağmurdan ıslanan
Yapraksız bir dalda sallanan
Şeyhimin çırılçıplak etidir

Yağmur çiseliyor
Serez çarşısı dilsiz
Serez çarşısı kör
Havada konuşmamanın görmemenin kahrolası hüznü
Ve Serez çarşısı kapatmış elleriyle yüzünü
Yağmur çiseliyor

NEVZAT ÇELİK

Sinop'un Boyabat ilçesinde doğdu. 1965'te ailesiyle birlikte İstanbul'a yerleşti. 12 Mart'tan sonra sağ-sol çatışmasının başladığı ilk liselerden Yeni Levent Lisesi'ne kaydoldu, 1977'de yaptıkları boykot nedeniyle on iki arkadaşıyla liseden atıldı. Arkadaşlarıyla kaydını Tunceli Mazgirt Lisesi'ne aldı. Sonrasında İstanbul'a dönüp Şişli Lisesi'ne yazıldı ve buradan mezun oldu. Mart 1980'de Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu Grafik bölümü birinci sınıfta okurken tutuklandı. Dev-Sol Davası'ndan idam istemiyle yargılandı ve yedi yıl hapis yattı. Çelik'in yazma yeteneği bu dönemde mektuplaştığı kardeşleri ve arkadaşları tarafından fark edildi. 1987'de cezaevindeyken Attila Özkırımlı'nın yaptığı yazışmalı röportajda Cumhuriyet Gazetesi şu cümleyi başlığa çıkaracaktı: "Şiiri, mektuplarımıza bir sağanak gibi girdi." İlk şiiri "Ana", Edebiyat 81'in sekizinci sayısında yayımlandı.

Nevzat Çelik'in "Şafak Türküsü" adlı eseri 1984'te seçici kurulunda A. Kadir, Vedat Türkalı, Kemal Özer, Demirtaş Ceyhun, Refik Durbaş ve Alpay Kabacalı'nın olduğu, dönemin önemli ödül kurumlarından olan "Akademi Kitabevi Şiir Ödülü"nü kazandı (Doç. Dr. Hatem Türk, *Nevzat Çelik*).

Hapishane sürecinde açlık grevine girdi. 29 Nisan'da aralarında Melih Cevdet Anday, İlhan Berk, Rıfat Ilgaz, Onat Kutlar, Cemal Süreya, Ece Ayhan, Hulki Aktunç, Süha Tuğtepe gibi şairlerin de bulunduğu elli şairin imzaladığı destek mektubu yayımlandı. Kararlı duruşu karşısında cezaevi koşullarında iyileşme görüldü; mektuplarını vereceklerini, hastaneye sevkini yapacaklarını söylediler. Açlık grevine o akşam son verdi. Şiir çalışmalarına devam eden Nevzat'ın ikinci kitabı "Müebbet Türküsü" mayıs ayında Vedat Günyol'un ön sözüyle yayımlandı. Mayıs ayından başlayarak Nevzat Çelik için Avrupalı bazı yazarlar, parlamenterler, yazar örgütleri kendi ülkelerinde kamuoyu oluşturmak ve Türk hükümetine baskı yapmak için kampanya başlattılar. Haziran ayında 1979'dan bu yana düzenlenen Uluslararası Şiir Festivali Ödülü Nevzat Çelik'in Şafak Türküsü ve Müebbet Türküsü kitaplarına verildi. 4 Aralık 1987'de tahliye edildi. Hapishaneden çıkar çıkmaz ödülünü almak için Ankara'ya gitti. İlk imza günleri Ankara'da başladı. 1990'da Suda Seken Hayat ve Yağmur Yağmasaydı adlı şiir kitapları, Alan Yayıncılık tarafından yayımlandı. 1991'de iş ve yayın kolektifi olan Pia'yı Mehmet Çetin'le birlikte kurdu. İki yıllık sanat hareketi düşüncesi sürecinden 1994'te Omnia ve Pia Kolektifleri çıktı. 1998'te beşinci şiir kitabı "Sevgili Yoldaş Kurbağalar" yayımlandı. Om'daki editörlüğü, yayın yönetmenliği ya da patronluğu sırasında aldığı en büyük haz, Kinyas ve Kayra romanını hazırlamak ve Hakan Günday'ı edebiyat dünyasına

kazandırmak oldu. 2002’de Om Yayınevi’nin yayın faaliyetine geçici olarak son verildi. 2005’te Bağışlanmış Hüzün adlı romanının ilk baskısı Epsilon tarafından yapıldı. 2006’da öykü kitabı “Sen Giderken” yayımlandı. Halen İstanbul’da sanat yaşamına devam etmektedir (Nevzat Çelik, *Suda Seken Hayat*).

Neyleyim

Canım benim güzel annem
Bir solukluk izin ver
Canım benim güzel annem
Bir solukluk izin ver

Analık hakkınla bağlama beni
Analık hakkınla bağlama beni
Aşk dedim sevda dedim umut dedi kavga dedim
Elimde gençliğim vardı
Onu verdim neyleyim

Aman annem canım annem
Bir solukluk izin ver
Aman annem canım annem
Bir solukluk izin ver
Analık hakkınla bağlama beni
Analık hakkınla bağlama beni
Aşk dedim sevda dedim umut dedim kavga dedim
Elimde gençliğim vardı
Onu verdim neyleyim

Şafak Türküsü

Beni burada arama

Arama anne

Kapıda adımı

Adımı sorma

Saçlarına yıldız düşmüş

Koparma anne ağlama

Saçlarına yıldız düşmüş

Koparma anne ağlama

Saçlarına yıldız düşmüş

Koparma anne ağlama

Saçlarına yıldız düşmüş

Koparma anne ağlama

Kaç zamandır yüzüm traşlı

Gözlerim şafak bekledim

Uzarken ellerim kulağım kırışte

Ölümü özledim anne

Yaşamak isterken delice

Ah verebilseydim keşke

Yüreği avucunda koşan her bir anneye

Tepeden tırnağa oğula

Ve kıza kesmiş

Bir ülkeye armağan

Düşlerimle sınırsız
Diretmişliğimle genç
Şaşkınlığımla çocuk devrederken sırdaşıma
Usluca açılıverdi yanağımda tomurcuk

Pir Sultan'ı düşün anne
Şeyh Bedrettin'i
Börklüce'yi
İnsanları düşün anne
Düşün ki yüreğin sallansın
Düşün ki o an güneşli güzel günlere inanan
Mutlu bir Yusufçuk havalansın

Beni burada arama
Arama anne
Kapıda adımı
Adımı sorma

Saçlarına yıldız düşmüş
Koparma anne ağlama
Saçlarına yıldız düşmüş
Koparma anne ağlama

Saçlarına yıldız düşmüş
Koparma anne ağlama
Saçlarına yıldız düşmüş
Koparma anne ağlama

NİHAT BEHRAM

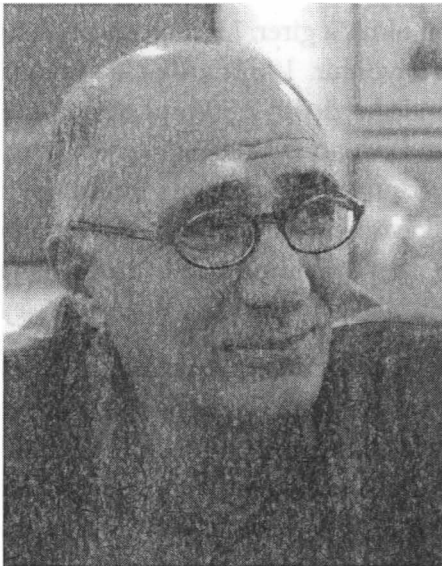
Nihat Behram'ın asıl adı Mustafa Nihat Behramoğlu'dur. Ağabeyi Ataol Behramoğlu'ndan dört yaş küçüktür. Nihat Behram'ın Ataol Behramoğlu'ndan başka Namık Kemal ve Yusuf Turan adında iki erkek kardeşi daha vardır. 18 Kasım 1946'da babasının memuriyeti nedeniyle bulunduğu Kars'ta dünyaya gelmiştir. Anne ve baba tarafından Azerbaycan Türk'üdür. Çocukluk yılları Çankırı'da geçer. Babasının memuriyetinden dolayı eğitimini farklı okullarda tamamlar. Eğitimine İstanbul Haydarpaşa Lisesi'nde devam eder. Fakat liseyi bitiremeden son sınıftayken okuldan atılır (Arife Akkaya, *Yazdıkları ve Yaşadıkları Birbirini Tamamlayan Bir Şair: Nihat Behram*).

Lise son sınıfta okuldan atılınca eğitimi yarım kalır. İki yıl hiçbir okul onu öğrenciliğe kabul etmez. Mehmet Ali Aybar'ın yardımıyla Pendik Lisesi'ne kaydolur ve bitirme sınavlarına aynı okulda girer. Liseden sonra Yüksek Gazetecilik Okulu'na kaydolur. 1967'de ilk şiiri yayımlanır. İlk şiiri yayımlandığında lisededir. Eğitimine devam ederken aynı zamanda Halkın Dostları Dergisi'ne yazı ve şiirler gönderir. 12 Mart Muhtırası'nın olduğu süreçte bütün devrimci dergiler yasaklanır. Sıkı yönetim dönemine kadar İstanbul'da altı sayı daha çıkan Halkın Dostları Dergisi de yasaklanarak kapatılır (Nihat Behram, *Özlemin Dili Olsa Yazılar/Söyleyişiler*).

Halkın Dostları Dergisi kapatıldıktan sonra Nihat Behram tutuklanmamak için Zekai Bostancı'nın köyünde saklanır. Birlikte saklandıkları evde önce Zekai Bostancı, ardından da Nihat Behram yakalanır. Nihat Behram bir ay kadar Maltepe Askeri Cezaevi'nde yattıktan sonra tahliye

edilir (Ataol Behramoğlu & Nihat Behram, *Yeniden Yaratılmanın Coşkusuyla Mektuplar*).

Serbest kaldıktan sonra yarım bırakmak zorunda kaldığı üniversite öğrenimini aftan yararlanarak tamamlar. Ağabeyi Ataol Behramoğlu ile birlikte Militan Dergisi'ni ve Yılmaz Güney ile birlikte Güney Dergisi'ni çıkarır. Bir müddet Güney Film'in idareciliğini yapar. 1975-1980 yılları arasında Vatan Gazetesi'nde çıkan yazılarının çoğu dava konusu olur. 12 Eylül döneminde vatandaşlıktan çıkarılır. Hakkındaki davalar sonuçlanıp, tutuklama kararı çıkınca yurtdışına çıkar. Uzun yıllar Türkiye'den uzakta yaşamak zorunda kalan Behram, 17 yıllık politik sürgünden sonra 1996'da Türkiye'ye döner. Ceza Kanunu'nun 142. maddesi yürürlükten kalkınca hakkındaki dosyalar kapatılır ve kitapları tekrar basılır. Şiir, roman, hatıra, deneme, röportaj ve çocuk kitapları yayımlanır. Halen İsviçre'nin Basel kentinde yaşamaktadır (İsa Koyuncu, *Nihat Behram*).

Denizin Ardı Özgürlük

Ne demeli şimdi

Bir çiğdemin toprağı yırtışını seyredişim

Göge mi dokunmalı ucuna mi körpe filizin

Öyleyse karanlık sokaklarda koştuğumu düşün

Ay gene bir kadın gibi sarkıyorken denize

Dirseklerimle boğru me gömdüğüm titremeyi düşün

Oradan göğsümü kaplayışını soğuk bir terin

İlk sözcüğü anlamla birleştiren çocuğu düşün

Onun kavradıkça derinleşen şarkısını

Vay perçemle günün huysuzluğu dolaşan kısırak

Vay acemi öpüşlerden gövdeme boşalan acımtırak haz

Telaş kıvranış parıltılı gözlerdeki atıl ganlık

Ya görevin ne senin görevin

Oynaşmak değil mi içimdeki savaşmak duygusuyla

Ve benim nevresimim kararmışsa kirden rutubetten

Sarhoşsam gülümseyişler ağlayışlarda

Ve kaynak sularıyla üstü me yağ an aydınlık hülyaları

Senden gelen ısıyla koruyorsam

Ne demeli şimdi

Ey serçelerin sabahlarla bölüştüğü cıvıltı

Ey bir romanın olur olmaz yerinde dikkati çeken hayal

Kalbimi çevreleyen sevda gözeneği

Acıyış şefkat umursayış hırçınlık seli

Beni düşün öyleyse

Beni hayretin ve karanlığın eşiğinde
Beni fitillerde başlayan bir fısıltı
Anında ilk satırını yazarken bir bildirinin
Kulaktan kulağa dolaşan haberlerin bağrında
Beni dar camlarda değil
Bir bulutun seyrinde düşün
Burada ortasında sıçraya sıçraya kabaran alevlerin

Doruklara Sevdalandım

Filiz filiz harelendim, dağlara uymak için
Kan gölünde kurulandım, hayatı duymak için
Kavgalara kuyulandım, sabaha varmak için
Kavgalara kuyulandım, sabaha varmak için

Katarlar gelir geçer, bir geceden bir geceye
Yüreğim yare yare, iz bırakır bin acıya
Gün olur şafaklanır, karanlıklar bin parçaya
Gün olur şafaklanır, karanlıklar bin parçaya

Denizlerde dalgalandım, taşları oymak için
Doruklara sevdalandım, ışığa doymak için
Irmaklarda durulandım, dağları duymak için
Irmaklarda durulandım, dağları duymak için

Şarkılar gelir geçer, bir heceden bir heceye
Yüreğim yare yare, yankılanır bin acıya
Gün olur ufalanır, karanlıklar bin parçaya
Gün olur ufalanır, karanlıklar bin parçaya

ORHAN VELİ

Orhan Veli, 13 Nisan 1914'te Beykoz'da dünyaya geldi. Annesi Beykoz eşrafının ileri gelen tüccarlarından Hacı Mehmet Bey ile İkbâl Hanım'ın kızı Fatma Nigar Hanım'dır. Babası Mehmet Veli Bey ise İzmirli tüccarlardan Fehmi Bey'in oğlu olarak 1881 yılında İzmir'de doğmuştur. Orhan Veli'nin çocukluk yılları Beykoz ve Beşiktaş'ta geçmiştir. Eğitim hayatı mütareke (ateşkes) yıllarında Beşiktaş Akaretler'de bulunan ilkokulun anasınıfında başladı. Oyun oynamayı seven ve çevresindeki insanlarla iyi

anlaşan, iletişim kabiliyeti yüksek bir çocuk olarak girdiği ortamlarda öne çıktı ve sevildi. Akaretler'deki anasının da bir yıl okuduktan sonra Galatasaray Lisesi'nin ilkokul kısmına kaydoldu. Henüz okulun ilk yılında sınıf birincisi olarak öne çıktı. Babası 1924 yılında Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda görevlendirilince Ankara'ya gitmiştir. Orhan Veli de okul hayatının ilk dört sınıfını Galatasaray Lisesi'nin ilkokul kısmında tamamladıktan sonra 1925 senesinde babasının isteği üzerine annesi ile beraber Ankara'ya gider. Başkentte Gazi İlkokulu'nun beşinci sınıfına yazılır. İlkokul eğitimini burada tamamlar. Bir sene sonra Ankara Lisesi'nin (Taş Mektep) altıncı sınıfına yatılı olarak kayıt yaptırır (Nuh Cihat Esmer, *Orhan Veli Kanık: Hayatı, Kişiliği, Sanatı ve Şiirlerinden Seçmeler*).

Orhan Veli 1933 yılında Ankara Lisesi'nden mezun oldu. Aynı yıl İstanbul'a gelerek İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne kayıt oldu. Üniversitede eğitimine devam ederken bir yandan da Galatasaray Lisesi'nde öğretmen yardımcılığı görevini sürdürdü. Fakat üniversite yaşantısını mezun olmadan sonlandırarak 1936 yılının Nisan ayında fakülteden kaydını sildirdi ve okulu bırakarak Ankara'ya geri döndü. Ankara'ya döndükten sonra üniversiteye giderken ayrıldığı Oktay Rifat ve Melih Cevdet ile yeniden buluşmuş oldular ve edebi faaliyetlerine devam ettiler. Birkaç yıl sekteye uğrayan birliktelik, bu kavuşmanın ardından bir daha ayrılık görmeksizin devam etti. Şiirler yazmaya, fikirler üretmeye devam ettiler. Orhan Veli bu arada 28 Ocak 1937 tarihinde Ankara'da bulunan PTT Umum Müdürlüğü Telgraf İşleri Reisliği Milletlerarası Nizamlar Bürosu'nda memur olarak işbaşı yaptı (Cemal Kurnaz & Mustafa Tatcı, *Ölümünün 50. Yılında Belgelerle Orhan Veli*).

Askerden döndükten sonra Milli Eğitim Bakanlığı Ter-cüme Bürosu'nda fiş memuru olarak işe başladı. Yabancı dilde yazılan kitapların ayırt edilmesi görevini sürdürdü. Burada Moliere, Alfred de Musset, Le Sage, Gogol gibi isimlerin eserlerini çevirdi. Yaptığı çalışmaların en bilinenlerinden birkaç tanesi La Fontaine Masalları, Hamlet ve Venedik Taciri çevirileridir. 1946 yılında kendi deyimiyle “kurumda antidemokratik bir hava esmesi” sebebiyle bu kurumdaki görevinden istifa etti. Memuriyetten istifasının ardından işsizlik dönemi başladı. Orhan Veli bu dönemde kendisini tamamen şiire kanalize etti, arkadaşlarıyla vakit geçirdi, kendi tabiriyle parasızlık ve açlık çekti. Orhan Veli Kanık, bir iş için birkaç günlüğüne Ankara'ya gelir. 10 Kasım 1950 gecesi karanlık Ankara sokaklarından birinde yürürken PTT'nin telefon hatları için açtığı çukuru görmez ve çukura düşer. Başından hafifçe yaralanır fakat bu yarayı önemsemez. Ankara'daki işlerini hallettikten sonra 12 Kasım günü İstanbul'a geri döner (Nuh Cihat Esmer, *Orhan Veli Kanık: Hayatı, Kişiliği, Sanatı ve Şiirlerinden Seçmeler*).

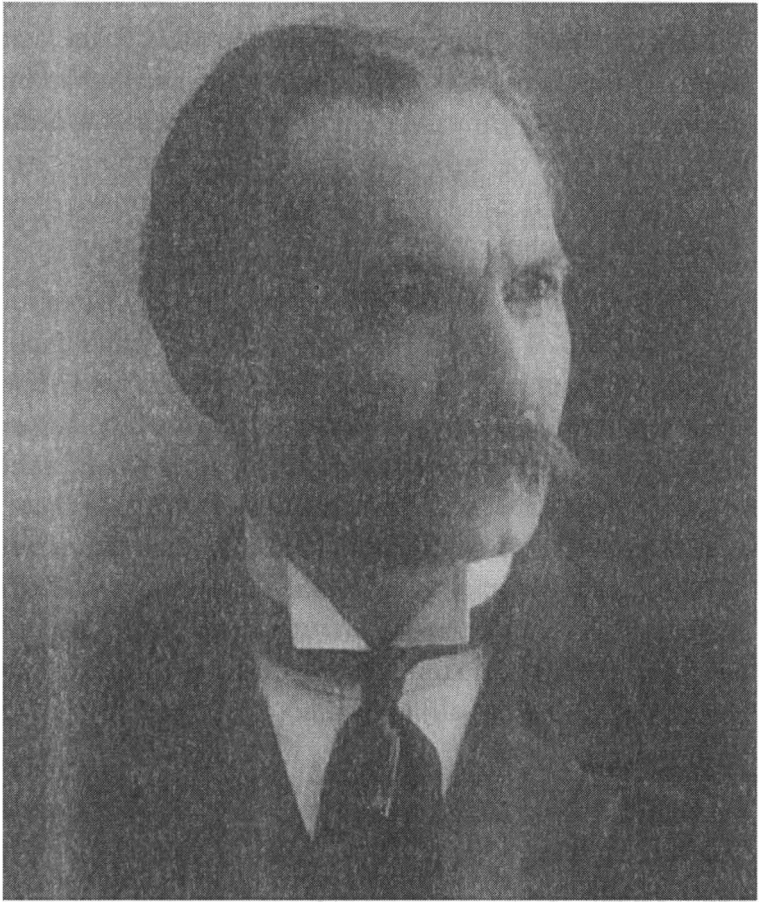
Orhan Veli, 14 Kasım günü arkadaşı Avukat Muzaffer Hanım'ın evine gider. Baş ağrısından şikâyet etmektedir. Biraz da sarhoştur. Arkadaşı Dora Güney ile telefonda konuşurlarken bir şeyinin olmadığını dahi dile getirir. Yemek sırasında fenalık geçirmesi üzerine ambulansla Cerrahpaşa Hastanesi'ne götürülür. Arkadaşı Dora ve Sabahattin Eyüboğlu'nun kız kardeşi Mualla Hanım da hastaneye gelirler. Buradaki doktorlar alkol zehirlenmesinden şüphelenip tüm tahkikatı ve müdahaleyi zehirlenme ihtimali üzerinden yaparlar. Orhan Veli, akşam saat 8'de komaya girer ve bu koma hâli neredeyse gece 12'ye kadar sürer. 23.20'de kalbi durur (Bilge Ercilasun, *Orhan Veli Kanık Hayatı Sanatı ve Eserlerinden Seçmeler*).

Macera

Küçücüktüm, küçücüktüm,
Oltayı attım denize,
Bir üşüşüverdi balıklar,
Denizi gördüm.

Bir uçurtma yaptım, telli duvaklı
Kuyruğu ebemkuşağı renginde,
Bir salıverdim gökyüzüne
Gökyüzünü gördüm.

RIZA TEVFİK BÖLÜKBAŞI

Rıza Tevfik Bölükbaşı, günümüzde Bulgaristan'ın Tsaribrod bölgesinde kalan, o dönemlerdeyse, Edirne'ye bağlı olan Cısr-i Mustafa Paşa'da 1869'da dünyaya gelmiştir. Arnavut asıllı olan babası Debreli Hoca Mehmet Tevfik Efendi kaymakamlık görevlerinde bulunmuştur. Annesi ise Münire Hanım'dır (Feridun Kandemir, *Kendi Ağzından Rıza Tevfik*).

Rıza Tevfik Bey, İstanbul Alyans Yahudi Okulu'nda, İzmir Ermeni Okulu'nda ve İstanbul Galatasaray Lisesi'nde okumuştur. Ardından Mektebi Mülkiye'ye ve sonra da Mektebi Tıbbiye'ye devam emiştir. Mezun olduğunda önce doktor olarak Karantina İdaresi'ne ve bir süre sonra bu göreve ek olarak gümrükte eczayı tıbbiye müfettişliğine atanmıştır. 1907'de İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne giren Rıza Tevfik Bey, II. Meşrutiyet'in ilanında meşrutiyeti öven konuşmalar yapmış; 1908'de Edirne mebusu (milletvekili) seçilmiştir (Abdullah Uçman, *Rıza Tevfik, Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Şiirler*).

1912'de İttihat ve Terakki'den ayrılarak Hürriyet ve İhtilaf Fırkası'na katılmıştır. 1914-1918 yılları arasında siyasetten uzak durmuş, Karantina İdaresi'ndeki görevine devam ederken İnas Darülfünunu'nda ve Rehber-i İttihadı Osmani Mektebi'nde felsefe, İstanbul Amerikan Kız Koleji'nde Türkçe dersleri vermiştir. Batı kökenli sanat ve felsefe terimlerinin Türkçe karşılıklarının türetilmesi için oluşturulan İslahat-ı İlmiye Encümeni'nin çalışmalarına katılmıştır (Ali Birinci, *Hürriyet ve İtilaf Fırkası*).

Mütarekeden sonra Milli Eğitim Bakanlığı ve günümüzde Danıştay Başkanlığı makamına karşılık gelen Şurayı Devlet reisliği yapmıştır. Bu sıralarda Darülfünun Edebiyat Fakültesi'nde felsefe ve estetik dersleri vermiştir. 1919 Paris Barış Konferansı'na önce müşavir, sonra delege üye olarak katılmış, 1920'de Sevr Anlaşması'na imza atan heyette yer almıştır. Anadolu'daki kurtuluş mücadelesine karşı olan Rıza Tevfik Bey, kurtuluşun ardından 1922'de yurdu terk etmiştir. Sevr sebebiyle yüz ellilikler listesine alınmış, yaşamını Ürdün ve Lübnan'da sürdürmüştür. 1939'da genel af çıkmışsa da filozof ancak 1943'te yurda dönmüştür. Batı

felsefesini ülkemizde esaslı olarak tanıtanlardan olan Rıza Tevfik Bey aynı zamanda tanınmış bir şairdir. Vefatına kadar edebiyat, felsefe ve estetik üzerine gazete yazıları yazmış, bir müddet süren zatürre hastalığı sebebiyle 30 Aralık 1949'da vefat etmiştir (Fetullah Kalın, *Rıza Tevfik Bey'in Dini Düşüncesi*).

Rıza Tevfik Bey, yaşadığı çalkantılı ve ıstıraplı hayat nedeniyle sürekli çocukluk dönemlerine özlem duymuş ve bu duygu şiir yazmasında büyük rol oynamıştır. Tabiattaki herhangi bir obje, kuru bir ağaç, yıkık bir yapı, dağlar, sahil ona ilham veren şeyler olmuştur. Bir şair ve düşünür olarak Rıza Tevfik Bey'in en önemli yönü, kültürel anlamda geleceği de yadsımamış olmasıdır. Tam tersine o, şahsiyetinden bir şeyler katarak geleneğin devamı için gayret sarf etmiştir. Bu yüzden Yahya Kemal, Rıza Tevfik Bey 'in şiirlerini yeni bulmadığı gibi, onun halk edebiyatı türündeki eserlerini asırlardan beri süre gelen şiir geleneğinin bir devamı olarak nitelendirir (Yahya Kemal, *Edebiyata Dair*).

Uçun Kuşlar Uçun

Uçun kuşlar uçun doğduğum yere

Uçun kuşlar uçun doğduğum yere

Şimdi dağlarımda mor sümbül vardır

Şimdi dağlarımda mor sümbül vardır

Ormanlar koynunda bir serin dere

Ormanlar koynunda bir serin dere

Dikenler içinde sarı gül vardır

Dikenler içinde sarı gül vardır

Uçun kuşlar uçun burada vefa yok
Uçun kuşlar uçun burada vefa yok
Öyle akar sular, öyle hava yok
Öyle akar sular, öyle hava yok

Feryadıma karşı aksi seda yok
Feryadıma karşı aksi seda yok

Bu yangın yerinde soğuk kül vardır
Bu yangın yerinde soğuk kül vardır
Bu yangın yerinde soğuk kül vardır

SABAHATTİN ALİ

25 Şubat 1907'de babasının görev için bulunduğu, o sırada Bulgaristan'ın Gümölcine sancağına bağlı Eğride-re ilçesinde doğdu. Babası Piyade Yüzbaşı Cihangirli Ali Selahattin Bey, annesi Hüsniye Hanım'dır. Üsküdar'da başladığı öğrenimine Çanakkale ve Edremit'te devam etti. Kesintilere rağmen oldukça başarılı bir öğrencilik hayatı geçirdi. İlköğrenimden sonra İstanbul'daki büyük dayısı Sait Bey'in yanına gitti. Orada bir yıl kalıp 1922-1923 ders yılı başında Balıkesir Muallim Mektebi'ne kaydoldu, ardından İstanbul Muallim Mektebi'ne geçti. Okulu bitirdiği yıl babası vefat edince (1927) bu defa Ankara'daki dayısı Rifat Ali'nin (Ertüzün) yanına gitti ve Yozgat'ta Merkez Cumhuriyet İlkokulu'na öğretmen olarak tayin edildi. Yabancı dil öğretmeni açığının giderilmesi için 1928'de yurtdışına gönderilen on beş kişi arasında Almanya'ya gitti ve Potsdam şehrindeki özel bir okulun kurslarına devam etti. I. Dünya Savaşı'nda Türkiye'de bulunmuş eski bir subaydan ders aldı. Berlin'de bir okula yatılı olarak girdi. İki yıl sonra da yurda döndü (Ramazan Korkmaz, *Sabahattin Ali*).

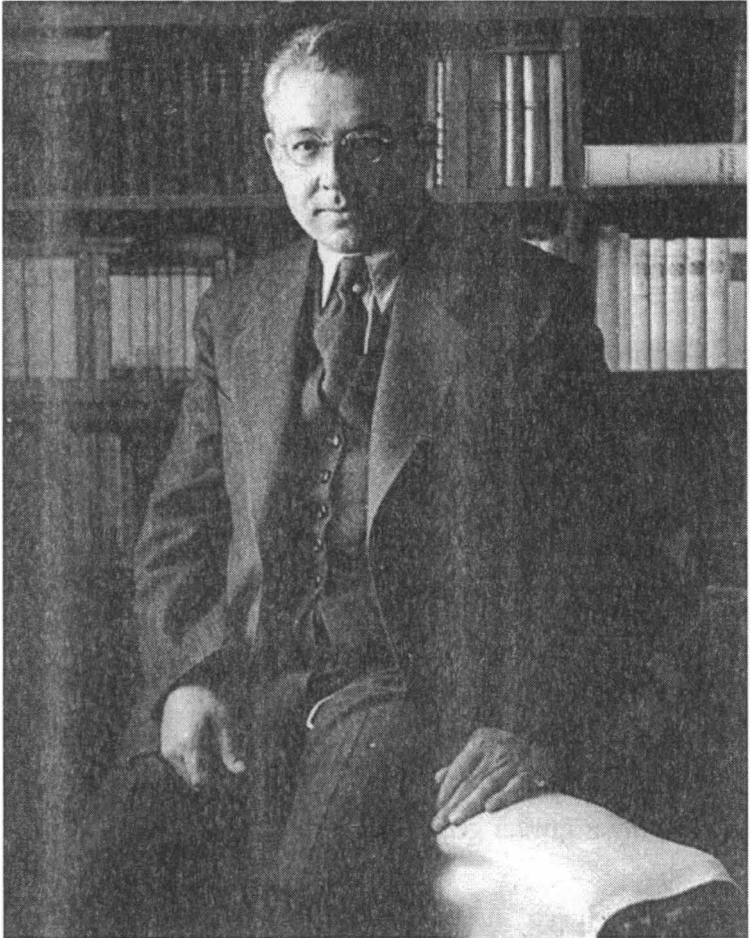
Bursa Orhaneli'nde ilkokul öğretmenliği, Aydın Ortaokulu'nda Almanca öğretmenliği görevinde bulundu. Bu sırada komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle Mayıs-Eylül 1931'de Aydın Hapishanesi'nde tutuklu kaldı. 30 Eylül'de Konya Ortaokulu Almanca öğretmenliğine tayin edildi. Bir toplantıda okuduğu hicviyesinde memleket büyüklerini ima yoluyla tahkir (aşağılamak) ettiği iddiasıyla tutuklandı (22 Aralık 1932) ve Sinop Hapishanesi'ne gönderildi. Cumhuriyetin 10. yılında çıkan af kapsamında tahliye edildi, ancak eski zihniyet ve ruhi hâletini değiştirdiği

sabit olmadıkça kendisine yeni bir görev verilmeyeceği bildirildi. Devlet memurluğuna dönebilmesi için kendisine devlet büyüklerine bağlılığını belirten bir kaside yazması söylendi. İçinde, “Sensin Ülkü adıyla beynimde dimdik duran/Sensin çeyrek asırlık günlerimi dolduran” gibi mısraların da yer aldığı “Benim Aşkım” adlı bir şiir yazıp yayımlandı (15 Ocak 1934). Önce geçici, ardından sürekli olarak kendisine Maarif Vekâleti’nde (Eğitim Bakanlığı) bir görev verildi (30 Eylül 1934). 16 Mayıs 1935’te İstanbul’da Aliye Hanım’la evlendi, 25 Haziran’da neşriyat (yayın) dairesi kalem başlığına getirildi. 1 Mayıs 1937’de İstanbul’da başladığı askerliğini Maarif Vekili Saffet Arıkan’ın yardımıyla yedek subay olarak Eskişehir’de tamamladı (1 Mayıs 1938). Bu sırada bir kızı dünyaya geldi. Tekrar Ankara’ya dönerek Musiki Muallim Mektebi’nde Türkçe öğretmenliği (1938), Devlet Konservatuvarı’nda Almanya’dan gelen rejisör Karl Ebert’in asistanlığı görevlerinde bulundu (Mustafa Kutlu, *Sabahattin Ali*).

II. Dünya Savaşı’nın patlak vermesi üzerine 1939 yılı Kasım sonlarında seferberlik çağrısıyla gittiği Sarıkamış’taki dört aylık ikinci askerlik döneminde Kürk Mantolu Madonna adlı eserini kaleme aldı. Çeviriler de yaptığı 1941-1943 yıllarında öğretmenlik yanında Tercüme Bürosu ve Türk Dil Kurumu’nda görev aldı. Sanatkâr ruhlu, hassas mizaca sahip bir yazar olarak siyasi görüşleri sebebiyle tartışmaların odağında yer aldı. 1944’te kendisini vatan hainliğiyle suçlayan Nihal Atsız aleyhinde dava açtı, duruşmalar sırasında olaylar çıktı.

Aynı yılın Eylül ayında bir buçuk aylığına tekrar askere alındı. 1946’da Aziz Nesin’le Marko Paşa’yı çıkardı. Daha sonra kamyonla nakliyecilik gibi geçici işlerde çalıştı.

Bulgaristan'a geçmek ve oradan Avrupa'ya ulaşmak amacıyla, peynir nakliyeciliği görüntüsü altında Edirne'ye doğru yola çıktı ve sınırı geçerken kendisine rehberlik etmesi için anlaştığı Ali Ertekin adlı bir kişi tarafından öldürüldü (2 Nisan 1948). Cesedi, birkaç ay sonra Kırklareli'nin Üsküp nahiyesine (bölge) bağlı Sazara (Çukurpınar) köyü yakınlığında bulundu (Sabahattin Ali Olayının Gerçeği-Reşit Mazhar Ertüzün).

Geçmiyor Günler

Burda çiçekler açmıyor
Kuşlar süzülüp uçmuyor
Yıldızlar ılık saçmıyor
Geçmiyor günler geçmiyor

Avluda volta vururum
Kâh düşünür otururum
Türlü hayaller görürüm
Geçmiyor günler geçmiyor

Dışarıda mevsim baharmış
Gezip dolaşanlar varmış
Günler su gibi akarmış
Geçmiyor günler geçmiyor

Gönülde eski sevdalar
Gözümde dereleler bağlar
Aynadan hayalin ağlar
Geçmiyor günler geçmiyor

Yanımda yatan yabancı
Her söz zehir gibi acı
Bütün dertlerin en gücü
Geçmiyor günler geçmiyor

Dışarıda mevsim baharmış
Gezip dolaşanlar varmış
Günler su gibi akarmış
Geçmiyor günler geçmiyor

Dışarıda mevsim baharmış
Gezip dolaşanlar varmış
Günler su gibi akarmış
Geçmiyor günler geçmiyor

Dışarıda mevsim baharmış
Gezip dolaşanlar varmış
Günler su gibi akarmış
Geçmiyor günler geçmiyor

Kara Yazı

Geçmedi yâre sözümüz
Yollarda kaldı gözümüz
Yere sürüldü yüzümüz
Böyleymiş kara yazımız ey
Yere sürüldü yüzümüz
Böyleymiş kara yazımız ey

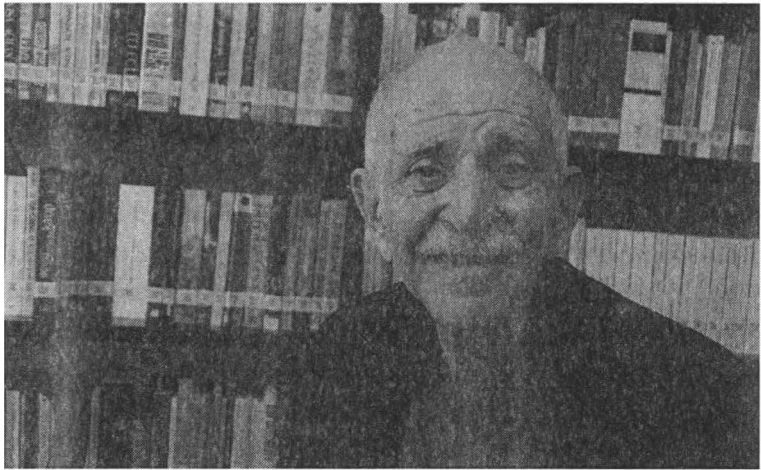
Çiçekler açılmaz oldu
Pınarlar içilmez oldu
Yar bize gülmez oldu
Böyleymiş kara yazımız ey

Yalnız ona yar demiştik
Onda bir şey var demiştik

O bizi anlar demiştik
Böyleymiş kara yazımız ey
O bizi anlar demiştik
Böyleymiş kara yazımız ey

Hey gönül gene bu gece
Kederim gecedен yüce
Gel susalım beraberce
Böyleymiş kara yazımız ey

ÜLKÜ TAMER

Ülkü Tamer 20 Şubat 1937’de Gaziantep’te doğmuştur. Babası Tahsin Bey, Antep savunmasında yer almış, Fransızlarla çarpışmış, aylar süren işgale karşı camilerdeki kurşunları eritip tüfeklerinde kullanmış ve İstiklal Madalyası’yla ödüllendirilmiş bir gazidir. Annesi Fatma Hanım ise Eskişehirlidir. Tahsin Bey’in askerlik arkadaşı Halil Atılmaz’ın kız kardeşidir. Şairin çocukluk yılları Antep’te geçmiştir. İlkokulu, Dayı Ahmet Ağa İlkokulu’nda tamamlamıştır. İlkokulu Antep’te bitirdikten sonra babası Tamer’i İstanbul’a Robert Kolej’e göndermiştir (Emine Selcen Bekmezci, *Ülkü Tamer’in Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*).

Tamer kolejden mezun olunca İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ne kaydını yaptırmış; ancak devam etmemiştir. İlk gittiği derste avukat, yargıç ya da savcı olmayacağı kendi ifadesiyle “kafasına dank etmiş”, dersin on birinci

dakikasında amfiyi terk etmiştir. Sonraki yıl İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü'ne girmiştir (Ülkü Tamer, *Yaşamak Hatırlamaktır*).

Ülkü Tamer 1958'de Varlık Dergisi'ne yoğunlaşmıştır. Yaşar Nabi Nayır'ın da yönlendirmesiyle Varlık için çeviriler yapar. Hançer isimli şiirinin Varlık'ta yayımlanmasının ardından Ülkü Tamer, Memet Fuat tarafından Yeni Dergi'ye davet edilir. Ardından şairin pek çok şiiri, okul olarak kabul ettiği ve benimsediği Yeni Dergi'de yayımlanır. Ülkü Tamer, Yeni A, Pazar Postası, Yeditepe, Dost, Kitaplık, Yenilik, Papirüs, Sanat Olayı gibi dergilerde de şiirlerini yayımlar. Birçok yayınevi tarafından aranan bir kişi hâline gelen Ülkü Tamer, Milliyet Yayınları'nın ve Karacan Yayınları'nın yöneticiliğini üstlenir. Milliyet Çocuk Dergisi'nde ise en aktif kişi Ülkü Tamer'dir. Milliyet Çocuk, Ülkü Tamer'le birlikte sıradan çocuk dergisi anlayışını tümüyle yıkar, renkli ve çarpıcı bir dergi ile yayın dünyasında kendine yer edinir (Meltem Bakır, *Ülkü Tamer'in Şiir Dünyası ve İnsan*).

1991 yılında dört öyküsünü içeren "Alleben Öyküleri" adlı öykü kitabını, 1997'de ise "Alleben Anıları" adlı öykü kitabını yayımladı. Bunu, 1998'de yayımlanan "Yaşamak Hatırlamaktır" adlı anı kitabı izledi. Oyunculuk dönemi anılarını içeren "Bir Gün Ben Tiyatrodayken" 2003'te yayımlandı. Euripides, Shakespeare, Çehov, Brecht, Miller, Ionesco, Steinbeck, Eliot, Ibsen gibi yazarlardan otuzun üzerinde oyun çevirdi. Bu oyunlarının pek çoğu özel tiyatrolarca sahnelendi. Birçok şiir antolojisi de hazırladı. Edith Hamilton'dan Mitologya çevirisiyle TDK 1965 Çeviri Ödülü'nü kazandı. "İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür" adlı kitabıyla 1967 Yeditepe Şiir Ödülü'ne, 1979'da çevirileri nedeniyle Macaristan Halk Cumhuriyeti'nce verilen

Endre Ady Ödülü'ne, "Alleben Öyküleri" adlı öykü kitabıyla 1991 Yunus Nadi Ödülü'ne, 2014 yılında "Bir Adın Yolculuktu" adlı kitabı ile Melih Cevdet Anday Şiir Ödülü'ne değer bulundu. 1 Nisan 2018 tarihinde Bodrum, Muğla'daki evinde rahatsızlanarak öldü (Bedri Aydoğan, *Ülkü Tamer'in Alleben Anıları ve Alleben Öyküleri'ndeki Antep*).

Gül Diken

Uçakları nedeyim
Gökkuşağı gönder bana
Uçakları nedeyim
Gökkuşağı gönder bana

Senin olsun süngülerin
Gül diken

Kan kurşundan silinince
Kardeş olur kardeş olur eller bana
Kan kurşundan silinince
Kardeş olur kardeş olur kardeş olur eller bana

Kan kurşundan silinince
Kardeş olur kardeş olur eller bana
Kan kurşundan silinince
Kardeş olur kardeş olur kardeş olur eller bana

Silahları nedeyim
Benim sevgim mavzer bana
Silahları nedeyim
Benim sevgim mavzer bana

Suya attığım çiçekler
Bir gün olur döner bana
Suya attığım çiçekler
Bir gün olur döner bana
Kan kurşundan silinince
Kardeş olur kardeş olur eller bana
Kan kurşundan silinince
Kardeş olur kardeş olur kardeş olur eller bana

Kan kurşundan silinince
Kardeş olur kardeş olur eller bana
Kan kurşundan silinince
Kardeş olur kardeş olur-

Üşür Ölüm Bile

Bir ormanda tutup onu bağladılar ağaca
Yumdu sanki uyur gibi gözlerini usulca
Yumdu sanki gözlerini uyur gibi usulca

Bir soğuk yel eser üşür ölüm, ölüm bile
Bir soğuk yel eser üşür ölüm, ölüm bile
Anlatır akan kanı beyaz sesiyle
Anlatır akan kanı beyaz sesiyle

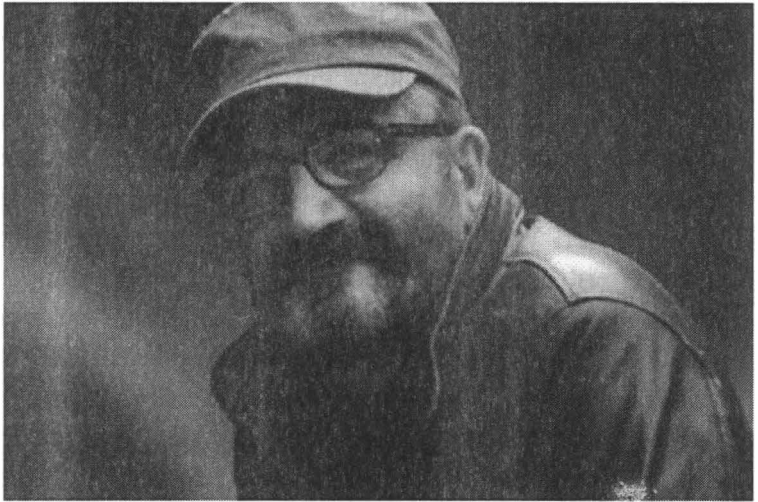
Diz çöktüler karşısında sonra ateş ettiler
Parçalanan yüreğine yuva kurdu mermiler
Parçalanan yüreğine yuva kurdu mermiler

Bir soğuk yel eser üşür ölüm, ölüm bile
Bir soğuk yel eser üşür ölüm, ölüm bile
Anlatır akan kanı beyaz sesiyle
Anlatır akan kanı beyaz sesiyle

Gelip kondu bir güvercin ellerine o gece
Kırmızı bir çelenk oldu bileğinde kelepçe
Kırmızı bir çelenk oldu bileğinde kelepçe

Bir soğuk yel eser üşür ölüm, ölüm bile
Bir soğuk yel eser üşür ölüm, ölüm bile
Anlatır akan kanı beyaz sesiyle
Anlatır akan kanı beyaz sesiyle

YILMAZ ODABAŞI

Yılmaz Odabaşı 1962 yılında Diyarbakır'da doğdu. İlk öğrenimini Diyarbakır, Ankara, Kayseri ve Gaziantep illerinde, lise öğrenimini Diyarbakır Lisesi'nde tamamladı. 1970'lerin sonunda dönemin öğrenci eylemlerinde aktif rol aldı. 1980'de İzmir Hukuk Fakültesi'nde öğrenimine başladıktan sonra 12 Eylül Darbesi ile tutuklandı ve Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde bir yıl hapis yattı. 1984'te ilk şiir kitabı toplatıldı. Bu esnada kısa süreli tutuklandı. Salıverilmesinin ardından Gökyüzü, Yeni Olgü, Dönem, Ortaklaşa, Oluşum, Yarın dergilerinde yazdı. 1985'te Diyarbakır'a dönen ve ilk şiir kitabını tekrar yazan şair, kitabını aynı yıl yayınlattı. Odabaşı, 1981'de kısa bir süre Akajans'ta çalıştı. 1986'da UBA (Ulusal Basın Ajansı) Diyarbakır temsilciliği, 1987 yılında Ortadoğu Haber Ajansı haber müdürlüğü yaptı. 1992 yılında "2000'e Doğru Dergisi"nin Diyarbakır büro şefliği ve Turkish Daily News Gazetesi'nin güneydoğu

temsilciliğini yaptı. 1991 ve 1996'da iki kez Adana Altın Koza Film Öyküsü Ödülü'nü, 1992'de Petrol-İş Sendikası Şiir Yarışması ikincilik ödülünü ve Cahit Sıtkı Tarancı şiir ödülleri kazandı. 1993 yılında Aydınlık Gazetesi'nin Diyarbakır temsilciliğini ve köşe yazarlığını yaptı. 1994 yılında Yargıtay tarafından on aylık hapis cezasının infazını Ankara Ulucanlar Cezaevi ve daha sonra aktarıldığı Ankara Haymana Kapalı Cezaevi'nde tamamladı. Şiirleri ve şiir üzerine eleştirileri Varlık, Günümüzde Kitaplar, Yeni Düşün, Broy, Gösteri, Edebiyat ve Eleştiri gibi çok sayıda dergide yayımlandı. 1998 yılında bir yazısı, 2000 yılında bir kitabı nedeniyle 1,5 yıl hapis cezasına çarptırıldı ve 1999'da mahkûmiyeti nedeniyle Bursa E Tipi Cezaevi'nde, 2000'de Tekirdağ Saray Kapalı Cezaevi'nde yattı. 2000 yılında Ey Hayat adlı şiir kitabı yayınlandı. Şiirleri Farsça, İngilizce, Almanca, Fransızca gibi pek çok dile çevrildi. Şiirlerinin İngilizce çevirilerinden oluşan «Everything But You» adlı şiir kitabı, Munster Literature Centre adlı yayın kurumu tarafından yayımlandı. Yılmaz Odabaşı yazarlık uğraşının yanı sıra, fotoğraf çekmekte ve resim çizmektedir (Yılmaz Odabaşı, *Otobiyografi*).

Diyarbakır Hasreti

Ne Diyarbakır anladı beni ne de sen
Oysa ne çok sevdim ikinizi de bilsen
Ne Diyarbakır anladı beni ne de sen
Oysa ne çok sevdim ikinizi de bilsen

Ne Diyarbakır anladı beni ne de sen
Oysa ne çok sevdim ikinizi de bilsen
Ne Diyarbakır anladı beni ne de sen
Oysa ne çok sevdim ikinizi de bilsen

Sevince ölesiye sevilir kalınırdı
Gidince kırılmış bir dal gibi gidilirdi
Gidince kırılmış bir dal gibi gidilirdi

Sonra

Sonra

Sonra şehirler uyur kalbim örselenirdi

Sonra

Sonra

Sonra şehirler uyur kalbim örselenirdi

Ne Diyarbakır anladı beni ne de sen
Oysa ne çok sevdim ikinizi de bilsen
Ne Diyarbakır anladı beni ne de sen
Oysa ne çok sevdim ikinizi de bilsen

Ne Diyarbekir anladı beni ne de sen
Oysa ne çok sevdim ikinizi de bilsen of

Ne anılar anladı beni yar ne de sen
Oysa ne çok sevdim ikinizi de bilsen
Ne anılar anladı beni yar ne de sen
Oysa ne çok sevdim ikinizi de bilsen

Ne anılar anladı beni yar ne de sen
Oysa ne çok sevdim ikinizi de bilsen
Ne anılar anladı beni yar ne de sen
Oysa ne çok sevdim ikinizi de bilsen

Gidince upuzun kırılmış dallar gibi
Gidince upuzun kırılmış dallar gibi
Üşürdü ömrümüz saçakta kuşlar gibi

Kederden
Kederden
Kederden geberten hasret ezberlenirdi
Kederden
Kederden
Kederden geberten hasret ezberlenirdi

Ne anılar anladı beni yar ne de sen
Oysa ne çok sevdim ikinizi de bilsen
Ne anılar anladı hey yar beni ne de sen
Oysa ne çok sevdim ikinizi de bilsen

Ne anılar anladı beni yar ne de sen
Oysa ne çok sevdim ikinizi de bilsen

Geliyorum köpekler gibi acı çekerek
Geliyorum hasretinin gözlerinde öperek
Geliyorum köpekler gibi acı çekerek
Geliyorum hasretinin gözlerinde öperek

Yakarım Geceleri

Bu aşkın nüshası rüzgarlarda

Aslı bende kalacak

Bizi hasret saracak

Bulutlar çıldıracak

Bizi hasret saracak

Bulutlar çıldıracak

Ayrılık başımı döndürüyor

Kavuşmayı özlettin

İntiharlar kuşandım

Bu aşkı sen kirlettin

İntiharlar kuşandım

Bu aşkı sen kirlettin

Geçtim borandan kardan

Yitirdim bahçeleri

Ellerimi tutmazsan gülüm

Yakarım geceleri

Geçtim borandan kardan

Yitirdim bahçeleri

Ellerimi tutmazsan gülüm

Yakarım geceleri

Bu aşkın nüshası rüzgarlarda

Kahrı bende kalacak

Sende ihanet gülüm

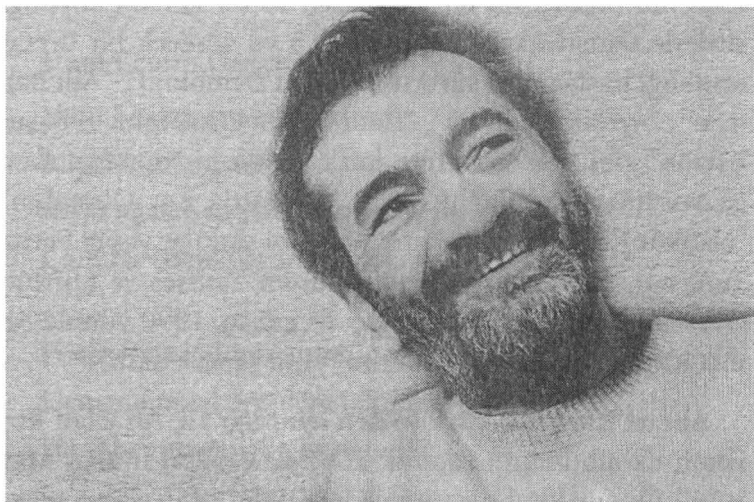
Bende matem kalacak
Sende ihanet gülüm
Bende matem kalacak

Bu aşkın efkarı şarkılarda
Hüzün bende solacak
Bizi zaman yenecek
Ve anılar kalacak
Bizi zaman yenecek
Ve anılar kalacak

Geçtim borandan kardan
Yitirdim bahçeleri
Ellerini tutmadım yar
Yatamam geceleri

Geçtim borandan kardan
Yitirdim bahçeleri
Ellerini tutmadım yar
Yatamam geceleri

YUSUF HAYALOĞLU

1953 yılında Ovacık'ta doğdu. Parasız yatılı sınavında Türkiye ikincisi oldu ve Haydarpaşa Lisesi'nde yatılı okudu. Bir kısmı Elazığ'da geçen lise eğitiminden sonra İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde resim eğitimine başladı. Bir yandan da Çağaloğlu matbaalarına grafik işleri ve bijuteri atölyelerine takı ve aksesuar modelleri yapıyordu. 1972 yılında üniversite eğitimine ara vererek evlendi. Askerliğini Bornova, Burdur ve Konya 2. Ordu Karargâhı'nda ressam olarak yaptıktan sonra Elazığ'da ulusal bir gazetede muhabirlik yaptı. İstanbul'a geri döndükten sonra Yılmaz Güney ile tanışıp Güney Filmcilik'te çalışmaya başladı. Üç yıl boyunca burada senaryo, öykü, roman, afiş, poster ve kartpostal hazırlanmasında görev aldı. Güney Dergisi'yle yolculuğu sürerken gelen 12 Eylül sürecinde o da tutuklanıp hapse atıldı. Çıktığında Çağaloğlu'nda açtığı atölyesinde matbaa ve yayınevlerine resim-grafik işleri yapmaya devam etti.

Kız kardeşi Gülten'in 1986 yılında Ahmet Kaya ile evlenmesi hayatında yeni bir dönüm noktası oldu. Ahmet Kaya'nın onun yıllardır karaladığı ve bir kenara koyduğu şiirlerle tanışmasıyla aralarında 13 yıl sürecek bir üretim ortaklığı başladı. Bu süreçte "Yorgun Demokrat", "Adı Bah-tiyar", "Ayrılık Hediyesi", "Hani Benim Gençliğim", "Başım Belada" gibi pek çok esere imza atarak bir döneme damga vurdular. Hayaloğlu ayrıca "Dağlarda Kar Olsaydım", "Nankör Kedi", "Sen Ağlama Yar" gibi şarkılar yapıp Ferhat Tunç'tan, Fatih Kısaparmak, İbrahim Tatlıses ve Müslüm Gürses'e kadar pek çok sanatçı ile çalıştı. 1999 yılında Ahmet Kaya için yazdığı "Giderim" yılın şarkısı oldu.

Ahmet Kaya'nın Türkiye'den ayrıldığı yıl, Ah Ulan Rıza isimli ilk albümünü çıkardı. 2002'de Gözleri İntihar Mavi isimli ilk şiir kitabını yayınladı. Kitabı 48. baskıya ulaşarak bir rekora imza attı. Üst üste gelen ağabeyinin, Ahmet Kaya'nın ve annesinin ölümüyle sıhhatini büyük ölçüde kaybetti. Her şeye rağmen eserlerini yaratmaya devam etti. İkinci albümü Bir Acayip Adam'ın da ilki gibi satış rekorları kırmasıyla bu kez Flash TV, Radyo Barış, Kral TV ve Su TV'de programlar yapmaya başladı. Bir yandan da yurtiçinde ve yurtdışında çeşitli konser ve dinletilerle şiirlerini halka ulaştırdı, ödüller aldı. Akciğer kanserine yakalanan Hayaloğlu, 3 Mart 2009'da tedavi gördüğü Bakırköy Acıbadem Hastanesi'nde sabaha karşı çoklu organ yetmezliğinden 56 yaşında hayata gözlerini yumdu. Cenazesi Küçükarmutlu Cemevi'nde ve Yeniköy Merkez Camisi'nde düzenlenen iki törenin ardından Yeniköy Mezarlığı'nda toprağa verildi. Mine Hayaloğlu ile evli olan Yusuf Hayaloğlu, Deniz, Hazan ve Can adında üç çocuk babasıydı. Vefatından sonra ailesi tarafından derlenen "Dur... Ağlama Gözlerim", "Gözleri İntihar Mavi" ve en son olarak "Yüzüm Gece Yarısı" adlı

şiiir kitabı 2020 yılında yayımlandı (Ensar Türkoğlu, Yusuf Hayaloğlu).

Hani Benim Gençliğim

Hani benim sevincim nerede;
Bilyelerim, topacım,
Kiraz ağacında yırtılan gömleğim?
Çaldılar çocukluğumu habersiz.

Penceresiz kaldım anne,
Uçurtmam tel örgülere takıldı.
Hani benim gençliğim nerede?

Ne varsa buğusu genzi yakan,
Ekmek gibi, aşk gibi,
Ah, ne varsa güzellikten yana,
Bölüştüm, büyümüşüm.
İçime sığmıyordu insanlar.

Bu ne yaman çelişki anne,
“Kurtlar sofrasına” düştüm.
Hani benim direncim nerede?

Hani benim övüncüm nerede;
Akvaryumum, kanaryam,
Üstüne titrediğim kaktüs çiçeği?
Aldılar kitaplarımı sorgusuz.

Duvarlar konuşmuyor anne,
Ve açık kalmıyor hiçbir kapı.
Hani benim gençliğim nerede?

Daha kapılmamışken rüzgâra,
Tatmamışken rakıyı,
Şiire yeni yeni başlamışken,
Koştum, dağlara koştum;
Daha öpmemişken hiçbir kızı.

Yağmurları biriktir anne,
“Çağ yangınında” tutuştum.
Hani benim bilincim nerede?

Kod Adı: Bahtiyar

Geçiyor önümden, sirenler içinde,
Ah eller üstünde,
Çiçekler içinde.
Tabutunda mor dağların büyüğü,
Dudağında yarım bir sevdanın hüznü;
Aslan gibi göğsü, türküler içinde.

Rastlardım avluda, hep volta atarken,
Cıgara içerken
Yahut coplanırken.
Sırtını duvara verip öyle tünerdi.
Kimseyle konuşmaz, dal gibi titrerdi;
Çocukça sevdiği çiçeğini sularken.

Diyarbakırlıymış, kod adı: Bahtiyar.
Suçu saz çalmakmış, öğrendiğim kadar.

Beni tez saldılar, o kaldı içerde.
Çok sonra duydum ki
Yozgat'ta sürgünde.
Ne yapsa ne etse, üstüne gitmişler;
Mavi gökyüzünü ona dar etmişler.
İki dişi de kırıkmiş öldüğünde.

Gazetede çıktı, üç satır yazıyla;
Uzamış sakalı,

Ve çatlamış sazıyla.

Birileri ona “ölmedin” diyordu,

Ölüm ilanında kan gülüyordu,

Yüz yüzeydim, bir devrim enkazıyla.

Geçiyor önümden, gül yüzlü Bahtiyar.

Yaralıyım, yerde kalan sazı kadar.

Yüreğim Kanıyor

Sakin göllerin kuğusuyduk,
Salınarak suyun yanağında.
Ve okşayarak nilüfer saçlarını gecenin.
Sonumuzun adım adım
Yaklaştığını görürdük...

Yarılan ekmeğin buğusuyduk;
Paylaşılan zeytin tanesinin,
Yüzümüze saldıran yağmur avanesinin.
Biz hep üşüyen burnumuzu
Avucumuzda hohlayarak yürürdük.

Hiçbir hesabımız yoktu kimseyle.
Hiçbir aykırı yanımız,
Hiçbir yalanımız...
Gözüm yaşıyor,
Yüreğim kanıyor...
Olmasaydı sonumuz böyle!..

Biri, saksımızı çiğneyip gitti.
Biri, duvarları yıktı,
Camları kırdı.
Fırtına gelip aramıza serildi.
Biri, milyon kere çoğaltıp hüznüleri
Her şeyi kötüledi,
Bizi yaraladı...

Biri şarabımızı döktü,
Soğanımızı çaldı.
Biri, hiç yoktan vurdu,
Kafeste garip kuşumuzu!
Ciğerim yanıyor,
Yüreğim kanıyor...
Solmasaydı gülümüz böyle!

Dağlarda çoban ateşiydik,
Sarmalayıp acı bir sevda masalını
Ve hıçkırarak
Hırçın rüzgârların kavalını...
Namlunun, bağrımıza
Sinsice sokulduğunu bilirdik...

Ceylanın pınara inişiydik,
Vedalaşan birkaç damla gözyaşının;
Tenine kan bulaşan
O masum çakıl taşının...
Oysa biz dualarımızda hep
Birbirimizden daha önce
Ölmeyi dilerdik...

Bazı sorumluluklarımız vardı,
Hayata ilişkin.
Bazı basit sorularımız,
Anlaşılır bazı sorunlarımız...

Göğsüm daralıyor,
Yüreğim kanıyor...
İncinmeseydi gençliğimiz böyle...

Birer yolcuyduk,
Aynı ormanda kaybolmuş.
Aynı çıtırtıyla ürperen birer serçe.
Hep aynı kaderde buluşurduk
Sevmeye tutuklu gibi...

Birer tomurcuktuk hayatın kollarında.
Birer çiy damlasıydık,
Bahar sabahında,
Gül yaprağında...
Dedim ya,
Hiç yoktan susturuldu şarkımız!
Yüreğim kanıyor,
Yüreğim kanıyor...
Bitmeseydi öykümüz böyle!..

Başım Belada

Bugün, düşünemeyeceğin kadar
Başım belada!
Köşe başları tutulmuş,
Üstelik yağmur yağmada...
İler-tutar yanı yok!
Fişlenmişim, adım-eşkâlim bilinmekte.
Üstelik, göğsümde, yani tam şuramda,
Kirli sakalıyla
Bir eşkıya gezinmekte...

Başım belada!
Adamın biri vurulmuş sokakta,
Cebinde adresim bulunmuş.
Başım belada!
Tabancamı unutmuşum helada.
Nerden baksan tutarsızlık,
Nerden baksan ahmakça!

Sevdim, inanamayacağın kadar,
Sevdim seni esmer kız.
Kirpiklerimde çırpınan
Şu tuzlu gözyaşında
İhanetin adı yok!
Neylersin ki çember daralmakta.
Şimdilik hoşça kal yaban çiçeğim.
Yasal mermisiyle,
Bir komiser yaklaşmakta.

Başım belada!

Üzerime kan sıçramış doğarken.

Uykularım yarıda kalmış.

Başım belada!

Senelerce kuralsız yaşamışım,

Nere gitsem çaresi yok,

Nere gitsem yanmışım...

Biz Üç Kişiydik

Biz üç kişiydik;

Bedirhan, Nazlıcan ve ben

Üç ağız, üç yürek, üç yeminli fişek...

Adımız bela diye yazılmıştı dağlara taşlara,

Boynumuzda ağır vebal, koynumuzda çapraz tüfek...

El tetikte kulak kirişte

Ve sırtımız toprağa emanet...

Baldıran acısıyla ovarak üşüyen ellerimizi,

Yıldız yorgan altında birbirimize sarılırdık.

Deniz çok uzaktaydı

Ve dokunuyordu yalnızlık.

Gece uçurum boylarında,

Uzak çakal sesleri

Yüzümüze, ekmeğimize,

Türkümüze çarpar geçerdi.

Göğsüne kekik sürerdi Nazlıcan,

Tüterdi buram buram.

Gizlice ona bakardık,

Yüreğimiz göçerdi...

Belki bir çoban kavalında yitirdik Nazlıcan'ı,

Ateşböcekleriyle bir oldu kırpışarak tükendi.

Bir narin kelebek ölüsü bırakıp tam ortamıza,

Kurşun gibi, mayın gibi tutuşarak tükendi...

Oy Nazlıcan vahşi bayırların maralı,
Nazlıcan saçları fırtınayla taralı,
Sen de gider miydin böyle yıldızlar ülkesine,
Oy Nazlıcan oy can evinden yaralı...

Nazlıcan serin yayla çiçeği
Nazlıcan deli dolu heyecan
Göğsümde bir sevda kelebeği
Nazlıcan ah Nazlıcan...

Artık yenilmiş ordular kadar
Eziktik, sahipsizdik
Geçip gittik, parka ve yürek paramparça,
Gerisi ölüm duygusu, gerisi sağır sessizlik,
Geçip gittik, Nazlıcan boşluğu aramızda...

Bedirhan'ı bir geçitte sırtından vurdular...
Yarıp çıkmışken nice büyük ablukaları,
Omuzdan kayan bir tüfek gibi usulca,
Titredi ve iki yana düştü kolları...
Ölüm bir ısırgan otu gibi sarmıştı her yanını
Devrilmiş bir ağaçtı ay ışığında gölgesi
Uzanıp bir damla yaş ile dokundum kirpiklerine
Göğsümü çatlatırken nabzımın tükenmiş sesi...

Sanki bir şakaydı bu, birazdan uyanacaktı,
Birazdan ateşi karıştırıp bir sigara saracaktı
Oysa ölüm sadık kalmıştı randevusuna ah
O da Nazlıcan gibi bir daha olmayacaktı...

Ey Bedirhan; Katran gecelerin heyulası,
Ey Bedirhan; Kancık pusuların belası
Sen de böyle düşecek adam mıydın konuşsana,
Ey Bedirhan ey mezarı kartal yuvası...

Bedirhan mor dağların kaçağı
Bedirhan mavi gözleri şahan
Zulamda suskun gece bıçağı
Bedirhan ah Bedirhan...

Biz üç kişiydik
Üç intihar çiçeği
Bedirhan, Nazlıcan ve ben
Suphi...

KAYNAKÇA

Acılara Tutunmak-Hasan Hüseyin Korkmazgil

Acıyı Bal Eyledik-Ulaş Birgör

Ağladıkça-Gülten Kaya

Ahmed Arif'in Doğum Günü ve Çocuk Sevgisi-Nilda Paşaoğlu

Ahmed Arif'in Şiir Anlayışı ve Gelenekle İlişkisi-Yusuf Aydoğdu

Ahmet Kaya-Lokman Demir

Ahmet Kaya Albümlerinde Gizli Kalmış 12 Şair-Ahmet Tirej Kaya

Ahmet Kaya: Ben Vatansızlıktan Üşüyorum-Mehmed Mazlum Çelik

Ahmet Kaya Efsanesi-ahmetkaya.com

Ahmet Kaya ve O Gece-Arda Uskan

Ahmet Kaya'nın 1989 Yılında Cemal Süreya'ya Verdiği Röportaj

Ahmet Kaya'yı Bırak, Sen Neredeydin, Onu Söyle-Fehmi Kuru

Ahmet Kaya'yı Kızı Melis Anlatıyor-Evrin Kepenek, m.bianet.org/bianet/sanat/225964-ozlemi-hafifler-saniyordum-ama-artiyor

Alnında Dağ Ateşi-Arkadaş Zekai Özger

Arif Damar-Doç. Dr. Hatem Türk

Arkadaş Z. Özger-Doç. Dr. Soner Akpınar

Âşık Mahzuni Şerif ve Şiirlerinde Sosyal Konular-Aynur
İnce

Aşık Sefai Röportajı

Âşık Veysel Şatıroğlu, Neşet Ertaş ve Âşık Mahzuni Şerif
Eserleriyle Foucault'cu Söylem Analizi Üzerine Bir Çalışma:
Yaşam Doyumu ve Ölüm Arzusu Analizi-Talip Sami

Ataol Behramoğlu-Ahmet E. Özen

Attila İlhan Bilim Sanat Kültür Vakfı

Attila İlhan ve Ulusal Kültür Sentezi Kavrayışı-Nazan
Kahraman

Ay Gidiyor-Gülten Kaya

Aynı Daldaydık-Nazım Hikmet Ran

Başım Belada-Yusuf Hayaloğlu

Ben Beni-Âşık Mahzuni Şerif

Berceste Mısraı Yazan Komünist: Enver Gökçe-Celil
Denktaş

Berçenekli Âşık Mahzuni-Süleyman Yağız

Bırak Beni-Arif Damar

Bir Yudum İnsan: Can Yücel-Nebil Özgentürk

Biz Üç Kişiydik-Yusuf Hayaloğlu

Bu Dert Beni Adam Eder-Ataol Behramoğlu

Bu Dünyadan Nazım Geçti-Nureddin Vâlâ Vâ-Nu

Can Yücel-Ahmet Eren Özen

Cumhuriyet Yeniler Dönemi 1940-1960 II 20. Yüzyıl
Türk Edebiyatı-Mahir Ünlü & Ömer Özcan

Denizin Adı Özgürlük-Nihat Behram

Devrimci Şair Ataol Behramoğlu'nun Şiirlerinde Otobi-
yografik İzler-Arife Akkaya

Diyarbakır Hasreti-Yılmaz Odabaşı

Doruklara Sevdalandım-Nihat Behram

Durmadan Yemek Yiyor Âdeta İntihar Ediyordu-Muhsin
Kızılkaya

Edebiyat Karın Doyurmaz Çay İçirir-Sıddık Akbayır

Edebiyata Dair-Yahya Kemal

Edebiyatımızda 1940 Kuşağı-Hikmet Altınkaynak

Edebiyatımızda Şair ve Yazarlar-Seyit Kemal Karaalioğlu

Enver Gökçe'nin Acılı Büyük Yaşamı-Mehmet Bayrak

Erken Öldük; Erken Ölen Mintanıyla Gömülsün-Sina
Akyol

Fazıl Hüsnü Dağlarca-Zeki Z. Kırmızı

Gayrı Gider Oldum-Enver Gökçe

Geçmiyor Günler-Sabahattin Ali

Gül Dikeni-Ülkü Tamer

Gülten Kaya Eşini Anlattı: Herkesin Bir Ahmet Kaya'sı
Var-Posta Gazetesi

Haçan Ölesim Gelir-Attila İlhan

Halay Havası-Hasan Hüseyin Korkmazgil

Hani Benim Gençliğim-Yusuf Hayaloğlu

Hasretinden Prangalar Eskittim-Ahmed Arif

Hürriyet ve İtilaf Fırkası-Ali Birinci

Kalbim Dinamit Kuyusu-Refik Durbaş

Kara Yazı-Sabahattin Ali

Katlime Ferman-Enver Gökçe

Kendi Ağzından Rıza Tevfik-Feridun Kandemir

Kendine İyi Bak-Ali Çınar

Keşke Olmasaydı Belgeseli

Kod Adı: Bahtiyar-Yusuf Hayaloğlu

Kore Dağları-Enver Gökçe

Layla-Ali Çınar

Lili Marlen Türküsü-Attila İlhan

Macera-Orhan Veli Kanık

Mahur-Attila İlhan

Mavi Adam Attila İlhan ile Söyleşiler-Zeynep Aliye

Medyada Manipülatif Habercilik: Hürriyet Gazetesi ve
Ahmet Kaya Örneği-Hülya Başçı

Mehmet Akif Ersoy-Sevilay Özer

Mehmet Akif Ersoy'un Safahat Adlı Eserinde Sosyal Eği-
tim Unsurları-Osman Türk

Miras-Nihat Behram

Nasıl Yitti Nasıl Bulundu-Ramiz Bilgin

Nazım Hikmet Ran-Eda Işır

Nazım Hikmet Ran-Zehra Aslan & Mehmet Temel, Atatürk Ansiklopedisi

Nazım Hikmet'in Hayatı ve Şiirleri-Mariya Leontic

Nevzat Çelik-Doç. Dr. Hatem Türk

Neyleyim-Nevzat Çelik

Nihat Behram-İsa Koyuncu

Orhan Veli Kanık: Hayatı, Kişiliği, Sanatı ve Şiirlerinden Seçmeler-Nuh Cihat Esmer

Orhan Veli Kanık Hayatı Sanatı ve Eserlerinden Seçmeler-Bilge Ercilasun

Otobiyografi-Yılmaz Odabaşı

Oy Havar-Ahmed Arif

Ölümünün 50. Yılında Belgelerle Orhan Veli-Cemal Kur-naz & Mustafa Tatcı

Özlemin Dili Olsa Yazılar/Söyleyişiler-Nihat Behram

Posta Gazetesi, 6 Ocak 2019

Rıza Tevfik Bey'in Dini Düşüncesi-Fetullah Kalın

Rıza Tevfik, Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Şiirler-Abdullah Uç-man

Sabahattin Ali-Mustafa Kutlu

Sabahattin Ali-Ramazan Korkmaz

Sabahattin Ali Olayının Gerçeği-Reşit Mazhar Ertüzün

Sevgi Duvarı-Can Yücel

Suda Seken Hayat-Nevzat Çelik

Sürgündeki Arkadaşının Gözünden Ahmet Kaya-Vartan Estukyan, Agos Gazetesi

Şafak Türküsü-Nevzat Çelik

Şeyh Bedreddin-Nazım Hikmet Ran

Toplumcu Türk Şiirinin Erzincan'da Bir Yıldızı: Enver Gökçe-Hatem Türk

Turuncu Gemi-Gülten Kaya

Tut ki Gecedir-Attila İlhan

Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi-İhsan Işık

Türkiye'de Protest Müziğin Öncü İsmi Ahmet Kaya-Doç. Dr. Ozan Örmeci

Uçun Kuşlar Uçun-Rıza Tevfik Bölükbaşı

Uğurlar Ola-Mehmet Akif Ersoy

Ülkü Tamer'in Alleben Anıları ve Alleben Öyküleri'ndeki Antep-Bedri Aydoğan

Ülkü Tamer'in Şiir Dünyası ve İnsan-Meltem Bakır

Ülkü Tamer'in Şiirleri Üzerine Bir Araştırma-Emine Selcen Bekmezci

Üşür Ölüm Bile-Ülkü Tamer

Yakarım Geceleri-Yılmaz Odabaşı

Yalnız Şövalye Attila İlhan-Zeynep Ankara

Yaşamak Hatırlamaktır-Ülkü Tamer

Yazdıkları ve Yaşadıkları Birbirini Tamamlayan Bir Şair:
Nihat Behram-Arife Akkaya

Yazınımızdan Portreler-Vecihi Timuroğlu

Yeniden Yaratılmanın Coşkusuyla Mektuplar-Ataol Behramoğlu & Nihat Behram

Yusuf Hayaloğlu-Ensar Türkoğlu

Yusuf Yusuf-Enver Gökçe

Yüreğim Kanıyor-Yusuf Hayaloğlu

